UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Codicis Dn. Ivstiniani Sacratissimi Principis P.P. Avg. Repetitæ prælectionis Libri XII

Justinian <I., Byzantinisches Reich, Kaiser>

Francofurti ad Moenum, M D LXXXVII.

Liber nonus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1733

Visual Library

Tit. LVIII.

[a] de cœlibe. [b] Legem Iuliam & Papiã intelligit V.*l.* 11.ff. *de Vulgari.* [c] de orbo. [d] de viro & vxore ſeu decimarijs. † Olim ſolidum tantum capiebant, ſi vnum filium ſuperſtitẽ habuiſſent, vel ſi eum puberem amiſiſſent V.*Vlp.*16. §.1. *adde tit. proxim.* j̃.

1. Imppp.*Conſtantinus, Conſtantius, & Conſtans* AAA. ad populum.

QVi iure veteri cœlibes[a] habebantur, imminentibus legum[b] terroribus liberentur: atque ita viuant, ac ſi numero maritorum matrimonij fœdere fulcirentur. Sitq́; omnibus æqua conditio capeſſendi quod quiſque mereatur. Nec verò quiſquam orbus[c] habeatur, & propoſita huic nomini damna non noceant. Quam rem & circa fœminas exiſtimamus, earúmque ceruicibus impoſita iuris imperia, velut quædam iuga, ſoluimus promiſcuè omnibus. Dat. Prid. Kal. Apr. Romæ, Conſtantio II. & Conſtante AA. Conſſ. 339.

2. Impp.*Honorius & Theod.* AA. Iſidoro. præfecto vrbi.

INter virum[d] & vxorem rationem ceſſare ex lege Papia decimarum: & quamuis † non interueniant liberi, ex ſuis quoque eos ſolidum capere teſtamentis (niſi fortè lex alia imminuerit derelicta) decernimus. Tantum igitur poſthac maritus vel vxor ſibi inuicem derelinquant, quantum ſuperſtitis amor exegerit. Dat. PP. Non. Sept. Varana Coſ.

DE IVRE LIBERORVM, †

Tit. LIX.

† Vir & vxor olim poterãt inter ſe ſolidum capere, ſi ius tot liberorum, quot ſufficiebãt ob tinendæ capacitati aſſis, a principe impetraſſent *Vl.* 16.§.1. *Verſ. ſi ius liberorũ.* Proderat etiã hęc matri impetratio, vt filijs ab inteſtato ſuccederet

1. Impp.*Honor. & Theod.* AA. Iſidoro præfecto vrbi.

NEmo poſthac à nobis ius[a] liberorum petat: quod ſimul hac lege omnibus concedimus. Datum PP. Nonas Septembr. Varana Conſule.

Mater ſuccedit filio per Tertullianum. Bald.

2. Imp.*Iuſtinianus* A. Mennæ præfect. præt.

ILlam iniuriam quę contra matrem defuncti vel defunctæ præteritis fiebat temporibus, pro iuſtitiæ ratione amputamus, & legitima iura quæ ex Tertulliano ſenatuſconſulto[b] ei præſtantur, omnimodo eam habere ſancimus: licet tres[c] liberos ingenua, vel libertina quatuor minimè pepererit. Dat. Kalend. Iun. Conſtant. Ipſo A. II. Coſ. 394.

V.*l.*2.j̃.*eod.* Hodie ius liberorum etiam non petentibus conceſſum *l.*2.j̃.*eod.* [a] Ius liberorum hodie omnib. conceſſum. [b] Matres ſuccedunt liberis ex Sc. Tertulliano. Olim non paſſim, niſi tres liberos ingenua pepeřiſſet, vel libertina quatuor j̃.*eo.* niſi ius liberorũ à principe impetraſſet: *Nouel.*78.*c.*5.V.*Paul.*4.*ſent.*9.§.V*lt.l.*7.*Cod. Theodoſ. de legitim. hæred. l.*8. *C. Theod. de bonor. poſſ. l.*9.*C. Theod. de infirman. his quæ ſub. tyr. Nouellã Valentini de teſtamentis.* [c] *Paul. d. loco.*§.4.*inſt. de S. Tertul.*

CODICIS DOMINI IVSTINIANI SACRATISSIMI PRINCIPIS, REPETITAE PRÆLECTIONIS,

LIBER NONVS.

DE HIS QVI ACCVSARE non poſſunt.

TITVLVS PRIMVS.

[a] V. *Clar.* 5. *ſent.*§. V*lt.q.* 14.

1. Impp.*Seuerus & Antoninus* Auguſti Syluano.

[b] Accuſatori maius crimẽ licet obijcere V*t hic:* par aut minus non licet V. *l.*19.j̃. *eod. l.* 5. ff. *de public. iud.* de Anticategorijs V. *Cuiac.* 20.*obſ.*7.

PRius eſt, vt criminib. quæ tibi vt grauiora[b] ab aduerſario tuo obijciuntur, cædis atque vulnerum reſpondeas: & tunc ex euentu cauſæ iudex æſtimabit, an tibi permittendum ſit eundem accuſare, tametſi prior[c] inſcriptionem[d] depoſuiſti. PP. V. Id. Martij, Tertullo & Clemente Coſſ. 196.

[c] In minori tamen crimine.

2. Imp.*Ant.* A. Ingenuo.

SI cautiones, quibus Secundinus ſolutam Eugenio pecuniam probare ſe dicit, tutores[e] vel curatores tui ſuſpectas vt falſas habent: proprio[f] nomine (cum non liceat alieno) non prohibentur in crimine falſi ſubſcribere. Nec enim facilè vel tutores, vel curatores, qui ex officio, periculo ‖ſuo‖ res pupillorum vel adoleſcentium adminiſtrãt, ſententia notantur, niſi euidens eorum calumnia[g] iudicanti apparebit. PP. 12. Kalen. Octob. Antonino A. & Geta Conſſ. 206.

[d] V.*l.*3.j̃.*eod. l.*9.j̃.*de accuſationib.*

Accuſator debet ſe inſcribere ad pœnam talionis, & dare fideiuſſorem de lite proſequenda. Bald.

[e] Tutor, pupilli: curator, adoleſcentis nomine accuſare nõ poteſt proprio tamẽ nomine ſubſcribit *l.* 5.

3. Imperator *Alexander* A. Rufo.

QVi crimen publicum inſtituere properant, non aliter ad hoc admittãtur, niſi prius † inſcriptionum pagina † præceſſerit, & fideiuſſor † de exercenda lite adhibitus fuerit. Sin verò poſt ſatiſdationem præſentes non fuerint, ‖edicto‖ admonendi ſunt, vt[a] veniant ad cauſam agendam, & ſi non adfuerint, non ſolùm extra[b] ordinem æſtimatione iudicis puniendi ſunt, ſed etiam ſumptus † quos in eam rem, & circa ipſum iter[c] ad litem vocati fecerunt, dependere cogentur. PP. 3. Non. Februar. Alexandro A. Coſ. 223.

† de conſuetudine Italiæ libellus accuſationis non datur, ſed ſimplex accuſatio ſine querela *Clar. d. loco Verſ. poſtea.*

4. Idem A. Dionyſio.

VXor[d] tua, ſi conſobrini ſui necem vindicandam exiſtimat, adeat præſidem prouinciæ. PP. 16. Kal. Iul. Alexandro A. Coſ. 223.

Accuſatio falſi exiſtentib. tutorib. Vel curatorib. non pertinet ad matrem. Bald.

† *l.* 7.§.1. ff. *de accuſatio.* Clarus *d. loco Verſ. eodem etiam.* negat de cõſuetudine hanc ſatiſdationẽ obſeruari: ſed tamẽ cogi accuſatorem iurare

5. Idem A. Marcellinæ.

SEnatuſconſulto permiſſum non eſt mulieri legis Corneliæ crimine reum facere, niſi res ad eam[e] pertineat. Cùm igitur filij tui tutores[f] vel curatores habeant: ipſi deliberare debent, an inſtrumenta ex quibus aduerſarium filiorum tuorum obtinuiſſe dicis, falſa eſſe accuſare debeant. PP. Kal. Octobr. Alexandro A. Coſ. 223.

Verſi. cum igitur j̃.*eod. l.*2.*ſupra de his quib.* V*t indig. l.*14.ff.*ad Turpil.* adde *l.*18.§.6.ff.*de iure fiſci.* [f] pupilli nomine. Cuiacius apud Paul. 5. *ſent.* 12. §.4. [g] *leg.* 15. §.2. ff. *ad Turpil. leg.* 22. ff. *de his quæ* V*t indig.* † Accuſare non poteſt qui libellum inſcriptionis non edidit V*t hic:* & *l.*10.j̃.*eod. l.*16.*l.*17.j̃.*de accuſat. l.*7.ff.*de accuſat.* vſu inualeſcente libellum inſcriptionis hodie neglectum monet Clarus 5.*ſent.*§. V*lt. quæſt.*18.*in pr.*

de calumnia *Idem ibid.* V*erſic. dic etiam Bart.* [a] An citatio generalis ad cauſam ſufficiat V.*Mynſinger.*4.*obſ.*33. [b] *l.*2.*inf.* j̃. *ad Turpillian.* † Satiſdationem de ſumptibus præſtandis obſeruari, Clarus negat *d. loco* V*erſ. tenetur etiam.* [c] *l.*79.ff.*de iudicijs.* [d] V.*l.*5.j̃.*eod.* [e] *l.*14.j̃.*eod.* ad eam etiam pertinet liberorum cauſa, V*t hic:* & *l.*9.j̃.*eod. l.* 1.ff.*de accuſa.* conſobrini *l.*4.ſ̃.*eod.* parentum *d.l.*1. patroni, patronæ *d.l.* 1. mariti *Clar. d.*§.V*lt.q.*14.V*erſ. præterea.* eorum denique in quos ex lege publicorum iudiciorum teſtimonium non dicitur V.*l.*2.ff.*de accuſat. de quibus* V.*l.*4.5.ff.*de teſtib.* ergo & fratrum *l.*1.§.10.ff. *de quæſtionib.* aliàs, mulier non accuſat *l.*12.j̃.*eod. l.* 8. ff. *de accuſat.* neque populari actione vtitur *l.*6.ff.*de popul. act.* [f] V.*l.*2.ſ̃.*eod.*

6. Idem A. Probo.

ACcuſationem, à qua diſcedere [a] te profeſſus es, repetere non debes. PP. V. Non. Maij, Iuliano II. & Criſpino Coſſ. 225.

7. Idem A. Felici.

SI ea, quæ crimen intendit, cognitionem moratur: certa [b] perferendæ accuſationis tempora iudex competens præſtet: intra quæ ſi agere ſuperſederit, renunciaſſe [c] cauſæ intelligitur. PP. 15. Kal. Septemb. Agricola & Clemente Coſſ. 231.

8. Imp. *Gordianus* A. Caio militi.

NOn prohibentur milites [d] accuſationem, quæ publici iudicij inſtar obtineat, intendere, ſi † ſuam ſuorúmq; iniuriam exequantur. Ideoq; conſobrini tui necem defendere tibi permittimus. PP. 17. Kal. Aug. Pio & Pontiano Coſſ. 239.

9. Idem A. Seueriæ.

NOn ignorat competens iudex, eam [e], quæ vltionem & mortem filij perſequi allegat, non temerè ad accuſationem eſſe admittendam, niſi priùs matrem ſe eſſe probauerit. PP. 6. Non. Mart. Gordiano A. & Auiola Coſſ. 240.

10. Idem A. Mucatraulo [f] militi [g].

SI crimen ad tuam tuorúmque iniuriam pertinens exequaris, ſolennibus te inſcriptionibus adſtringe, vt præſidem prouinciæ habere iudicem poſſis. PP. Kal. Aug. Gordia. A. & Auiola Coſſ. 240.

11. Impp. *Philippus* A. & *Philippus* Cæſ. Saturnino & alijs.

DAta opera partis aduerſæ res veſtras incendio [h] exarſas eſſe aſſeuerantes, crimen legis Corneliæ de ſicarijs exequi poteſtis. PP. 13. Kal. Iul. Peregrino & Aemiliano Coſſ. 245.

Mulier poteſt accuſare in certis caſib. vt vbi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequitur.

12. Impp. *Dioclet. & Maximian.* AA. & CC. Corinthiæ.

DE crimine, quod publicorum fuerit iudiciorũ, mulieri [i] accuſare non permittitur, niſi certis ex cauſis, id eſt ſi ſuam ſuorúmq; perſequatur iniuriam ſecundum antiqui iuris ſtatuta tantùm de quibus ſpecialiter ei conceſſum eſt, non † exacta ſubſcriptione. Vnde aditus præſes prouinciæ in primis examinabit, an tale ſit crimen, cuius accuſationem mulier ſubire non prohibeatur. S. 5. Kal. Maij, AA. Conſſ.

13. Iidem AA. & CC. ad Aſclepium.

SI magnum & capitale crimen ac non leue frater [k] cõtra fratrem ſuum inſtituit: non ſolùm audiendus non eſt, ſed etiam exilij pœna plectendus eſt. Dat. 10. Kal. Feb. CC. Coſſ.

14. Iidem AA. & CC. Aeliæ.

PRopter inſidias, quas tuæ vitæ paratas contendis, accuſationem apud præſidem prouinciæ contra filium [l] tuum, ſi pietas & ratio naturalis animi tui non reuocat intentionem, conſtituere potes. S. 16. K. Mart. CC. Coſſ.

15. Iidem AA. & CC. Lupioni.

CRiminis accuſationẽ inſtituere cum periculo [m] calumniæ, ſi tibi exiſtimatio [n] integra eſt, minimè prohiberis. S. 3. Kal. Mart. CC. Conſſ.

16. Iidem AA. & CC. Callutico.

CVm rationib. iuris congruit deſideriũ tuũ, poſtulantis accuſationẽ tertiã [o] ei, qui duos reos, delatos habet, nõ permitti cõtra legis præſcripta [p], niſi ſuas ſuorúmque iniurias quis perſequatur. S. 12. Kalen. Decembr. Nicomediæ, CC. Coſſ.

Qui cum alio manſit à teneris annis, non poteſt eũ accuſare: ciuiliter tamen agere poteſt.

17. Pars ſententiæ eorundem AA. & CC. Dat. 5. Id. Ianuar. Diocletiano & Maximiano AA. Coſſ.

INiquum & longè à ſeculi noſtri beatitudine eſſe credimus, vt Thaumaſius accuſandi eius habeat facultatẽ, in cuius domo [q] eum (licèt ingenuum) à prima ætate tamen fuiſſe cõſtabat. Quare ex nomine Thaumaſij mentio ſuper conflictu criminis cum Symmacho conquieſcat. Si quam ſane ciuilem [a] petitionem idem Thaumaſius ſibi competere confidit: iudicio præſidali poterit experiri.

18. Iidem AA. & CC. Iuliano.

SI ſororem [b] ‖tuam‖ leuiorum commiſſorũ ream facis, accuſationem non prohiberis exercere in iudicio pręſidali: quò temerariè commiſſa, congrua vltione plectantur. Dat. 3. Kal. Mart. Diocletiano IX. & Maximiano VIII. AA. Coſſ. 304.

19. Imppp. *Valentin. Valens & Gratianus* AAA. Laodiceo præfecto Sardiniæ.

NEganda eſt accuſatis [c], ‖ qui non ſuas ſuorúmq; iniurias exequuntur, licentia criminandi in pari vel minori crimine, ‖ priuſquàm ſe crimine, quo premuntur, exuerint, ſecundùm ſcita veterum iuris conditorum: ‖ ita tamen, vt & ipſi inſcriptiones † contra eos etiam pendente accuſationé deponere poſſint. ‖ Dat. Prid. Id. Auguſt. Carnunti, Gratia. A. III. & Equitio V. C. Conſſ. 374.

Excepto maieſtatis crimine, familiares & ſerui non poſſunt dominos accuſare. Sal.

20. Impp. *Arcad. & Honor.* AA. Eutychiano præfecto prætorio.

SI quis [d] ex familiaribus [e] vel ex ſeruis cuiuſlibet domus cuiuſcumq; criminis delator atque accuſator emerſerit, eius exiſtimationem, caput, atque fortunas petiturus, cuius familiaritati vel dominio inhæſerit: ante exhibitionem teſtium, atque examinationem iudicij, in ipſa expoſitione criminum, atque accuſationis exordio, vltore gladio feriatur. Vocem enim funeſtam amputari oportet potius, quàm audiri. Maieſtatis [f] autem crimen ‖tantùm‖ excipimus [g]. Dat. 6. Id. Nouemb. Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſſ. 397.

21. Impp. *Honorius & Theod.* Auguſti, Conſulibus, prætoribus, & trib. pleb. Senatui S. D.

SI liberti [h], accuſatores manumiſſorum hæredúmve eſſe præſumpſerint [i]: eodem, quo ſerui ſupplicio tenebuntur, luituri pœnas ante prohibitæ delationis exordium. Dat. 7. Id. Auguſt. Rauennæ, Aſclepiodoto & Mariniano Coſſ. 423.

DE ACCVSATIONIBVS †, ET inſcriptionibus, † Tit. II.

1. Imp. *Alexander* A. Martiano.

EOS, qui terminos [k] effoderunt, extraordinaria [l] animaduerſione coerceri debere, præſes prouinciæ non ignorabit. PP. 3. Kal. Aug. Alexandro A. Coſ. 223.

Dominus poteſt defendere ſeruum ſuum accuſatum de crimine capitali. Bald.

2. Idem A. Syro.

SI cuidam crimini obnoxius ſeruus [m] poſtulatur, dominus eum defendere poteſt, & in iudicio ſiſtere, accuſatoris intentionibus reſponſurum, poſt probationem autem criminis, non [n] ipſe dominus, ſed ſeruus pro ſuo delicto condemnationem ſuſtineat. Ideo enim ſeruũ ſuum domino defendere permiſſum eſt, vt pro eo poſſit competentes allegationes offerre. PP. 11. Kal. Decemb. Alexan. A. Coſ. 223.

3. Idem A. Stephanidi.

REos capitalium criminum abſentes [o], etiam per [p] procuratorem defendi, leges publicorum iudiciorum permittunt [q]. PP. 4. Non. Nouem. Maximo II. & Æliano Coſſ. 224.

[a] Qui ab accuſatione deſtitit expreſſè vt hic l. 3. inf. l. 4. j. ad Turpil. l. 2. ff. ad Turp. vel tacitè vt l. 7. j. eo. non accuſat. [b] dixi ad l. 5. s. de ing. man. l. vlt. j. vt in cer. temp. l. 18. ff. de accuſ. [c] Accuſationes etiã tacitè remittuntur dixi ad l. 6. s. eod. [d] l. 8. ff. de accuſationib. † l. 8. j. eo. hodie paſſim admittuntur ex vſu Clar. 5. ſen. §. vlt. q. 14. ver. quæro. [e] dixi ad l. 4. s. eod. [f] Buccatrachio Hal. [g] dixi ad l. 8. s. eod. [h] Incendiarius tenetur lege Cornelia de ſicarijs l. 1. ff. de ſicar. nõ ita cõmodè huic titulo reſpondet hæc conſtitutio. [i] l. 3. C. Theod. de accuſat. dixi ad l. 3. s. eo. † An exigatur hodie ſubſcriptio dixi ad l. 3. s. eod. [k] Frater fratrem vt hic: vel ſororem l. 18. j. eod. l. 1. §. 10. ff. de quæſtionib. de crimine capitali non accuſat. accuſans punitur. [l] Mater filiũ ſibi inſidiantem accuſare poteſt adde l. 3. s. de patria poteſt. Filius è contra de facto matris poteſt q̃ri l. 11. §. 1. ff. de accuſ. [m] Falſus accuſator, calumniator. [n] Infans accuſare nõ poteſt l. 4. l. 8. ff. *de accuſation. adde l. 1. s. de aduocat. diuerſ.* niſi ſuã ſuorúmq; iniuriã exequatur *d. l. 18.* & in crimine læſæ maieſtatis *l. 7. ff. ad leg. Iul. maieſt.* [o] Qui duos reos delatos habet, tertiũ deferre & accuſare nõ poteſt, niſi ſuam iniuriã perſequatur. De tribus reis nemo queri poteſt, niſi ſuarũ iniuriarũ cauſa *l. 8. in fi. l. 12. §. 12. ff. de accuſat. l. 6. in f. ff. de adulter. adde Cuia. 6. obſeruat. 12.* [p] quidã legunt præcepta. [q] Alumnus educatorẽ accuſare nõ poteſt. *his adde quæ de alumno alias dixi l. 1. s. quæ res pignor. facit lex 20. j. eod.* niſi fortè ſua, ſuorúmq; iniuriarum cauſa *arg. l. 11. s. de accuſ.*

[a] *facit d. l. 11. §. 1.* [b] *dixi d. l. 13. s. eod.* [c] *l. 12. C. Theo. de accuſ. dixi ad l. 1. s. eod.* † *v. quæ dixi ad l. 3. s. eod.* [d] *l. 3. C. Theo. ne præter crimen maieſtatis ſeruus dominum vel patronum libertus ſeu familiaris accuſet 3. quæſt. 11. c. ſi quis: l. 6. vlt. j. de delat. 6. Harmen. 12.* [e] de familiarib. & ſeruis. [f] *adde l. 7. j. de falſis.* [g] quod ne quidem excepit Tacitus, auctore Vopiſco, nec Traianus, auctore Plinio. [h] *l. 4. C. Theod. titulo Ne præter l. 8. ff. de accuſ. adde l. 20. s. eod.* [i] certis tamẽ caſib. poſſũt *l. 38. §. 9. ff. de adulter. l. 1. ff. de annona.* † *9. C. Theod. 1. dixi 48. ff. 2.* hoc notandũ, In Gallia reũ à priuato non accuſari ad pœnã criminalem, ſed à procuratore Regio v. *Rebuffum in prohæmio conſti. gloſſ. 3. num. 105. quæ de re alias etiam dixi.*

† *v. quæ dixi ad l. 3. j. tit. proximo.* [k] *Paul. 5. ſent. 22. §. 2.* [l] *v. Paul. d. loco. & 1. ſen. 16. §. vn. l. 1. 2. 3. ff. de termino moto: l. 4. §. 4. ff. finium regund.* [m] Seruus à domino defendi poteſt *l. 17. ff. eod. l. 11. ff. de public. iud. l. 9. ff. de pœnis.* [n] *l. 7. §. 1. ff. de damno: l. 5. §. 5. ff. de oper. noui.* è contrario, ex delicto domini ſeruus non conuenitur *l. 5. ſupra ne filius pro patre.* [o] de abſentibus reis defendendis. [p] *l. 53. §. 2. ff. de procuratorib.* [q] Imò non permittunt *l. 13. inf. ff. de publicis iud.* non permittunt in crimine non capitali, vt adulterio *l. 11. §. 2. ff. de adul.* quod olim non fuit capitale de quo dicam *ad l. 30. inf. j. de adult.* in capitali permittunt *d. §. 2. l. 6. ff. de appellat.* Nam & ita Sthenio Thermitano reo criminis, cognitor (qui quaſi procurator eſt) datus eſt apud Ciceronem de iure dicundo in Verrem. Poteſt etiam per procuratorem defendi is quo præſente lis criminalis conteſtatur *l. 14. j. de adulter. l. 10. ff. de public. iud. l. 4. §. 2. ff. de ſicarijs: adde Cuiac. 20. obſ. 20.* Accurſius putat permitti abſentem defendere ad ſententiam vſque *vt hic.* defendentem, ſuam quodammodo vtilitatem & cauſam defendere v. in hanc quæſtionem *Clar. 5. ſent. §. vlt. quæſt. 32.*

Non tenet ſententia abſolutoria lata pro præſente contra abſentem non citatum legitimè. Bald.

4. Imp. *Gordianus* A. Archelao.

SI accuſatoribus[a] abſentibus[b]; & non[c] per contumaciam[d] adeſſe iudicio ceſſantibus, ex vna[e] poſtulatione aditus præſes prouinciæ non cauſa cognita ſententiam dixit, qua eum, de quo querimoniam detuliſti, liberandum exiſtimauit: criminatione etiam nunc perſeuerante, quæ contumacia vel ceſſatione accuſatorum non interueniente auferri non potuit: cauſa intentati criminis apud eundem vel ſucceſſorem eius more iudiciorum tractabitur. PP. Non. Mart. Gordiano A. II. & Pompeiano Coſſ. 242.

5. Idem A. Paulino.

NOn[f] ideo minùs crimine, ſiue atrociũ iniuriarum iudicio tenetur[g] is qui in iuſtam accuſationem incidit, quia dicit alium ſe huiuſmodi facti mandatorem habuiſſe. Namq; hoc caſu præter principalem reũ, mandatorem[h] quoque ex ſua perſona conueniri poſſe ignotum non eſt. PP. 3. Id. Septembr. Gordiano A. II. & Pompeiano Coſſ. 242.

Contra abſentem in cauſa capitali, non poteſt procedi niſi per annotationem bonorum. Bald.

6. Idem A. Auidiano.

ABſentem[i] capitali crimine accuſari non † poſſe, ſed requirendum tantummodo annotari † ſolere, ſi deſit, vetus ius eſt. Et ideò cùm abſentẽ te & ignorantem, cui nunquam vllum crimen denunciatum[k] eſſet, per iniuriam à præſide prouinciæ in metallum damnatũ eſſe dicas: quo magis in præſenti te agente (vt aſſeueras) iam nunc fides veri poſſit illuminari, præfectum prætorio adire[l] cura: qui quidquid nouo more & contra formam conſtitutionum geſtum deprehenderit, pro ſua iuſtitia reformabit. PP. 4. Non. April. Ariano & Pappo Coſſ. 244.

7. Idem A. Proculo.

EA quidem, quæ per officium[m] præſidibus denuntiantur & citra[n] ſolennia accuſationum poſſe per-

[a] De ſententia lata pro reo accuſato re abſẽte. Inde colligũt, Plures poſſe vno & codẽ libello accuſare: ſi tamen ſuã ſuorumque iniuriam proſequãtur. aliàs, plures ſimul accuſare non poſſe, niſi per procuratorẽ, *l.* 3. § 9. *ff. de ſepulchro. dixi ad l.* 16. *ff. eo. adde Clar.* 5. *ſen.* § *Vlt. q.* 13. *in prin. Duaren.* 1. *diſput.* 39.
[b] Accuſatore citra cõtumaciã abſente, reoq; abſoluto, abſolutio ipſo iure nulla & ex integro cauſa agi poteſt apud eundem vel eius ſucceſſorem j. *eod.*
[c] puta, ſi inutiliter citat⁹, *Vide Roland. à Vall.* 1. *conſi.* 39. *num.* 9. 10. *ad* 33.
[d] aliàs ſi per contumaciam abeſſet à lite primum conteſtata, notaretur calumniæ, *l.* 10. *ff. de publicis iudicijs.* ante litẽ conteſtatam poſt inſcriptionem, extra ordinem *l.* 3. *s. qui accuſ. l.* 2. *j. ad Turpill. adde Cuia.* 20. *obſ.* 11.
[e] id eſt, μονομερῶς. cui contrariũ eſt συςάδην, vel cauſa cognita, *adde l.* 5. § 4. *s. de temporibus appellat.*
[f] Mandatarius criminis, auctorem laudando non excuſatur *l.* 1. § 13. *ff. de vi & vi.* Mandatarij criminum puniuntur *l.* 3. § 1. *ff. de vi priuata.*
[g] Imò minus tenetur mandatarius, ſi parere neceſſe habuit, *l.* 169. *ff. de regul. iur.* præſertim ſi agitur de non atroci facinore *l.* 20. *ff. de obligat. l.* 157. *ff. de regul. iuris.* aut ſi id ab aliquo committitur quod mandator (exemplum erit in patre filiam in adulterio interficiente) impunè præſtare potuit *Clar.* 5. *ſent.* § *Vlt. quæſt.* 60. *verſ. ſolet.* aut ſi vis illata facienti. ideoq; volũt ignoſci mulieri quæ per metum adulterium commiſerit, *Clar. d. loco. verſic. quæro modo.* Iudicem excuſari à pœna, ſi principis iuſſu non obſeruatis iuris ſolennibus, capitalem in aliquem ſententiam tulerit, *Clarus ibid. verſ. ſolet dubitari.* fabrum excuſari ſi mercede conductus in aliena ſilua, alterius mãdato arbores ceciderit, aut in alieno quid euerterit, *Clarus d. verſ. ſolet.*
[h] Mandator criminis tenetur *l.* 11. § 3. *ff. de iniur. l.* 15. *in fi. ff. de ſicarijs. Paulus* 5. *ſentent.* 23. § 5. *adde quæ dixi ad l.* 4. *s. de fugitiuis.*
[i] De abſente non accuſando. † Abſens accuſari non poteſt *vt hic: & l.* 15. *j. de adult.* multo minus damnari j. *eod. l.* 5. *ff. de pœnis.* alioquin ſententia nulla eſt. Quod igitur remedium eſt aduerſus abſentem? Bonorum eius fit annotatio j. *eod.* quod hodie in Gallia, Italia, Hiſpania, & foris Eccleſiaſticis locum non habet. poſſunt enim abſentes contumaces damnari, etiam ad mortem, eorumq; bona fiſco adiungi, *v. Clar.* 5. *ſent.* § *Vlt. quæſt.* 44. *verſi. factus. verſi. ſed hodie. verſi. licet.* † An hodie locum habet bonorum adnotatio, *dixi ad l.* 1. *j. de requir. reis.*
[k] Reus citandus eſt, etiamſi princeps accuſet aut agat *Clement. Paſtoralis. de re iudi.* etiam ſi de cenſura, excommunicatione, aut interdicto ferendo agatur. *Communis opinio apud Clar.* 5. *ſent.* § *Vlt. quæſt.* 31. *in prin.* Fieri autem citatio in ciuitatibus debet iudicis mandato, *Clar. ibid. verſi. vnus.* Quid ſi reus in alieno viuat territorio? *dixi ad l.* 7. *ff. de cuſtodia. l. vlt. ff. de accuſat. Nou.* 134. c. 5. *l.* 4. § 6. *ff. de damno. l.* 15. § 1. *ff. de re iudic.* quid ſi defunctus? *v. l.* 1. § 1. *ff. de curat. bonor. dando.* de citatione vide quædam aliá apud Clarum *d. loco.*
[l] hinc colligunt, Nullitatem ſine appellatione proponi vel apud ſuperiorem, vel apud eum ipſum qui ſentẽtiam tulit. quinimo executionem impediri poſſe *Bal. hic: adde Vvurmſ.* 1. *pract.* 24. *obſ.* 35.
[m] puta ſtationarios *l.* 8. j. *eod.* publicas perſonas, *l.* 14. j. *eod.* nuntiatores, *l.* 6. § 3. *ff. ad Turpill.*
[n] Notoriæ & relationes apparitorum vel aliarum publicarum perſonarum non exigunt apparitoris inſcriptionem: ſunt tamen accuſationibus proximæ, quia nõ minus ſubit periculum qui ex eis denuntiat crimina, quã qui defert ex inſcriptione *vt hic: & d. l.* 14. *l.* 6. § 3. *ff. ad Turpillia.* Aliàs, ridicula ſunt quæ ignoratione Latini ſermonis veteres interpretes hic commenti ſunt de Notorio.

pendi[a] incognitum non eſt. Verùm ſi falſis necne notorijs[b] inſimulatus ſit, perpenſo iudicio diſpici debet. PP. 8. Id. Ian. Peregrino & Æmiliano Coſſ. 245.

8. Exemplum ſacrarum literarum, *Diocletianus & Maximianus* Auguſti.

SI quis ſe iniuriam ab aliquo paſſum putauerit, & querelam deferre voluerit: non ad ſtationarios[c] decurrat, ſed[d] præſidalem adeat poteſtatem, aut libellos offerens, aut querelas ſuas apud acta deponens. PP. ſine die & conſule.

Accuſatus ab vno de crimine, non poteſt accuſari ab alio de eodem, ſed de diuerſo, licet ortum habente ex eodem facto. Salycet.

9. Iidem AA. Honorato.

QVi de crimine publico in accuſationem deductus eſt, ab alio[e] ſuper eodem crimine deferri non poteſt. Si tamẽ ex[f] eodem facto plurima crimina naſcuntur, & de vno crimine in accuſationem fuerit deductus: de[g] altero non prohibetur ab alio deferri. Iudex autem ſuper vtroq;[h] crimine audientiam accommodabit. Nec enim licebit ei ſeparatim[i] de vno crimine ſententiam proferre, priuſquam pleniſſima examinatio ſuper altero quoque crimine fiat. PP. 4. Kalen. Septemb. Baſſo II. & Quintiano Coſſ. 289.

10. Iidem AA. & CC. Vrſæ.

QVi explicandi negotij ſpem[k] (cuius finis in iudicis poteſtate ac motu ſitus eſt) pollicetur: non minùs ob illicitam ſponſionem crimen contrahit, quam qui ad huiuſmodi promiſſionis commercium[l] contra diſciplinam publicam adſpirat. PP. 3. Kalen. Nouem. ipſis IIII. & III. AA. Coſſ. 290.

Accuſatus, & quia non fuit probatum abſolutus, poteſt ab alio de præuaricatione primi primò docentis iterum accuſari de eodem crimine. Bald.

11. Iidem AA. & CC.[m] liberis Criſpinæ chariſſimæ nobis.

SI quis homicidij crimen exiſtimat perſequendum: ſecundum iuris publici formam debebit eum qui in primordio homicidij poſtulauerit reum, neque probauerit, ideoq; reus abſolutus eſt, præuaricationis[n] arguere. Id enim ſalubriter ſtatutis principum parentum noſtrorum iurisq; forma præſcriptum eſt. Vel ſi id non putauerit[o] agendum ad ſequens crimen, id eſt, paſtorum[p] latronũmve deſcẽdere eum coges †, atq; id exequi iudicio tuo: cùm ſi quidem id ab incuſato appareat eſſe commiſſum, ob vltionem publicam obnoxius legibus fiat. Datum 8. Id. April. Annibaliano & Aſclepiodoto Coſſ. 292.

12. Iidem AA. & CC. Aurelio.

[a] ex indicijs ſc.
[b] Notoria vt hic, q & notoria indicia *in leg.* 6. § 3. *ff. ad Turpill.* ſunt elogia (Galli *Informations*) trãſmiſſa ab apparitorib. præſidũ, irenarchis, & publicis perſonis, *l.* 14. j. *eod.* ad magiſtratus.
[c] Stationarij, ſũt apparitores diſperſi per vicos & prouincias certis locis, vt magiſtratib⁹ denuntient crimina quæ geruntur, *l.* 1. j. *de curioſis: v. l.* 1. *ff. de off. præfect. vrbi. l.* 31. *C. Theod. de epiſc. & cleric. l.* 1. *C. Theodoſ. de curſu publico. v. l.* 6. j. *de dignitat.*
[d] Apud præſidẽ non apud ſtationarios libellus accuſationis proponendus.
[e] *v. l.* 16. *ff. eo.*
[f] Ex eodẽ facto plurima delicta naſci poſſunt.
[g] Vnum & idem delictũ, vnius eiuſdẽque hominis à plurib. deferri poteſt, *l.* 4. *ſupra eod. l.* 11. *l.* 16. *ff. eod.* Diuerſa verò delicta vnius hominis, diuerſis hominibus poſſunt deferri *vt hic:* poſſunt & ab eadem perſona *l.* 3. § 3. *ff. eodem.*
[h] Diuerſis vnius eiuſdemque hominis delictis ad iudicem delatis, iudex habita ratione grauioris cõdemnare debet: nec in eius arbitrio eſt minoris habere rationem.
[i] Ne alioquin cauſæ continentia diuidatur *l.* 10. *s. de iudicijs.*
[k] id eſt, qui euentum ſententiæ vendit. *Vide Paulum* 5. *ſentent.* 25. § *Vlt. leg.* 15. § 30. *ff. de iniurijs.*
[l] Hæc conſtitutio pertinet propriè ad fumi venditores (quales fumo necari Alexander Seuerus iuſſit) non ad promiſſores impunitatis, *Vide Cuiacium* 20. *obſeru.* 9.
[m] Habe Criſpine, Cariſſime nobis *Cont.* 1. *diſput.* 15. *Cuiac.* 1. *obſeru.* 15. Fuit autem is Criſpinus præſes prouinciæ, *Vide Cuiacium ibidem.*
[n] Præuaricationis tenetur, qui reum non probauit, *adde legem primam ſupra de aduocat. diuerſorum iudicum.*
[o] Sit hæc hypotheſis, Qui homicidij & criminis paſtorum & latronum accuſari potuit, accuſatus tantum fuit homicidij. Accuſator homicidium non probauit. Præuaricationis poterit condemnari accuſator, niſi à iudice cogatur deſcendere ad alterius criminis executionem.
[p] Crimen paſtorum hìc dicitur, non quòd, vt Accurſius putat, à Caino & Abele paſtoribus initium ſumpſit: ſed quòd paſtores latrocinijs dediti eſſe conſueuerunt, vt de Abaſgis & Heniochis ſcribit Strabo. quos ait viuere λῃστρικῶς καὶ νομαδικῶς, eamque ſententiam confirmat lex vnica, Codice Theodoſia. Ne paſtoribus dentur filij nutriendi *libro nono titulo* 31. fore alioquin, vt qui nutriendos dederit, ſocietatem latronum videatur inijſſe. quamuis alijs ruſticanis nutriendos dare liceat. † Clarus 5. *ſentent.* § *Vltimo, quæſtio decimaquinta, verſic. item quæro.* ſcribit neminem hodie cogi accuſare: ne hæredes quidem occiſ.

FActum ſponte ſe præcipitantis [a],innocéti [b] criminis periculum afferre non poteſt. S. 14. Kalend. Iun. Sirmij,AA. Coſſ.

13. Imppp. *Valentin. Gratia.* & *Theod.* AAA. Mariniano [c] Vic. Hiſpani.

SI [d] quis ſeruós crediderit accuſandos, non † prius ad corporum tormenta veniatur, quàm ſe vinculo ſubſcriptionis adſtrinxerit. Data 6. Kal. Ian. Patauij, Merobaude II. & Saturnino Coſſ. 383.

14. Iidem AA. & *Arcad.* A. Cynegio præfecto prætorio.

SInguli vniuerſique ‖iudices‖ cognoſcant ‖in publicis criminibus‖ non oportere emendicatis vti ſuffragijs decretorum, aut ‖ relationibus [e] à publicis perſonis deſtinādis credere:‖ſed rei veritatem inquirere. Dat. prid. Kal. Maij, Conſtantinop. Arcadio I. & Bautone Coſſ. 385.

15. Iidem AA. Tatiano præfecto prætorio poſt alia.

TVnc [f] conuenit potentiores [g] viros adeſſe iudicijs, cùm eorum præſentiam ‖ in criminibus publicis [h] ‖ per inſcriptioné cauſa depoſcat: ‖ licet in pecuniarijs cauſis per procuratores litem ſuſtineant.‖ Dat. 15. Kalend. Mart. Mediolani, Valentiniano A.V. & Neotherio Coſſ. 390.

Libellus in criminali debet continere nomen accuſatoris, nomen iudicis, & nomen accuſati.

16. Impp. *Arcad.* & *Honor.* AA. Paſiphilo [i].

IN cauſis criminalibus dignum eſt, † vt inſcriptiones præponantur [k], quę magnitudinem videlicet criminis, tempuſque deſignent [l]: vt alterutram partem digna legum terrere [m] poſſit auctoritas [n]. Quod ſi fuerit ſtatutum fortè contemptum: hi, qui ex officio ingrediuntur ſecretarium [o], quinq; librarum auri condemnatione ferięntur. Dat. 8. Id. Ian. Olybrio & Probino Coſſ. 395.

Accuſator debet ſe inſcribere, & detineri ſicut accuſatus, donec cauſa examinetur. Bald.

17. Impp. *Honor.* & *Theodoſ.* AA. Conſulibus, prætoribus, & trib. plebis, Senatui, S. D.

ACcuſationis ordinem iam dudum legibus inſtitutum ſeruari iubemus: vt quicunq; in diſcrimen capitis accerſitur, non ſtatim reus qui accuſari potuit, exiſtimetur: ne ſubiectam innocentiam [p] feriamus. Sed quiſquis ille eſt, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum † inſcriptionis arripiat, cuſtodiæ [q] ſimilitudinem (habita tamen dignitatis æſtimatione) patiatur: nec impunitam fore nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo [r] ſupplicij. Nemo tamē ſibi blandiatur obiectu cuiuſlibet criminis de ſe in quæſtione confeſſus, veniā ſperans propter flagitia adiuncti, vel ‖pro‖ communione criminis conſortium perſonæ ſuperioris optans, aut inimici ſupplicio in ipſa ſupremorum ſuorum ſorte ſatiandus, aut eripi ſe poſſe confidens, aut ſtudio aut priuilegio nominati: cùm veteris iuris auctoritas de ſe confeſſos, ne † interrogari quidem de aliorum conſcientia ſinat. Nemo igitur de proprio crimine confitentem, ſuper conſcientia ſcrutetur aliena. Dat. 8. Id. Auguſt. Rauennæ, Aſclepiodoto & Mariniano Coſſ. 423.

[a] *dixi* ȷ. *eod. de bon. eorum qui mort. ſibi conſciuer.*
[b] poteſt enim id accidere impatientia doloris, aut tædio vitæ, *v. l. 6. §. 7. ff. de iniuſto.*
[c] ad Marinū, *l. 14. C. Theod. eod.*
[d] *d. l. 14.*
† dixi de ſubſcriptione ad *l. 3. ſup. qui accuſare.*
[e] *dixi ad l. 7. 8. s. eod.*
[f] *l. 17. C. Theodoſ. eod.*
[g] *Vide l. 25.* & *Auth. Hoc ius s. de procuratorib. Nouell. 71. c. 1.*
[h] aliud in pecuniarijs cauſis *d. l. 25. adde l. 26. d. titu. de procuratorib.*
[i] ex vna & eadem lege 8. ſcilicet *Cod. Theodo. de iuriſdictio.* hæc lex ſumpta eſt: & lex 8. s. *Vnde vi.* & *lex 1.* ȷ. *de abigeis.*
† *Vide quæ dixi ad l. 3. s. de his qui accuſare. adde Cuiaciū 1. obſeru. 20.*
[k] *ſumptum ex lege 8. Codic. Theod. de iuriſd. lib. 2.*
[l] *Vide leg. 3. ff. eod.*
[m] tenere *dict. l. 8.*
[n] auſteritas, *d. l. 8.*
[o] *d. l. 8.* Secretariū, locus in quem iudices ſolēt conuenire. In eundem certo tempore Carthagini admittebatur populus ad ordinandum exactorem, *adde l. 20. Cod. Theodoſ. de exactionib. in princ.*
[p] *facit l. 12. s. eodem.* † *l. 2.* ȷ. *titu. proximo. Vide l. 3. s. qui.* [q] *Vide l. 2.* ȷ. *tit. proximo.* [r] Pœna talionis *dicta l. 2. l. 7. l. Vlt.* ȷ. *de calumniatorib. l. 7.* ȷ. *de vi publica. de qua ſæpius alibi dixi.* † De ſe confeſſus, non poteſt de alio interrogari, *adde Rolandum à Valle 1. conſi. 16. num. 7.* & *17.* & *conſi. 73. num. 1.* & 20. niſi in cauſis lege vel ſtatuto exceptis. alij tamen putarunt hoc hodie non obſeruari. *Vide Clarum 5. ſen. §. Vltimo. quæſt. 21. Verſ. dictum ſocij.* vtut ſit, ſufficit criminis confeſſio ad maiorem inquiſitionem ſociorum habendam, *Clarus d. loco. Verſ. retenta.* non ad diem præciſè eis dicendum aut quæſtionem habendam, niſi in caſibus & criminibus exceptis, & alijs, concurrente tamen aliqua alia ſuſpicione, *Clarus dicto loco, Verſic. ſi Vero quæris. Verſic. ſucceſſiue. Verſi. ſed quid.* Quid ſi reus ſocij vel mandatoris delator, fuerit aliàs periurus? cauſa cognita faciet etiam indicium ad quæſtionem habendam, *Clarus dicto loc. Verſ. ſcias tamen.* Quid ſi duo ſocij criminis tertium aliquem accuſent? faciunt indicium ad quæſtionem, non ad condemnationem mortis. *Pap. 22. Arreſt. 13. numero 2. 3. Clarus dicto loco, Verſ. ſed pœna.* His addendum, Socio criminis accuſati fidem non haberi niſi iurato. *Clarus ibid. Verſi. quæro.* An vulnerati accuſatio oneret accuſatum, *Vide Clarum ibid. Verſ. aſſertio Vulnerati.*

DE EXHIBENDIS [a] ET tranſmittendis reis,

Tit. III.

1. Impp. *Valentinianus* & *Valens* AA. Valentino conſulari Piceni.

SI miles [b] in prouincia repertus crimē publicum commiſerit, eum rector prouinciæ ſub cuſtodia conſtituat: atque ita vel cauſæ meritum, vel ‖etiam‖ perſonæ qualitatem ad magiſtrum militum referat. Datum 12. Kalen. Febr. Mediolani, Valentiniano & Valente AA. Coſſ. 363.

Non eſt quis in carcere ligandus antequam conuincatur. Bald.

2. Imppp. *Grat. Valent.* & *Theod.* AAA. Eutropio præfecto prætorio.

NVllus [c] in carcerem priuſquam [d] conuincatur, omnino vinciatur [e]. Ex [f] longinquo ſi quis eſt acciendus, nō prius inſimulāti, ‖id eſt, accuſatori‖ accommodetur adſenſus, quàm † ſolenni lege ſe vinxerit, ‖ & in pœnam [g] reciproci ſtylo trepidante recauerit.‖ Ei verò, qui reducendus erit, ad diſponendas res ſuas, componendosq; mœſtos [h] penates [i], ſpatium coram loci iudice, aut etiam magiſtratibus ſufficientium dierum, non minus tamen triginta tribuatur, nulla remanente apud eum qui ad exhibendum miſſus eſt, copia nundinandi [k]. Qui poſteaquam ad iudicē venerit, adhibita aduocatione, ius debebit explorare quæſitum: ac tamdiu pari [l] cum accuſatore fortuna retineri, donec repererit cognitio celebrata diſcrimen. Datum 3. Kal. Ianuar. Conſtantino. Gratiano V. & Theodoſio AA. Coſſ. 380.

3. Imppp. *Valentin. Theod.* & *Arcad.* AAA. Drepanio proconſuli Africæ.

NEminem [m] ‖ in ‖ iudicio exhibendum eſſe præcipimus, niſi [n] de cuius exhibitione iudex pronuntiauerit. Data PP. Non. Febr. Mediolani, Valentiniano A. III. & Neotherio Coſſ. 390.

DE CVSTODIA [o] REORVM,

Tit. IIII.

1. Imp. *Conſtantius* A. ad Florentium rationalem.

IN [p] quacunq; cauſa reo exhibito, ſiue accuſator exiſtat, ſiue eum publicę ſolicitudinis cura produxerit, ſtatim debet quæſtio fieri, vt noxius puniatur, innocēs abſoluatur. Quòd ſi accuſator aberit ad tempus, aut ſociorum præſentia neceſſaria videatur: id quidē debet quàm celerrimè procurari. Interea verò reum exhibitum nō ‖per‖ ferreas [q] manicas & inhærentes oſſibus mitti oportet, ſed prolixiores catenas [r], ‖ſi criminis qualitas etiam catenarum acerbitatem poſtulauerit, ‖vt & cruciatio deſit, & permaneat ‖ſub‖ fida cuſtodia. Nec verò ſedis [s] intimæ tenebras pati debebit incluſus, ſed vſurpata luce vegetari, ‖ ac ſubleuari: ‖ & vbi nox [t] geminauerit cuſtodiam, ‖ in ‖ veſtibulis [u] carcerum, & ſalubribus locis recipi: ac reuertente iterum die, ad primum Solis ortum illico ad publicum [x] lumen educi, ne pœnis carceris perimatur: quod innocentibus miſerum, noxijs non ſatis ſeuerum eſſe dignoſcitur. Illud etiam obſeruabitur, vt neque his qui ſtratorum [y] funguntur officio, neque miniſtris eorum liceat crudelitatem [z] ſuam accuſatoribus vendere: & innocentes intra carcerum ſepta letho dare, aut ſubtractos audientiæ longa tabe conſumere. Non enim exiſtimationis tantùm, ſed etiam periculi metus iudici imminebit, ſi aliquē vltra debitum tempus inedia [a], aut quocunq; modo aliquis ſtratorum exhauſerit, & non ſtatim eum penes quē officium cuſtodiæ eſt, atque eius miniſtros capitali pœnæ ſubiecerit. Datum prid. Kalend. Iul. Serdicæ, Conſtantin. A. XI. & Conſtantio Cæſa. Coſſ.

2. Idem Auguſt. & C. ad Euagrium præfectum prætorio.

SI quis [b] in ea culpa vel crimine fuerit deprehenſus, quo dignus clauſtris carceris, & cuſtodiæ ſqualore videatur: auditus apud acta, cum [c] de admiſſo conſtiterit, pœnam carceris ſuſtineat: atque ita poſtmodum educ-

[a] *9. C. Theod. 2. dixi ad 46. ff. 3.*
[b] *l. 2. C. Theod. eod. adde l. 6. s. de iuriſdict. omn.*
[c] *l. 3. C. Theod. eod.*
[d] *l. 5. ff. eod.*
[e] Imo vinciri poteſt, *l. 1.* ȷ. *tit. prox.*
[f] *l. 7.* ȷ. *de calumniatorib.*
† *V. l. 3. s. qui accuſare.*
[g] Pœna reciproci, pœna talionis *V. l. Vl. s. tit. prox.*
[h] *d. l. 3. C. Theodo. eod.*
[i] pœnates *d. l. 7.* Spatium ad mœſtos pœnates cōponendos.
[k] id eſt, corruptelę. adde quæ ſcripſi ad *l. Vn. s. de nundinis.*
[l] hinc colligūt, Reum & accuſatorem ſimul in cuſtodiā cōijci, *l. Vlt. s. titul. prox. V. Clar. 5. ſent. §. Vlt. quæſt. 18. Ver. quando.*
[m] *l. 4. C. Theodoſ. eod.*
[n] v. exceptiones apud Accurſium.
[o] *l. 9. C. Theodoſ. 3. pars tit. 3. lib. 48.*
[p] *l. 1. C. Theodoſ. eod.*
[q] Ferreæ manicæ.
[r] Catenę prolixiores.
[s] Sedes intima, *Petr. Gregor. 31. ſyntag. 33. nu. 10. ad de quæ dixi ad l. 8. §. 9. ff. de pœnis.*
[t] Nox geminat cuſtodiā.
[u] Veſtibulum carceris.
[x] Publicum lumē, cuiuis patet.
[y] ſtatorum *Hal. de quib. aliàs dixi.*
[z] Crudelitas ſtatorum aduerſus cuſtodias *Vt hic. de* eorum indulgētia, in eaſdem *V. l. 8. ff. eod.*
[a] *adde l. 9. s.* *de epiſc. aud.* [b] *l. 2. C. Theod. eod.* [c] *l. 2. s. tit. prox.*

ctus [a] a-

ctus[a] apud acta audiatur. Ita enim quaſi ſub publico teſtimonio commemoratio admiſſi criminis fiet, vt iudicibus immodicè ſæuientibus freni[b] quędam temperies adhibita videatur. Dat. 3. Non. Febr. Heracliæ, Conſtantino A. VII. & Conſtantio Cæſar. ‖II.‖ Coſſ.

[a] Educuntur è carcere cuſtodiæ apud acta.

[b] Freni temperies iudicibus ſeueris iniicitur.

3. Idem A. Aſcindino præfecto prætorio.

QVoniam[c] vnum carceris cõclaue permixtos ſecũm crimínoſos includit: hac lege ſancimus, vt etiam ſi pœnæ qualitas permixtione iungenda eſt: ſexu[d] tamen diſpares, diuerſa clauſtrorum habere tutamina iubeantur. Dat. Non. April. Acyndino & Proculo Coſſ. 340.

[c] *l. 3. C. Theodoſ. eodem.*

[d] Mulieres à maſculis in carcere ſeparantur, *adde l. 1. ◌̃s. diuortio facto.*

Auth. ex Nouell. 134. cap. 9.

HOdie nouo iure nullam mulierem pro pecunia fiſcali, ſeu priuata cauſa, aut pro crimine quolibet modo in carcerem mitti, aut includi, aut cuſtodiri cõcedimus. Sed ſi pro fiſcali aut priuato debito pulſetur, per virũ ſuum, aut quem alium legitimè reſpondeat. Quòd ſi noluerit vel reſpondere vel perſequi litem ſuam: legitimè in rebus ſuis executio procedat. Si verò tale ſit crimen, vt neceſſe ſit eam cuſtodiri: ſi quidem fideiuſſorem dare poteſt, ipſi credatur: ſi verò iurauerit fideiuſſorem dare ſe non poſſe, iuratoriam cautionem præſtet de iudicij obſeruatione. Sed ſi crimen grauiſſimum ſit de quo accuſatur, in monaſterium vel aſceterium mittatur, vel mulieribus tradatur, per quas cuſtodiatur. Iudices autem qui hæc non ſeruant, ſi maiores ſint, viginti librarum auri pœnam: ſi minores, decem ſoluant. Obediẽtes autem eis in prædictis caſibus, ſpoliati cingulo dentur in exilium.

[e] *l. 5. Codice Theodoſ. eod. 3. Reg. 20. act. 16. num. 16. 17. quæſt. 4. c. definiuit.*

4. Imppp. *Valent. Valens, & Gratianus* AAA. ad Probum præfectum prætorio.

AD[e] commentarienſem[f] receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatioque pertineat[g]: nec putet hominem abiectum atq; vilem obijciendum eſſe iudici, ſi reus modo aliquo fuerit elapſus[h]. Nam ipſum volumus huiuſmodi[i] pœna conſumi, cui obnoxius docebitur fuiſſe qui fugerit. Si verò commentarienſis neceſſitate[k] aliqua procul ab officio egerit: adiutorem[l] eius pari iubemus inuigilare cura, & eadem ſtatuimus legis ſeueritate conſtringi. Dat. 3. Kalen. Iul. Contionati, Gratiano A. V. & Probo Coſſ. 371.

[f] Commentarienſis, qui in commentariũ cuſtodias refert.

[g] *l. 2. ff. eod.*

Cauſæ carceratorum debent velociter terminari. Bald.

5. Imppp. *Grat. Valent. & Theodoſ.* AAA. Eutropio præfecto prætorio.

DE[m] his quos tenet carcer ‖ incluſos, ‖ id aperta definitione ſancimus, vt aut conuictos velox pœna ſubducat, aut liberandos cuſtodia diuturna non maceret. Iubemus autem vt intra triceſimum[n] diem ſemper commentarienſis ingerat numerum perſonarum, varietatem[o] delictorum, clauſorum ordines, ætatemq; vinctorum. ‖ quòd ſi hæc prætermiſerit, ‖ officium ‖ quidem ‖ viginti libras auri ęrario noſtro iubemus inferre: iudicem ‖ verò ‖ deſidem ac reſupina ceruice tantùm titulum geren

[h] Fugiens ex carcere publico, delictum confiteri intelligitur. ideoq; etſi criminis innocens, punitur *l. 13. ff. eodem.* Quid is qui vinculis ruptis, aut effracto carcere, oſtióve aperto, aufugit? capitaliter puniri negant interpretes: ſed nec eum qui aufugere conatus eſt, nec aufugit, quive non legitimè in carcerem coniectus eſt, *Clarus 5. ſentent. §. vlt. quæſt. 2. verſic. Tertio autem.* Quid, ſi antequam in carcerem conijceretur, accuſatus aufugit? Huiuſmodi fugam nõ facere indicium ad quæſtionem negant. quin ſpontanea præſentia fugam purgari, *v. Clar. dicto loco. verſ. fuga.* Quid fuga militis ab exercitu? alias dixi. *adde de fuga l. 1. ◌̃s. de ſeru. fugit. Nouell. 53. cap. 4. l. 15. ◌̃s. de probationib. l. 7. §. 2. ff. de ſuſpect. l. 28. in fi. ff. de bon. libert.* [i] Commentarienſis cuius dolo aut negligentia cuſtodia euadit, eandem pœnam ſuſtinet quam is qui effugit ſuſtinere potuit, *vt hic.* Negligentia tamen ſubſtituti, commentarienſi non eſt capitalis, *verſic. Si vero. ◌̃j. eodem. vide Boſſium cap. 4. de commentarienſi. v. Clar. 5. ſentent. §. vlt. quæſt. 68.* Eodem modo iudex cuius dolo reus legitimam pœnam euaſit, pœnam, quam abſolutus pati debuit, ſuſtinet, *Paulus 5. ſentent. 16. §. 12.* Quid ſi commentarienſis muliere in cuſtodiam coniecta abutitur? ſuſpendio dignum eſſe putant, *v. Clar. 5. ſen. §. Fornicator. verſ. cum carcerata.* [k] Negligentia ſubſtituti aut adiutoris commentarienſis pœnam commentarienſis eleuat. [l] *l. 6. Cod. Theodoſ. eodem.* [m] Deeſt hic ſententia integra, *vide dict. leg. 6.* [n] Intra trigeſimum diem commentarienſis debet numerum & quãtitatem cuſtodiarum pręſidi inculcare, Gręci lib. 60. *Baſilicón*, ita interpretátur, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἕως λ΄ ἡμερῶν. 60. *Eclog. 35. cap. 21.* id eſt, per ſingulos dies vſque in 30. diem, *vide Cuiacium cap. 10. de præſcript.* [o] ποιότητα *d. c. 21.* id eſt, qualitatem.

tem, extorrem imperrata fortuna, decem auri libris multandum eſſe cenſemus. Datum 3. Kalend. Ian. Conſtantinop. Gratiano V. & Theodoſio I. AA. Coſſ. 380.

Græca conſtititutio Iuſtiniani hic deeſt. Eius quædam pars à Triboniano iam fuit poſita in l. 22. ◌̃s. de epiſcopali audientia, ſed integrior & prolixior quæ hic eſſe debuerat, iniuria temporum obliterata eſt. Eius epitomen ex lib. 60. Baſilicorum tit. 35. & Anton. Auguſtino ita reſtituemus. nam multa idem Anton. Auguſtinus ad eam nõ pertinentia permiſcuit.

6.

Latinè Antonij Contij.

NEminem[ll] oportet inijci cuſtodiæ abſque iuſſione magnorum magiſtratuum aut locorum defenſorũ. 1 ¶ Oportet autem epiſcopum[a] per quartam feriam[b] aut paraſceuen inquirere eos qui ſunt in cuſtodia, quam ob cauſam incluſi ſint: & ſi quidem ſerui ſint, intra viginti dies emittere eos vel caſtigatos atque[c] etiam dominis redditos, aut ſi non appareant eorum domini, ſoluere ipſos. Si verò liberi ſint pro ſeditione[d] detenti, confeſtim[e] iudicare ipſos, vel ſi pro alia quacunque cauſa, ſi quidem non habeant fideiuſſores, & pro criminibus detinentur, excepto crimine homicidij, ſtatim eos iudicari, ſi verò capitale crimẽ ſit, intra triginta dies. 2 ¶ Si verò[f] maiore poſtea dilatione neceſſaria exiſtente, is qui detinetur, non præbeat cauſam, committatur[g] ſuæ iuratoriæ cautioni ſi abſens fuerit. Si verò cædis eſt cauſa, ſi quidem ex delatione publicarum[h] perſonarum, intra ſex mẽſes iudicetur: Scientib. publicis perſonis, quòd ſi mentitæ fuerint, ſe ijſdem ſubdendos pœnis. Si verò accuſator qui ſe inſcripſit, auctor fuit eius detentionis, detur reus ſub fideiuſſionem: vel ſi non reperiat fideiuſſores, maneat quidẽ in carcere, cauſa autem intra annum[i] terminetur. 3 ¶ Facta autem præſumptione, tanquam reus ſit, in cuſtodia maneat donec cauſa terminetur. Si verò iã ſententia lata eſt de incluſis, ea executioni mandetur, ſiue corporalis ſit ſiue pecuniaria. 4 ¶ In pecuniaria condemnatione poteſtatem habentib. cedere[k] bonis. 5 ¶ Epiſcopis[l] monentibus præſides, ſcituros, ſe & officium ſuum illaturos 10. libras. 6. ¶ Habentibus etiam epiſcopis poteſtatem deferendi principi, negligẽtiam (hiſce in rebus) præſidum. Hæc l. e Græca … ſcriptione & ſubſcriptione, adiecerat Contius ex libris Baſil.

DE PRIVATIS[m] CARCERIBUS INHIBENDIS,

Tit. V.

Priuati carceris crimen committentes, afficiendi ſunt vltimo ſupplicio: & datur facultas iudici de hoc crimine inquirendi. Salycet.

1. Imp. *Zeno* A. Baſilio præfecto prætorio.

IVbemus nemini penitus licere per Alexandrinam ſplendidiſſimam ciuitatem vel Ægyptiacam diœceſim, aut in quibuſlibet imperij noſtri prouincijs, vel in agris ſuis, aut vbicunq; domi priuati carceris exercere cuſtodiam: viro ſpectabili pro tempore præfecto Auguſtali, & viris clariſſimis omnium prouinciarum rectoribus daturis operam ſemperq; futuris in ſpeculis, vt ſæpe dicta nefandiſſimorum hominum arrogantia modis omnibus opprimatur. Nam poſt hanc ſaluberrimam conſtitutionem & vir ſpectabilis pro tempore præfectus Auguſtalis, & quicunque prouinciæ moderator, maieſtatis[n] crimen proculdubio incurſurus eſt, qui cognito huiuſmodi ſcelere, læſam non vindicauerit maieſtatem. Primatibus[o] inſuper officiorum eiuſdem criminis laqueis conſtringendis: qui ſimul atq; nouerint memoratum interdictum facinus in quocunq; loco committi, proprios iudices de opprimendo nefandiſſimo ſcelere non protinus curauerint inſtruendos. Nam illud perſpicuum eſt, eos qui hoc criminis genus commiſerint, etiam pro veterum legum & conſtitutionum tenore, tanquam[p] ipſius maieſtatis[q] violatores, vltimo[r] ſubiugandos eſſe ſupplicio. Datum Kal. Iul. Conſtantinopoli, Longino V. C. Coſ. 486.

Notatur hic deeſſe Græca conſtitutio. Eius epitomen Latinè ediderat Contius ex lib. 60. Baſil. ti. 55. interprete Cuia.

2. ſ *

COnſtitutio iubet priuatas cuſtodias non fieri, & eos

[ll] *v. 60. Eclog. 35. c. 21.*

[a] *l. 22. §. 1. ◌̃s. de epiſcop. aud.*

[b] κατὰ τέσσαρα δῆν. alij, κατὰ τετράδα. *Eclog. d. loco. dixi ad d. §. 1.*

[c] καὶ τοῖς. alij legunt, ἢ τοῖς. *Eclog. d. loco.*

[d] ἐπὶ ἀταξίας Græci hic, ἐπὶ ταξίᾳ. *Eclog. ibid.*

[e] Seditionis cauſa mora non recipit, *leg. 6. §. 9. ff. de iniuſto.*

[f] *v. Cuiac. 20. obſ. 13.*

[g] *v. Cuiac. d. d. loco.*

[h] *v. l. 7. 14. ◌̃s. de accuſationib.*

[i] Ann⁹ datur cauſis criminalib. cuſtodiarũ finiendis *vt hic*: biénniũ, quoties rei cauſã non dicũt ex carcere *l. vlt. ſupr. vt intra cert. tempus.*

[k] *v. ◌̃s. qui bonis cedere.*

[l] v. quæda in editione Niuelliana ex Paratitlis Gręcis & Theodoro Hermopolita.

[m] *9. Cod. Theodoſ. 11. 6. Harmenop. 14. ca.* περὶ ἰδιωτικῶν φυλακῶν *l. 23. ◌̃s. de epiſ. aud. l. 39. §. 1. ff. ad l. Aquil. excipe l. 25. ff. de adulter. l. 224. ff. de verbo. ſignif.*

[n] ἱεροσυλίας. *60. Eclo. 35. ex tit. 55. c. 1.*

[o] Primates officiorum.

[p] *l. vn. C. T. eo.*

[q] καθωσιώσεως. *Eclog. d. loco.*

[r] Pœna priuatorum carceres habentium *vt hic*: eſt & alia in *l. 1. ◌̃j. eod.*

[s] ad Menam P. Prætorio. *v. Cuia. hic.*

qui fecerint pœnæ ſubijci, & tot[a] dies manere in publico carcere, quot fuerit quis in priuato ab eis incluſus, cuiuſcunq; ſint conditionis vel dignitatis, amittere etiam[b] eos cauſam quam habent aduerſus incluſos, prouidentia epiſcopi[c] & præſidis. quod ſi neglexerit præſes, & bonorum & ſalutis periculum ſuſtinebit.

SI REVS[d] VEL ACCVSATOR[e] mortuus[f] fuerit,

Tit. VI.

1. *Epitome ex lib. 60. βασιλ. tit. 56. c. 1.

SI miles λειποτακτὴς[g], id eſt, deſertor militiæ, deceſſerit, ſoluitur[h] crimen.

2. Imperator *Antoninus* A.

ET ſi Marcellus qui crimine falſi[i] poſtulabatur, vita functus eſt, ac per hoc crimen in perſona eius ſit extinctum, accuſatio[k] tamen nō eſt abolita: cùm tam vxorem eius quàm[l] te eodē crimine poſtulatos eſſe proponas. PP. 7. Kal. Octob. Læto II. & Cereale Coſſ. 216.

3. Idem A. Proculo.

SI is quem homicidij[m] ſeu cuiuſuis criminis poſtulati reum, vita functus eſt: fruſtra ob pœnam deſertæ[n] accuſationis conueniris, cùm morte eius crimen cum pœna ſit extinctum: ac per hoc tibi adempta eſt neceſſitas accuſationis. PP. 4. Kalend. Octob. Romæ, Sabino & Anulino Coſſ. 217.

Etiam eo mortuo qui fabricauit falſum inſtrumentum, ſi quis illo inſtrumento vtatur ſcienter, poteſt accuſari de falſo. Bald.

4. Imp. *Alexander* A. Veronitiano.

SI (vt proponis) cauſa pecuniaria[o] ad emolumentum tuum ſpectat: licet Anianus cui falſi[p] crimen auctor tuus intendebat, vita functus ſit: non prohiberis, ſi quis aduerſus te inſtrumento quod in dubium vocatur, vti cœperit, accuſationem inſtituere. Quamuis enim in perſona principalis rei morte ſubducti, iam ſubſiſtere nō poſſit: tamen ſi[q] quis illo vti voluerit, intelligit ſe periculo criminis eſſe ſubiectum. PP. 6. Kal. Ian. Albino & Æmiliano Conſſ.

5. Imp. *Gordianus* A. Rufino.

DEfunctis reis publicorum criminum, ſiue ipſi per ſe ea commiſerunt, ſiue alijs mandauerunt[r]: pendente accuſatione, præterquam ſi ſibi mortem conſciuerint[ſ], bona ſucceſſoribus eorum non denegari notiſſimi iuris eſt. PP. 7. Kal. Nouem. Pio & Pontiano Coſſ. 239.

Si moritur accuſatus vel accuſator appellatione pendente, finitur inſtantia etiam quo ad bona.

6. Idem A. Iuliano.

SI quis cum capitali[t] pœna vel deportatione damnatus eſſet, appellatione[u] interpoſita, & in ſuſpenſo conſtituta, fati diem functus eſt, crimen morte finitū eſt. Idem obſeruatur & ſi accuſator[x] pendente appellationis tempore vltimum diem obijſſet. Sin autem relegationis pœnam ſuſtinuit, & in parte bonorum damnatus appellatione vſus eſt, etiam poſt mortem eius nihilominus appellationis ratio examinabitur: cum deſideretur vtrum valeat necne particularis publicatio. PP. 6. Kal. Aug. Gordiano A. & Auiola Coſſ. 240.

[a] Prima pœna 6. *Harme.* 14. *d. loco.* [b] altera pœna. [c] *d. l. 23. ꝟ. de epiſcop. aud.* [d] *l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. ꝟ. eod. l. 3. l. 6. ff. de publ. iudic. l. 15. §. 3. 4. ff. ad Turpillianum.* [e] *l. vlt. verſic. idem obſeruatur. l. 13. ff. de publ. iud.* [f] 60. *Eclo.* 36. *ex lib.* 56. *cap.* 2. crimen extinguitur ſcilicet, excepto crimine maieſtatis, proditionis, & inſidiarum contra principem, *Eclog. d. loco. ca.* 12. *l.* 20. *ff. de accuſat.* repetundarum *dict. l.* 20. peculatus & de reſiduis *l. vlt. ff. peculatus.* mariti ab vxore veneno interfecti, *l. 9. in fin. ff. de iur. fiſci.* hæreſeos *l.* 4. §. 4. *ꝟ. de hære.* ἀποστασίας *l. 4. ſupr. de apoſta.* ſuiipſius interfectoris, *v. Clar. 5. ſent. §. vlt. q. 51. verſ. quaro nunc & ſequ.* & breuiter, In quibus caſib. pœna amiſſionis bonorum eſt impoſita à lege, ipſo iure poteſt de eo crimine tractari contra hæredes, ad conſiſcationē bonorū & fructuum inde perceptorū. In cauſis verò pecuniarijs, ſi lis conteſtata. *Clar. ibidem verſ. ſcias etiam.* Quid, in cadauer mortui, potéſtne iudex aliquid ſtatuere vel vt ſuſpendatur, vel exuratur? Quidam negant ſtatui id poſſe: ſed tamen fatentur contrarium obſeruari, & exempla extare apud Gallos, Caſtellanos, & Italos, *Clar. ibid. verſ. ſed hic incidenter.* Nunquam verò delicto defuncti hæredes obſtringi, vltra vires hæreditarias: multo minus pœna corporali puniri *Clar. ibid. verſ. vlterius. & verſ. ſcias tamen.* [g] de reo deſertæ militiæ. [h] Imò non ſoluitur, *l. 4. ꝟ. de re militari.* [i] de reo criminis falſi. [k] Morte rei crimen extinguitur, at non accuſatio. [l] Plures eodem libello, de eodem crimine accuſari poſſunt. [m] De reo homicidij ſeu cuiuſuis criminis. [n] Mortuo reo, accuſator iuſtè ab accuſatione deſiſtit, *vt hic: & l. 15. §. 3. ff. ad Turpillianum.* [o] *l. 6. ſupr. de public. iudic.* [p] De reo criminis falſi *l. 2. ſupra eod.* [q] Etiam mortuo auctore falſi inſtrumenti, qui eo vtetur, accuſari poteſt. [r] De reis publicorum criminum. [ſ] De mandatore criminis alias dixi. [t] Morte naturali, nō adſcita in reatu, capitale crimen extinguitur, *adde l. 2. ſupr. qui teſtament. fac.* vt in reatu Libonis apud Tacitum *lib.* 2. [u] *v. l. 3. ſup. ſi pendente appellat.* [x] *l. 3. in fin. ff. de accuſationib. l. 10. ff. ad Turpillianum. adde l. 10. ſupra de inoſſicioſi.*

SI[a] QVIS IMPERATORI[b] maledixerit,

Tit. VII.

Ex leuitate vel inſania maledicens principi, non punitur: ſed ſi per iniuriam, principis eſt æſtimatio vtrum & qualiter puniatur, quod facit ex cauſis & perſonis. Bald.

1. Imppp. *Theodoſ. Arcad. & Honor.* AAA. Rufino præfecto prætorio.

SI[c] quis modeſtiæ neſcius, & pudoris ignarus, improbo petulantiq; maledicto nomina noſtra crediderit laceſſenda, ac temulētia[d] turbulentus obtrectator temporum ‖noſtrorū‖ fuerit: eum pœnæ nolumus ſubiugari, neque durum aliquid, nec aſperum ‖volumus‖ ſuſtinere: quoniam ſi[e] id ex leuitate[f] proceſſerit, contemnendum eſt: ſi ex inſania[g], miſeratione digniſſimum: ſi ab iniuria, remittendum[h]. Vnde integris omnibus hoc ad noſtram ſcientiam referatur, vt ex perſonis hominum dicta penſemus, & vtrum prætermitti, an exquiri debeant, cenſemus. Datum 6. Id. Auguſt. Conſtantinopoli, Theodoſio A. III. & Abundantio Coſſ. 393.

AD LEGEM IVLIAM maieſtatis[i],

Tit. VIII.

Iudex qui iudicat contra legem, non propterea tenetur crimine læſæ maieſtatis. Bald.

1. Imp. *Alexander* A. Paulino.

ETIAM ex alijs cauſis maieſtatis crimina ceſſant meo ſeculo: nedum etiam admittam te paratum accuſare iudicem propterea[k] crimine maieſtatis, quòd contra conſtitutionē meam ‖eum‖ dicis pronunciaſſe[l]. PP. 3. Id. April. Maximo II. & Iuliano Conſſ. 224.

2. Idem A. Fauſtiniano.

ALienam ſectæ meæ ſolicitudinem concepiſti, quaſi crimen maieſtatis ſuſtineres, ſi ſeruo tuo iratus[m] ‖eſſe‖ non perſeueres, quod ſemper te facturum inconſultè iuraueras[n]. PP. 3. Non. Febr. Iuliano II. & Criſpino Conſſ. 225.

3. Imp. *Conſtantin.* A. ad Maximum præfect. vrbis.

SI quis[o] alicui maieſtatis crimen intenderit: cùm in huiuſcemodi re conuictus, minimè quiſquā priuilegio[p] dignitatis alicuius à ſtrictiore inquiſitione defendatur: ſciat ſe[q] quoque tormentis eſſe ſubdendum, ſi alijs

[a] 9. *C. Theodoſ.* 4. *v. l. 7. §. 3. ff. ad leg. Iuliam maieſtatis. c. 83. Cano. apoſt. cap. paratus. 23. q. 1. Exod. 22. dict. numero 16. et 12. Act. 23. & Prouerb. 17. & 20. Epiſt. ad Tit. 3. Corinth. 10. 6. Harmeno. 14. Paul. 5. ſent. 29. §. 1. in fine. Tacit. lib. 1. 60. Baſil. 36. c. 13. Cuiac. 10. obſeru. 10. adde & 5. Decretal. 26. de maledicis.* [b] Quid ſi in curatorē aut conſiliarium regis aliquē, aut corā Curia verbis iniurioſis quis ſit vſus? vide Areſt. apud Papon. 8. *Areſto. 3. Areſt.* 6. 7. 8. [c] *l. 1. C. The. eo.* [d] De temulentia & vino *adde l. 12. inf. princ. ff. de cuſtodia. l. 11. §. 3. ff. de pœnis. l. 6. §. 7. ff. de re milita. adde Bellouiſanum 1. ca. 3. in fi. num. 15. Clarum 5. ſenten. §. vlt. qu. 60. nume. 7. Anchora. 2. q. 13.* [e] *d. l. 1. Harmenop. d. loco.* [f] κουφότητος *Zonaras & Harmenopulus d. loco.* [g] ἐξ ἀκακίας *Harmen. d. loco.* i. ex ſimplicitate, & malè. legendum eſt ἐξ ἀδικίας. ſic apud Zonaram ὡς ἀδικούμενος. *De furioſo dixi ad l. 13. ff. de off. præſid.* [h] id eſt, condonandum, *facit lege 2. ſupr. de rebus creditis.* Simile quiddam eſt Titi apud Xiphilinum *in Tito.* Nemo, inquit, me iniuria adfici aut inſequi cōtumelia poteſt, propterea quod nihil ago, quod reprehendi mereatur. ea verò quæ falſo de me dicuntur prorſus negligo. ad eundem modum Iulianus iniurioſo poetæ Agamemnoni ignouit. *Libanius epiſt.* 6. Cæterùm ſunt qui hoc verbum *Remittendum,* ita accipiunt, vt intelligant reum maieſtatis remittendum ad principem, malè tamen, meo iudicio. *vide Papo. 2. Notat. 7. c. de crime de maieſte.* [i] *dixi ad 48. ff. 4.* [k] Iudicare contra leges principum, non eſt crimen læſæ maieſtatis, ſed repetundarum, ſi iudex pecunia corruptus iudicet: *vide l. vlt. ꝟ. repetundar.* ſtellionatus, & falſi, ſi ſine pecunia, *lege 1. §. 3. ff. de falſis.* Ciuiliter etiam tenetur, *Inſtit. de obligat. quæ ex delicto.* [l] huc refer quod Papo ſcribit 22. *Areſtor.* 1. *num.* 2. Apud Gallos, læſæ maieſtatis eſſe crimen, à rege ad alium principem appellare. [m] *vide l. 48. ff. de regulis iuris.* [n] Periurio, per nomen principis, non contrahitur crimen læſæ maieſtatis, *facit l. 2. ſupra de rebus credit.* [o] *leg. vnic. Cod. Theodoſ. eodem.* [p] Cùm de crimine maieſtatis quæritur, nulla dignitas à tormentis eximitur, *Paulus 5. ſentent. 29. § ſecundo, in fine. lege quarta, in fin. infra eodem. lege 16. infra de quæſtionibus. lege decima §. primo ff. de quæſtionibus. Ammianus* 19. Vbi maieſtas pulſata defenditur, à quæſtoribus vel tormentis nullam Corneliæ leges exemere fortunam, Chryſoſtomus *Homil. duodecima,* ἔνθα ἂν ᾖ καθοσίωσις, ἀξίωμα οὐδὲν ὀφέλει. [q] Qui crimen læſæ maieſtatis probauit ſemiplene tantum, vel per indicia, torquetur vnà cum accuſato & inſtigatoribus accuſationis *vt hic: & 60. Ecloga 36. capit. decimoſeptimo.*

manife-

manifeſtis indicijs accuſationem ſuam nõ potuerit comprobare, cum eo qui huiuſmodi eſſe temeritatis ‖reus‖ deprehenditur. Illum quoque tormentis ſubdi oportet, cuius conſilio [a] atque inſtinctu ad accuſationem acceſſiſſe videbitur, vt ab omnibus commiſſi conſcijs inſtituta vindicta poſſit reportari. PP. Kalen. Ianuar. Voluſiano & Anniano Conſſ. 314.

Priuilegiatus poteſt priuilegium ſuum allegare, excepto crimine læſæ maieſtatis. Bald.

4. Imppp. *Valent. Valens, & Gratianus* AAA. ad Olybrium P. V.

NVllus [b] omnino, cui inconſultis ac neſcientibus nobis fidicularum [c] tormenta inferuntur, militiæ vel generis aut dignitatis defenſione vti prohibeatur: excepta tantum maieſtatis cauſa, in qua ſola omnibus æqua conditio eſt. Dat. 8. Id. Iul. Valentiniano N. P. & Victore Conſſ. 369.

Conſpirans contra principem, vel eos qui ſunt ad latus principi, incidit in crimen læſæ maieſtatis ſola ordinatione & tractatu, licet non ſequatur euentus. Bald.

5. Impp. *Arcadius & Honorius* AA. Eutychiano præfecto prætorio.

QVisquis cum [d] militibus vel priuatis [e] vel barbaris [f] ſceleſtam inierit factionem [g], aut factionis ipſius ſuſceperit ſacramẽtum [h] vel dederit, de nece etiam virorum illuſtrium qui conſilijs [i] & conſiſtorio noſtro interſunt, ſenatorum [k] etiam (nam & ipſi pars [l] corporis noſtri ſunt) vel cuiuſlibet poſtremò qui nobis militat [m], cogitauerit: (eadem enim ſeueritate voluntatem [n] ſceleris, qua effectum, puniri iura voluerunt) ipſe quidem vtpote maieſtatis reus, gladio [o] feriatur, bonis eius omnibus [p] fiſco noſtro addictis. 1 ¶ Filij [q] verò eius, quibus vitam imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus, (paterno enim deberent [r] perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt, hæreditarij criminis exempla [s] metuuntur) à materna, vel auita; omnium [t] etiam proximorum hæreditate ac ſucceſſione habeantur alieni, teſtamẽtis extraneorum nihil capiant, ſint perpetuò egentes & pauperes, infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos prorſus honores, ad nulla ſacramenta perueniant: ſint poſtremò tales, vt his perpetua egeſtate ſordentibus, ſit & mors ſolatium, & vita ſupplicium. 2 ¶ Deniq; iubemus etiam eos [u] notabiles eſſe ſine venia, qui pro talibus vnquã apud nos interuenire [x] tentauerint. 3 ¶ Ad filias [y] ſanè eorum, quotlibet numero fuerint, Falcidiam tantum ex bonis matris, ſiue teſtata, ſiue inteſtata deceſſerit, volumus peruenire, vt habeant mediocrem potius filiæ alimoniam, quàm integrum emolumentum ac nomẽ hæredis. Mitior [z] enim circa eas debet eſſe ſententia, quas pro in-

[a] De inſtigatoribus accuſationis.
[b] l. 1. C. Th. de quæſtionib. l. 16. ȷ. de quæſt.
[c] Ob id fidiculas dici, Iſidorus putat 5. Etymol. 27. quòd eis rei in eculeo torquẽtur, vt fides inueniatur. Vngulas etiam vocari putat. Fidicularum meminit Prudẽtius in hymno ςεφάνων.
[d] l. 3. C. Theo. ad leg. Corn. de ſicar. Quib⁹ modis crimen maieſtatis admittitur.
[e] priuatis barbaris, d. l. 3. priuatorum nomine, intelligit ſubditos.
[f] Quid, Exteri in exterum principẽ nũ committunt crimen læſæ maieſtatis? Clarus negat 5. ſent. §. læſæ maieſtatis 11. ver. vidi quã doque. 1. adde Clemen. paſtoralis. vt gloſſ. in verbo non ſubſunt. de re iudica. Quid clerici, quos putant ab indepto clericatu, ſubditos Principis ſui eſſe deſinere? negant doctores cõmitti ab ijſdem crimen læſę maieſtatis, quod falſum eſſe puto. Ideoq; meritò principes contrarium obſeruant *Claro d. loco. verſ. hinc infertur.* [g] Factio ſceleſta *adde Paul. 5 ſent. 29. §. 2.* [h] Sacramentum factionis ſuſcipere, daréve. [i] *v. Clar. 5. ſent. §. læſæ maieſtatis 11. verſ. Quæro etiam negando. v. Mynſing. 5. reſponſ. 44.* [k] *6. Harmeno.* 6. [l] Senatus pars corporis Imperatorij: & econtra *l. 8. ȷ. de dignitatib.* [m] *Harmenop. d. loco.* Duces exercituum intelligit Paponius *2. Notar. 7. c. de crime de læſe maieſtè.* [n] Primum ſpeciale criminis læſæ maieſtatis. Nuda voluntas hîc punitur, *v. quæ ſcripſi ad l. 18. ff. de pœnis. adde Clar. d. loco. verſ. ſcias autem. l. vlt. ȷ. eod.* [o] Prima pœna reorum læſæ maieſtatis mors, *l. 3. ff. eod. §. 3. Inſtit. de public. iud.* de conſuetudine ſolent in partes ſecari, *Cla. d. loco. verſ. ſed quæro.* Remiſſum tamẽ legimus hoc crimẽ aliquando, *v. Papon. 22. Areſt. 1. nu. 3.* [p] Pœna ſecunda, confiſcatio bonorum omnium quæ ipſo iure fit, licet non ſortiatur effectum ante ſententiam, *adde l. vlt. ȷ. eod. l. vlt. ȷ. de bon. proſcript. 6. Harmenop. 14.* [q] Secundũ ſpeciale, *adde §. 5. ȷ. eod.* Quid filiæ? *v. §. 3. ȷ. eo.* Quid filij naturales? idem quod in filijs legitimis, *communis opinio apud Clar. d. loco. verſ. ſed nunquid.* Quid ſi legitimè concepti ſunt & nati ante delictum? Communis opinio apud Alciat. *conſi. 467. nu. 7.* negat hanc legem ad eos pertinere: ſed ad conceptos & natos poſt patris damnationem, vt ſc. eis denegetur legitima, *Cla. d. loco. verſ. fuit etiam.* Quid nepotes ex filijs? ad eos etiam pertinet hæc conſtitutio, non tamen ad pronepotes *communis opinio: Clar. d. loco. verſ. præterea.* Quid maſculi ex filiabus? Idem eſſe volũt, ſed non vltra filios id extendi, *Clar. d. loco.* Illud adijciendum eſt, hanc pœnam communi opinione ad eos tantùm pertinere qui in ipſum principem committunt, nõ aduerſus eum qui ſuperiorem aliquem recognoſcit, *Clar. d. loco. verſ. vnum tamen.* [r] *v. quæ ſcripſi ad l. 26. ff. de pœnis. v. Capitolin. in Marco Antonio.* [s] Exempla criminis hæreditarij metuuntur: idq; præſumptione quadam, *de qua v. Alcia. 1. præſump. 24.* [t] Imò non omnium, *l. 9. ff. eo.* [u] Tertiũ ſpeciale, de his qui ſupplicant pro reo læſæ maieſtatis. [x] Pœna ſupplicantis pro reo maieſtatis. [y] Quartum, de filiabus. [z] Mitius agitur cum muliere, quàm cum maſculis.

firmitate ſexus minus auſuras eſſe confidimus. 4 ¶ Emancipationes [a] ‖quoque,‖ quæ à prædictis ſiue in filios, poſt legem duntaxat latam, ſiue in filias fuerint collatæ, non valeant. Dotes, donationes [b], quarumlibet poſtremò rerum alienationes, quas ex eo tempore qualibet fraude vel iure factas eſſe conſtiterit, quò primum memorati de ineunda factione ac ſocietate cogitauerint, nullius ſtatuimus eſſe momenti. 5 ¶ Vxores [c] ſanè prædictorum recuperata dote, ſi in ea conditione fuerint, vt quæ à viris titulo donationis acceperunt, filijs debeãt reſeruare: tempore quò vſusfructus abſumitur, omnia ea fiſco noſtro ſe relicturas eſſe cognoſcant quæ iuxta legem filijs debebantur: ‖&‖ Falcidia ex his etiam rebus filiabus tantùm, nõ etiam filijs deputata ‖videatur.‖ 6 ¶ Id quod de prædictis eorum‖que‖ filijs cauimus, etiam de ſatellitibus [d] conſcijs, ac miniſtris filijsq; eorum ſimili ſeueritate cenſemus. 7 ¶ Sanè ſi quis ex his in exordio initæ factionis, ſtudio veræ laudis accenſus, initam prodiderit [e] factionem, & præmio & honore à nobis donabitur. Is verò, qui vſus fuerit factione, ſi vel ſerò (incognita tamen adhuc) conſiliorum arcana patefecerit [f], abſolutione tantùm ac venia dignus habebitur. Dat. Prid. Non. Septemb. Ancyræ, Cæſario & Attico Conſſ. 397.

6. * Ex lib. 60. Baſilic. tit. 36.

MAieſtatis rei etiam poſt [g] mortem tenentur, & confiſcatur eorum ſubſtantia: & poſt mortem hoc crimen moueri incipit: & memoria defuncti damnatur: & res eius hęredibus auferuntur. nam ex eo tempore, quo hãc cogitationem ſubijt, propter cogitationem dignus eſt pœna. 1 ¶ Qui verò incidit in hoc crimen, neque [h] vendere poteſt, neq; manumittere, neq; vllo modo alienare, nec rectè ei ſoluit debitor. 2 ¶ Sed & [i] ſerui in eum torquentur. 3 ¶ Et mortuo eo res eius ſeruantur, quia exiſtente hærede agi oportet.

Crimen læſæ maieſtatis poſt mortem obijci poteſt, & in hoc crimine ſerui torquentur in caput domini. Bald.

7. Paulus lib. ſingulari de publicis iudicijs.

MEminiſſe oportebit, ſi quid contra maieſtatem imperatoris commiſſum dicatur, etiã [k] poſt rei mortem id crimen inſtaurari ſolere, poſtea quàm diuus Marcus Drunciani [l], vtpote ſenatoris qui Caſſiani furoris ſocius [m] fuerat, bona poſt mortem fiſco vindicari iuſſit [n]: & noſtro tempore multis hæredibus ablata ſunt. 1 ¶ In hoc item crimine quod ad lęſam maieſtatẽ imperatoris pertinet, etiam [o] in caput domini ſerui torquentur.

Etiam poſt mortem crimen læſæ maieſtatis poteſt inchoari, & memoria conuinci atque damnari. Bald.

8. Marcianus lib. 1. de publicis iudic. ad legem Iuliam Maieſtatis.

POſt diui Marci conſtitutionem hoc iure vti cœpimus, vt etiam [p] poſt mortem nocentium hoc crimen inchoari poſſit: vt conuicto mortuo memoria eius damnetur, & eius bona ſucceſſori eius eripiantur. nam ex quo ſceleratiſſimũ quis cõſilium cepit, exinde quodammodo ſua mente punitus [u] eſt. Sic & diui Seuerus & Antoninus conſtituerunt, ex quo quis tale crimen contraxit, neq; alienare [q] neque manumittere eum poſſe: nec ei ſoluere [r] iure debitorẽ, magnus ‖etiam‖ Antoninus reſcripſit. 1 ¶ In hac cauſa in [s] caput domini ſerui torquentur, id eſt, propter cauſam maieſtatis. 2 ¶ Et ſi deceſſerit quis: propter incertam perſonam ſucceſſoris, bona obſeruantur [t], ſi in cauſa maieſtatis fuiſſe mortuus arguatur, vt Seuerus & Antoninus literis ad rationales miſſis reſcripſerunt. Datum 3. Non. Mart.

AD LEGEM IVLIAM DE ADVLterijs [u] & ſtupro [x];

Tit. IX.

1. Impp. *Seuerus & Antoninus* AA. Caſſiæ.

[a] Quintum, de emancipationibus, dotibus, donationibus, *l. 6. §. 1. ȷ. eo.* adde & de ſolutionibus reo factis *l. 8. ȷ. eod.*
[b] *l. 31. inf. ff. de donationib.*
[c] Sextum, de vxoribus.
[d] Septimum, de ſatellitib. *v. quæ notaui ad Nouel. 117. c. 8.*
[e] Octauum, de coniurationis ac criminis læſæ maieſtatis indicibus.
[f] Ignoſcitur interdũ reo ſe offerenti *v. l. 13. s. de cuſtod.*
[g] Nonum ſpeciale. Crimẽ maieſtatis poſt mortem obijcitur, *de quo v. l. 7. l. vl. ȷ. l. vlt. ff. eod. l. 6. §. 11. ff. de iniuſto. l. 1. §. 3. ff. de ſuis. l. 20. ff. de publicis iudic. §. 5. Inſt. de hæred. quæ ab inteſt. 60. Eclog. 36. c. 20. & c. 12.* Quinquẽnio tamẽ id præſcribi poſſe putant, *vide Clar. d. loco. verſ. Itẽ. inf.*
[h] *v. l. 5. §. 4. s. eod.*
[i] *v. l. 6. s. eod.*
[k] *v. l. 7. in fin. ȷ. eod.*
[l] Depitiani; alij Epigrani; *v. Cuia. 9. obſeru. 19. in fi.*
[m] & gener Auidij Caſſij.
[n] Imò d. Marcus Drunciano pepercit, *v. Capitolin.* & Volcatium Gallicanum; Drũciani hic non eſſe legendum Cuiacius monet *d. loco.*
[o] Decimum ſpeciale, Serui torquentur in dominum maieſtatis accuſatum, *de quo l. 6. §. 2. ſupra eod. l. 1. ȷ. de quæſtionibus. v. leg. 1. 2. 3. 4. Cod. Theodo. Ne præter crimen maieſt. ſeruus dominum vel liberos vel patronum ſeu familiares accuſet.* [p] *dixi ad l. 6. s. eod.* [u] priuatus. [q] *dixi ad leg. 5. §. 4. s. eodem.* [r] quod eſt contra regulam iuris communis *l. 41. ff. de ſolut. l. 46. ff. de iure fiſci.* [s] *dictum in l. 6. §. 2. s. eod.* [t] ſequeſtrantur. [u] *§. 4. Inſtit. de publ. iud. 60. Eclog. 37. περὶ μοιχείας huc refer Clar. 5. ſent. §. adulter. v. 48. ff. 5.* [x] quid adulterium differat à ſtupro, *v. l. 10. ff. de verbor. ſignific.*

PVBLICO iudicio non habere mulieres[a] adulterij accuſationem, quamuis de matrimonio ſuo violato queri velint, lex Iulia declarat: quæ cùm maſculis iure mariti accuſandi facultatem detuliſſet, non idem fœminis priuilegium detulit. PP.13. Kal.Aug. Laterano & Rufino Conſſ. 198.

2. Iidem AA.Cyro.

CRimen lenocinij[b] contrahunt, qui deprehenſam in adulterio vxorem in matrimonio retinuerunt[c], non qui ſuſpectam[d] adulteram habuerunt. PP. Kal. Iulij, Anulino & Frontone Conſſ.200.

Serui mulieris quæ dicitur adulterium commiſiſſe, & etiam patris eius, pro eruenda veritate ſunt torquendi. Salycet.

3. Imp. *Antoninus* A.Iuliano.

‖NOn ſolùm‖verba legis Iuliæ de adulterijs coercendis, ſed etiam ſententia per quæſtionem quoque ſeruorum ſiue ancillarum crimen admiſſum probare volentis, ad earum tantùm perſonarum ſeruos[e] ei rei exhibendos pertinet, de quibus ſpecialiter comprehendit, id eſt mulieris & patris eius, non naturalis, ſed iuſti dumtaxat, quos intra ſexageſimum[f] diem ex diſſolutione matrimonij numerandum, manumitti vel diſtrahi prohibet: & quorum dominis caueri præcipit, ſi defuncti fuerint in quæſtione, vel facti deteriores, ſecuta abſolutione. PP.15.Kalend.Auguſt.Antonino A.IIII.& Balbino Conſſ.214.

4. Imperator *Alexander* A. Iuliano proconſ. Narbo. prouinciæ.

GRacchus, quem Numerius in adulterio[g] noctu deprehenſum interfecit, ſi[h] eius conditionis fuit, vt per legem Iuliam impunè occidi potuerit: quod legitimè[i] factum eſt, nullam pœnam meretur. Idemq; filijs eius, qui[k] patri paruerunt, præſtãdum eſt. Sed ſi legis auctoritate ceſſante, inconſulto[l] dolore adulterum interemit: quamuis homicidium perpetratum ſit, tamen quia & nox[m] & dolor iuſtus factum eius releuãt, poteſt in exilium dari. PP. ſine die & conſule.

5. Idem A.Vadanti.

ADulter, poſt[n] quinquennium quàm commiſſum adulterium dicitur, (quod continuum numeratur) accuſari non poteſt: eaſque præſcriptiones[o] legibus reo datas auferri non oportet. PP.Id.Iun. Maximo II. & Æliano Conſſ.224.

Maritus poteſt accuſare adulterum intra 60.dies vtiles, quibus elapſis admittitur in reliquum tempus ad accuſandum iure extranei.

6. Idem A.Sebaſtiano.

IVre mariti adulterij accuſare volenti, ſexaginta[p] dies vtiles[q] cõputantur: quibus in publico eius facultas fuerit, apud quẽ reus vel rea poſtulari poteſt. Et cùm præterierint dies iſti vtiles, maritus quoq; iure extranei agere poteſt. Et qui confidit accuſationi, calumniæ[r] notam timere non debet. nam ad probationem ſceleris diui parentes mei queſtionem de mancipijs eodem modo haberi permiſerunt, quaſi iure mariti ageretur. PP. 2.Id.Aug. Maximo II. & Æliano Conſſ.224.

7. Idem A.Heruclano.

PRopter violatã virginem adultã, qui poſtea maritus eſſe cœpit, accuſator iuſtus nõ eſt: & ideo iure mariti crimen exercere non poteſt, niſi puella violata[ſ] ſpõſa ei[9] fuerat. Sed ſi ipſa iniurias ſuas adſiſtentib.[t] curatorib.[u]

[a] Mulier lecti ſui iniuriã aduerſus virũ perſequi non poteſt: id eſt, de adulterio cum virgine aut vidua cõmiſſo virum accuſare non poteſt, 6.*Harmenop*. 2. *Zonar.c*.48.*apoſtol. Aug. de verbis apoſto. ſermo*.4. cum aliena vxore hodie poteſt, *Nou*.134. poteſt etiã mulier in maritũ retorquere crimẽ *l*.13. §.5.*ff.eo*. olim repudiari etiã potuit vel ſi impudicè vixiſſet v.*Euſeb*.4.*c*.17.
[b] Harmenopul⁹ dicit cęſam relegari, 6.*tit*.2.*in fi*.
[c] *l*.2.§. 2.*in fi. l*.29.*ff.eodem. Paul*. 2.*ſent*. 26. §. 2. *Idem Pau.apud Ruſinum titu*. 4. *collation. leg Moſaic*.
[d] *l*.30.§.1.j.*eo. l*.26.*ff.eo.l*.34. *ff.de ritu*.
[e] *l*.12.§.1.*ff.qui & à quib.manumiſſ*. Serui mulieris de adulterio accuſatæ, ſed & patris mulieris torqueri poſſunt adulterij detegendi cauſa: nec poſſunt intra 60. diem diſſoluti matrimonij alienari aut manumitti, ne alioquin pereat adulterij probatio.

[f] v.*l*.6.j.*eod*. [g] 60.*Eclog*.37.*c*.44. ἐν συμπλοκῇ. 6.*Harmenop*.2. in adulterio, inquam, vxoris *Harmenop.ibid.facit l*.10.§.1.*ff.ſoluto*. [h] Non omnem adulterum in adulterio licet interficere, *l*.24 *ff.de adult*. [i] v.*l*. 151.*ff.de reg.iur.facit lex* 25.s.*de admin.tut*. [k] *Eclog.d.lo*.v.*l*.4.*ff.de reg. iur*. Seneca 1.*controuerſ*.4. Vir fortis in bello manum perdidit. deprehendit adulterum cum vxore, ex qua filium adoleſcentem habebat: imperauit filio vt occideret. Non occidit, adulter effugit, abdicat filium. v. *eundem Senec*.1.*declama*.4. [l] v.*l*.38.§.8.*ff.eod*. [m] Nox & dolor iuſtus, factum eleuant. [n] Adulter poſt quinquennium accuſari non poteſt, *l*. 28.j.*eod.l*.29.§.7.*ff.eod.6.Harm*.2.60. *Eclog*.37.*c*.45. [o] Exceptiones legum auferri non oportet. [p] Intra 60.dies à diuortio vir iure mariti accuſare poteſt, abinde, iure tantum extranei, *l*.3.s. *cod. l*.11.§.6. *l*. 15.§.2.*ff. eod.6.Harmen.2.Tacit*.2. [q] *l*.1.*ff.de diuerſis*. [r] v.*l*.15.§.2.*ff.ad Turpill*. [ſ] Rem paucis ita definio. Nemo poteſt agere de vxore, antequam ſponſam eam haberet, violata *l*.13.*in fi.ff.eod*. de ſponſa violata poteſt ſponſus agere *d.l*.13.§.3. niſi alteri quam ſponſo nupſerit, *l*.11.§.7.*ff.eod*. maritus factus, poteſt de ea violata cùm ſponſa eſſet, agere, non tamen iure mariti, *d.l*.13.§.6. ergo extranei poteſt? Extranei hodie non poſſunt, *l*.30. *verſ.extraneos*.j.*eo*. alia quædam vide apud Cuiacium 6.*obſ*.16. & 20.*obſ*. 16. [t] ſubſiſtentibus *Hal*. [u] *l*.4.s.*de author.præſtanda*.

per quos etiam negotia eius gerenda ſunt, perſequatur: præſes prouinciæ pro debita tanto delicto, ſi probetur, ſeueritate examinabit. PP.12.Kal.Iun. Maximo II. & Æliano Conſſ.224.

8. Idem A.Domno.

REos adulterij[a] duos[b] ſimul marem & fœminam ex eadem[c] cauſa fieri lex Iulia de pudicitia vetat †: ſed ordine[d] peragi vtroſq; licet. PP.Idib. Iunij, Iuliano II.& Criſpino Conſſ.225.

Pœna per definitiuam impoſita, eſt perpetua. Bald.

9. Idem A.Proculo.

CAſtitati temporum meorum conuenit, lege Iulia de pudicitia damnatam in pœnis legitimis[e] perſeuerare. Qui autem adulterij damnatam ſi quocunq; modo pœnam capitalem[f] euaſerit, ſciens duxerit[g] vxorem ‖vel reduxerit[h]‖ eadem lege ex cauſa lenocinij punietur. PP.7.Kal.Feb.Iuliano II.& Criſpino Conſſ.225.

10. Idem A.Demetriano.

DE crimine adulterij paciſci[i] non licet: & par delictum eſt accuſatoris præuaricatoris, & defugientis[k] veritatis inquiſitionem. Qui autem pretium[l] pro comperto ſtupro accepit, pœna legis Iuliæ de adulterijs tenetur. PP.5.Non.Maij, Fuſco & Dextro Conſſ.226.

11. Idem A.Naruano.

CRimen adulterij maritum retenta in matrimonio vxore inferre non † poſſe, nemini dubium eſt. PP. Kal.Septemb. Alexandro II. & Marcello Conſſ.227.

Auth.ex Nouell.117.*c*.8.

SEd nouo iure poteſt, & ſi accuſatio vera eſſe oſtẽdatur, tunc repudium mittere debet, & in ſcriptis eam accuſare debet. Si verò illatam adulterij accuſationem maritus non probauerit, illis ſubijciatur ſupplicijs, quæ eſſet paſſura mulier ſi accuſatio comprobata fuiſſet.

12. Idem A.Baſſo.

ETſi[m] crimine adulterij damnatus reſtitutus non eſſet, vt proponis: ſi tamen ſoror tua, cum qua adulterium commiſſum dicebatur, non eſt accuſata: nec pœnæ nec infamiæ ſubijci potuit: & multo magis cùm & accuſatorem vita eſſe functum proponas. PP.Kal.Iun. Sabino II. & Venuſto Coſſ.241.

13. Idem A.Syluano.

ADultera, ſi poſtea quàm crimen cõtra eam inchoatum eſt, prouinciam exceſſerit, etiam abſentem[n] inter reos recipi poſſe[o], explorati iuris eſt. PP. Non. Mart. Attico & Prætextato Coſſ. 243.

In qua prouincia mulier adulterium commiſit, ibi accuſari debet. Salyc.

14. Imp. *Gordianus* A.Aquilæ.

SI, dum in tuo matrimonio vxor tua eſſet, ſe adulterio polluit: in[p] ea prouincia, in qua id ‖ipſum‖ factum eſt adulterium, more ſolito perſequi debes. Nec enim ab ea[q], quæ iam nupta ‖&‖ adulterium paſſa eſt, exordiũ accuſationis ſumi poteſt, ſi[r] denunciatio criminis nuptias non præceſſit. PP. Non. Decemb. Gordiano A. & Auiola Coſſ.240.

Occupato reip. cauſa, non currunt tempora accuſatori præfinita. Salyc.

15. Idem A.Hilarino militi.

SI quondam vxor tua, antequam crimine adulterij accuſaretur, prouinciam exceſſit: neque abſens accuſari poteſt[ſ], neq; in[t] eam prouinciam, in qua ſtipendium facis, tranſmitti iure depoſcitur. Sanè cum per occupationem militarem non licuerit, accuſare eam ſolenniter poteris. Nec enim tempus quo muneribus militarib. occuparis[u], vindictam tibi, quam maritali dolore percuſſus depoſcis, debet auferre. PP.4.Id.Mart. Attico & Prætextato Coſſ.243.

Auth.ex Nou.134.*c*.5.

SI verò criminis commiſſi occaſione latuerit, aut prouinciam illam reliquerit in qua deliquit: iubemus legitimis edictis à iudice vocari eum: & ſi non audiat, illa in eum procedere, quæ noſtris legibus ſunt definita. Si verò cognoſcatur quòd in alia prouincia degat, iubemus prouinciæ illius iudicem in qua crimen commiſſum eſt, epiſtola publica vti ad prouinciæ illius iudicẽ in qua delinquẽs degit.

[a] aliud in inceſto *l*.7.*inf. ff.eod*.
[b] *l*.15.*in fin.l*. 39.§.6.*l*.32.*in fi.ff.eod*.
[c] ex diuerſa non vetatur *d.l*.32.*in fi*.
† In Gallia id nõ obſeruatur, v.*Papon*. 22. *Areſt*. 9. *num*.2.*in fi*.
[d] vt incipiat à quo velit.
[e] de quibus v. *l*.30.*in fi*.
[f] hinc colligunt, Alexandrum, primũ cõſtituiſſe vt adulteriũ capitale eſſet, v.*d.l*. 30.*in fi*.
[g] *l*. 29. §. 1.*ff. eod*.
[h] *leg*. 31.§.1.*ff. eod*.
[i] *l*.18.*ſupra de tranſact*. 60. *Eclo*.37.*c*.49. v.*Cuia*.6.*obſ*. 11. *Hotom*. 21. *Illuſt*. *Cuiac*. 20.*obſ*.10. *For cat*. 5. *Cupid. nu*. 2. *Donel. ad l*.18.
[k] rei fugientis *Cuiac.hic*.
[l] *l*. 29. §. 2.*ff. eod. l*. 5.*ff. de condi.ob turp. l*.57.*in fin. de minorib. l*. 8. *ff. quod met. cauſa*.
† *l*.11. §.10. *l*. 26.*ff.eod*. hodie poteſt, *Authen. proxima* j. *eo*. v. *Cuia*. 20. *obſ*. 15. *vbi de differentia adulteri & adulteræ*.
[m] Condẽnatio adulteri, adulterę quę accuſata nõ fuit, non nocet, *adde l*.17. §.6.*ff.eod*.
[n] *l*.11.§.2.ff.*eo. dixi ad l*. 3. s. *de accuſat*.
[o] Imo nõ poteſt, v. *l*. 15.j. *eod*.
[p] In qua prouincia mulier adulteriũ commiſit, in eadem accuſari debet, v.*l*.1.s. *vbi de criminib.adde l*.15.j.*eo. l*.5.*ff.eod*. [q] Imò ab ea *l*.16.*d.l*.17.*in pr*. & §.6.ff.*eod*. [ſ] Imo poteſt, *l*.13.s.*eod*. poteſt, poſtquam aduerſus eam inchoatum eſt, *d.l*.13. antequã ſit inchoatum, non poteſt *vt hic*. [t] v.*l*.14.s.*eod*. [u] v.*l*.21.j.*eod*.

Ille ve-

Ille verò qui publicas ſuſceperit literas, periculo ſuo & officij ſui comprehendet eum, & ad iudicem prouinciæ tranſmittet in qua peccauit ſupplicijs legitimis ſubijciendum. Si verò qui publicam epiſtolam ſuſceperit, hoc facere, aut officium eius imperata neglexerit: tunc & ipſum iudicem tres libras auri, & officium eius alias tres pro pœna inferre iubemus. Sin autem iudex, aut aliquis officialium ſuorum propter lucrum eum non comprehenderit, aut comprehendens non tranſmiſerit: qui hoc feciſſe conuincatur, ſpolietur cingulo, & exilio tradatur.

Maritus qui de adulterio accuſauit, ſine abolitione non poteſt deſiſtere. Bald.

16. Impp. *Valerianus & Gallienus* AA. Archeſilao.

ABolitionem adulterij criminis poſtulans, pręſidem,[a] in cuius officio accuſatio fuerit inſtituta, adire debes. Cæterùm erras tu marite, exiſtimans etiam ſi ſimpliciter, id eſt ſine abolitione deſtitiſſes[b], ſenatusconſulto[c] in perſona tua futurum locum non fuiſſe: diuerſum enim diui principes ſæpe ſanxerunt. Quin hoc ampliùs ſcias: nullam fuiſſe tibi vlteriùs poteſtatem inſtituendi huiuſmodi accuſationes: quia & decreto patrũ, ‖&‖ lege Petronia[d] ei, qui iure viri delatum adulterium non peregit, numquam poſtea hoc crimen deferre permittitur. PP. 15. Kal. Iun. Maximo & Glabrione Conſulibus. 257.

17. Iidem AA. Victorino.

SIne metu legis Iuliæ de adulterijs coercendis reuocare vxorem in matrimonium potes: cùm[e] nihil ampliùs quàm libellos accuſationis obtuliſti: quia poſtea comperiſſe te affirmas, quòd vana indignatione ad accuſationem incitatus fueris. Is enim committit in pœnam quam lex certo capite denunciat, qui vel publicè adulterio damnatam habet: vel adulteram ſciens[f], vt ignorantiam ſimulare non poſſit, retinet vxorem. PP. VI. Kal. Auguſti, ipſis AA. IIII. & III. Coſſ. 258.

In delictis conſideratur animus & merum factum, non iuris effectus. Salyc.

18. Iidem AA. & *Valerian.* C. Theodoræ.

EVm, qui duas[g] ſimul habuit vxores, ſine dubitatione comitatur infamia. In ea namque re non iuris effectus, quo ciues noſtri matrimonia contrahere plura prohibentur: ſed animi[h] deſtinatio cogitatur. Veruntamen ei qui te ficto[i] cœlibatu, cum aliam matremfamilias in prouincia reliquiſſet, ſolicitauit ad nuptias: etiam crimen ſtupri, à quo tu remota es, quòd vxorem te eſſe credebas, ab accuſatore legitimo ſolenniter inferetur. Cæterùm res tuas omnes, quas ab eo interceptas matrimonij ſimulatione deploras, reſtitui tibi omni exactionis inſtantia impetrabis à rectore prouinciæ. nam ea quidem quæ ſe tibi vt[k] ſponſæ daturum promiſit, quomodo repetere cum effectu potes quaſi ſponſa? Accepta Id. Maijs, Antiochiæ, Tuſco & Baſſo Coſſ. 259.

19. Impp. *Diocletianus & Maximianus*, AA. ad Pompeianum.

QVamuis indubitati iuris ſit, quotiens adulterij crimen intenditur, præſentiam accuſatoris præcedere oportere[l]: tamẽ quoniã ex literis tuis cognouimus Materiam Propoſiti Viatoris vxorem, habitis quæſtionibus, cum Iuliano quodam adulterium commiſiſſe, detectam ſub ipſa prolatione ſententiæ Viatoris ipſius præſentiam[m] poſtulaſſe: non putauimus confecto penè iudicio, facinore etiam agitata quæſtione conuicto, Propoſitum ab excubijs limitis reuocandum. Datum S. Non. Decemb. AA. & Coſſ.

20. Iidem Auguſti & Cæſ. Didymo.

FOEdiſſimam[n] earum nequitiam, quæ pudorem ſuum alienis libidinibus proſternunt, non etiam earum quæ per vim[o] ſtupro compreſſæ ſunt, irreprehenſa[p] voluntate, leges vlciſcuntur. quin etiam inuiolatæ exiſtimationis eſſe, nec nuptias earum alijs interdici, meritò placuit. PP. 3. Non. Octob. ipſis IIII. & III. AA. Coſſ. 290.

Marito reip. cauſa occupato, non currunt tempora ad accuſandum de adulterio vxorem. Salyc.

[a] V. l. 2. j. de abolitionib.
[b] l. 2. §. 1. ff. eo.
[c] Turpilliano. l. 14. in fin. ff. eod. & pœnæ quinque librarum auri l. 3. in fin. ff. de præuarica. non tamen talionis.
[d] cuius alterum caput V. in l. 11. inf. ff. de ſicarijs.
[e] V. l. 5. ff. ad Turpill.
[f] l. 11. in fi. ff. eo. l. 26. ff. de ritu.
[g] V. l. 2. ſup. de inceſtis: l. 1. in fi. ff. de his qui notant. §. 6. 7. Inſtitut. de nupt. 4. Harmenop. 4. dixi ad l. 7. ſuprà de Iudæis.
[h] V. l. penult. ff. de concub. V. Pau. 2. ſent. 20. §. vnic.
[i] Fictus cœlibatus l. 5. s. de donat. ante nupt.
[k] l. 32. §. penult. ff. de donat. inter vir.
[l] l. vlt. ſuprà de accuſat.
[m] Etiam abſente accuſatore, reus præſens condemnari poteſt.
[n] Quidam hanc legem referunt ad Tribadas ſeu frictrices, de quibus V. Iuuenal. Saty. 6. Martialem 1. Epigram. 58. V. Papon. 22. Areſt. 7. nu. 2. Clar. 5. ſent. §. Fornicatio. verſic. inter mulieres. Petrum Gregor. 6. ſyntagm. 14. ſed malè. agitur enim hac lege de mulieribus vltrò ſe ſtupro dedentibus.
[o] Vim paſſæ mulieri, nuptijs aliorum non interdicitur l. 13. §. 7. l. 39. ff. eod. [p] Integra voluntate vim mulier pati poteſt. Tolle voluntatem ex medio, omnis actus eſt indifferens. *Bald.*

21. Iidem AA. & CC. Silano.

OB commiſſa adulteria, atque accuſandas vxores, certa tempora, quæ vtiliter[a] computari ſolent, præſcripta ſunt. ſi igitur per occupationes[b] publicas accuſationem inſtituere non potuiſti, nec ante creditum tibi munus præſcripta tempora tranſacta ſunt: poſt depoſitam ſolicitudinem, qua detineris, integram accuſandi poteſtatem habebis: ad quam cùm vacare cœperis, properare debebis: nec effrenata licentia ad terrendam aduerſariam futuræ accuſationis ſpeciem prætendas. PP. 14. Kalend. Nouemb. ipſis IIII. & III. AA. Conſulib. 290.

22. Iidem *Auguſti & Cæſares* Oblimoſi.

SI ea, quæ ſtupro tibi cognita eſt, & paſſim[c] venalem formam exhibuit, ac proſtitutã meretricio more vulgò ſe præbuit: adulterij crimen in ea ceſſat. PP. 12. Kal. Nouemb. ipſis IIII. & III. AA. Coſſ. 290.

Matrimonium quod non eſt violari non poteſt. Bald.

23. Iidem Auguſti & Conſſ. Proculo.

SErui[d] ob violatum contubernium ‖ ſuum ‖ adulterij crimine accuſari non poſſunt. 1 ¶ Is autem, qui poſt[e] diſſociatum matrimonium vxorem licito iure duxit, obque intentatæ accuſationis ac potentis patrocinij metum, ei, qui accuſationem inſtituerat, aurum & argentũ dedit: ad recipiendum id, vlciſcendamque turpis lucri cupiditatem, adire pręſidem poteſt: qui examinatis ‖ partium ‖ allegationibus, & inquiſita fide veri, ſi quidem id ab eo, qui innocens eſt, ob illati criminis timorem datum eſſe cognouerit: quemadmodum ſententiam formare debeat, ex euidentibus iuris placitis inſtruetur. Sin verò conſtiterit corrupti matrimonij velut mercedem ad captandam impunitatem ſolutam ‖ pecuniam ‖ eſſe: eum, qui etiam aduerſus ſenatusconſulti cenſuram cum fœdiſſimo flagitio accepit, puniri iubebit. PP. Kalend. Nouemb. ipſis IIII. & III. AA. Coſſ. 290.

24. Iidem *Auguſti & Cæſares* Dionyſio.

SI eius, à quo nunc adulterij rea poſtularis, contra iuris formam contubernio[f] hæſiſti, innumeris auctoritatibus te tueri potes.

25. Iidem *Auguſti & Cæſares* Soſſiano.

ETſi libidine intemperatæ cupiditatis ex actorum lectione exarſiſſe te cognitum eſt: tamen cùm ancillas[g] compreſſiſſe, & non liberas ſtupraſſe detectum ſit: ex huiuſmodi ſententia grauatam potiùs opinionem tuam, quàm infamia adflictam eſſe manifeſtum eſt. PP. V. Idus Martij, Tiberiano & Dione Coſſ. 291.

Replicatio vel exceptio præiudicialis antea diſcutitur: & ea reprobata, ſuper crimine proceditur. Sal.

26. Iidem AA. & CC. Criſpino.

QVoniam Alexandrum, qui in crimen vocatur, etiam præſcriptionem eſſe pollicitum eo nomine, quòd accuſator vxorem poſt deprehenſum adulterium penes ſe habuiſſe videatur, & de ſtatu ſuo agere nũc velle perſpeximus: ita ordo[h] quæſtionis dirimendus videtur, vt in primis[i] quidem de ſtatu Alexandri quæratur. ita vt ſi liberum eum eſſe adhibita audientia deprehenderis, præſcriptionis ei obijciendæ facias[k] poteſtatem. Sin verò eundem eſſe ſeruum[l] cognoueris, remotis præſcriptionis impedimentis, in adulterum crimen protinus debebis inquirere: ac ſi eum detectum in eo flagitio eſſe perſpexeris, pœnam decernere quam in adulterij crimen legum ſanctio ſtatuit. Datum V. Kalen. Septemb. AA. Conſſ.

27. Iidem *Auguſti & Cæſares* Phœbo.

COmmiſſum antea adulterium cum eo, qui ſe poſtea nuptijs[m] ſociauit, velamento[n] matrimonij non extinguitur. PP. 18. Kalend. Ian. CC. Coſſ.

Accuſationem adulterij repellit exceptio temporis, lenocinij, & ordinis. Salyc.

28. Iidem AA. & CC. Concordio proconſ. Numidiæ.

ITa nobis cordi pudor eſt, vt remoueamus priſci iuris ambages, & conſtituamus in adulterij quæſtione, abolitis de medio cæteris præſcriptionibus, præter quinquennij[o] temporis, & lenocinij[p] quod marito obijcitur, exceptionem illam[q] etiam quæ poſt ſolutum prius matrimonium ante denunciatio-

[a] l. 5. l. 15. in fi. ſupr. eod. l. 11. §. 5. ff. eod.
[b] Marito reipublicæ cauſa occupato non currunt tempora ad accuſandam vxorem de adulterio conſtituta.
[c] V. l. 29. inf. j. eod. 6. Harmenop. 2.
[d] l. 24. j. eod. V. l. 6. ff. eod. adde q̃ ſcripſi ad l. 3. in fi. ff. de cap. minu. Cur ita? Matrimonium quod nõ eſt, violari non poteſt, adde l. 13. §. 1. ff. eod.
[e] Iuſtè repudiata mulier duci poteſt.
[f] V. l. 23. ſuprà eod.
[g] Stupri cum ancilla damnatus non fit infamis l. 29. in fin. j. eo. l. 6. ff. eo. l. 25. ff. de iniurijs.
[h] V. l. 1. ſup. de ord. cognit. l. 1. s. de off. rector. prouinc.
[i] & ita quibuſdã in cauſis ciuilis cauſa criminali anteponitur. vt hic: & l. 8. j. ad l. Fab. l. 2. Cod. Theod. de falſis.
[k] Imò, non eſt ei facienda. l. 2. §. 7. ff. eod.
[l] Serui adulterij accuſari poſſunt. l. 5. l. 12. §. 3. ff. de accuſat.
[m] hinc colligunt, Damnatis pœnã remitti, ſi ab aliqua muliere in matrimonium expetantur. Rebuff. 1. cap. 9. num. 34. Pap. 24. Areſt. 10. num. 14. dixi l. 31. ff. de pœnis.
[n] dixi ad Nouell. 134. c. 12.
[o] de quo V. l. 5. eod. Adulteriũ repellit temporis exceptio, lenocinij & ordinis.
[p] De lenocinio V. l. 2. §. 4. ff. eod. l. 39. in f. l. 47. ff. ſolut. [q] ordinis ſc. quo primum accuſandus eſt is cui adultera nupſit poſt matrimonium.

nem[a] nuptæ competit, fidem criminis noſci. Indignum eſt enim vt vltionem pudoris prę́ſtigia verſuti iuris excludant. PP. Kalend. Iun. Tuſco & Anulino Conſſ. 295.

Adulterium commiſſum cum domina caupona eſt punibile: ſed non commiſſum cum famula, quæ propter ſui vilitatem legum laqueis non innodatur. Bald.

29. Imp. *Conſtantinus* Auguſtus, Africano.

QVæ[b] adulterium commiſit, vtrùm domina cauponæ, an miniſtra fuerit, requiri debebit, & ita obſequio famulata ſeruili[c], vt plerunque ipſa intemperantiæ vina præbuerit: vt ſi[d] domina tabernæ fuerit, non ſit à vinculis iuris excepta. Si verò potantibus miniſterium[e] præbuerit: pro vilitate eius quæ in reatum deducitur, accuſatione excluſa, liberi qui accuſantur, abſcedãt: cum ab his fœminis pudicitiæ ratio requiratur, quæ iuris nexibus detinẽtur, ‖ & matrisfamilias[f] nomen obtinent. ‖ Hæ autem immunes à iudiciaria ſeueritate ‖ & ſtupri & adulterij ‖ præſtentur, quas vitæ vilitas[g] dignas legum obſeruatione non credidit. Supraſcripta. Data 3. Non. Febr. Heracliæ, Conſtantino A. VII. & Cõſtantio C. Conſſ. 326.

Non omnibus permittitur accuſatio adulterij pariter & æquè, ſed primo coniunctis neceſſariisq; perſonis. Bald.

30. Idem A. ad Euagrium.

QVamuis[h] adulterij crimen inter publica[i] referatur, quorum delatio in commune omnibus ſine aliqua legis interpretatione conceditur: tamen ne volentibus temere liceat fœdare connubia, proximis[k] neceſſariisq; perſonis ſolummodo placet deferri copiam accuſandi: hoc eſt patri, fratri, necnon patruo, & auunculo, quos verus dolor ad accuſationem impellit. Sed etiam his perſonis legem imponimus, vt crimen abolitione[l] (ſi voluerint) compeſcant. In primis[m] maritum genialis tori[n] vindicem eſſe oportet: cui quidem & ex ſuſpicione[o] ream coniugẽ facere licet: vel eam, ſi ratùm ſuſpicatur, penes ſe retinere nõ prohibetur: nec inſcriptionis † vinculo contineri, cùm iure mariti accuſaret, veteres retro principes annuerunt. Extraneos[p] autem procul arceri ab accuſatione cenſemus. nam etſi omne genus accuſationis neceſſitas inſcriptionis adſtringat, nonnulli tamen proterue id faciunt, & falſis contumeliis matrimonia deformant. 1 ¶ ‖ Sacrilegos[q] autem nuptiarum gladio † puniri oportet. ‖ PP. Nicomediæ 7. Kal. Maij, Conſtantino A. VII. & Conſtantio Cæſ. ‖ IIII. ‖ Conſſ. 326.

Authen. ex Nouell. 124. cap. 10.

SEd hodie adultera verberata † in monaſterium mittatur: quam intra biennium viro recipere licet. Biennio tranſacto, vel viro, priuſquam reduceret ream, mortuo: adultera tonſa monaſtico habitu ſuſcepto, ibi dum viuit, permaneat: duabus partibus propria ſubſtantia liberis, ſi habet, applicandis: tertia monaſterio. Sed ſi liberos non habet, parentibus extantibus, huiuſmodi iniquitati non conſentientibus, tertia pars applicabitur: duæ monaſterio. quibus prædictis non extantibus, omnis eius ſubſtantia monaſterio quæretur: pactis dotalium inſtrumentorum in omni caſu viro ſeruandis.

Auth. ex Nouel. 117. cap. 15.

SI quis ei quem ſuſpectum habet de ſua vxore, ter in ſcriptis denuntiauerit ſub præſentia trium teſtium fide dignorum, & poſt inuenerit eum conuenientem vxori ſua in domo ſua vel vxoris, vel adulteri, vel in popinis, aut in ſuburbanis: ſine periculo eum perimat[r]. Si alibi inueniat, tribus teſtibus conuocatis tradat eum iudici. qui nulla alia ratione quæſita habet puniendi licentiam. Si tamen in ſacro oratorio colloqui inueniantur poſt tres, vt dictum eſt denunciationes: liceat marito vtraſque perſonas defenſori eccleſiæ tradere, aut aliis clericis: vt ad eorum periculum diuiſim iſti ſeruentur, donec iudex cognoſcens

[a] *l. 14. s. eod.* [b] *l. 1. C. Theodoſ. eod.* [c] *l. 25. s. eod.* [d] Adulteriũ commiſſum cum domina cauponę, puniri poteſt, *adde l. 47. ff. de ritu.* [e] *d. l. 25.* [f] *v. l. 49. §. 4. ff. de leg. 3.* [g] hinc colligunt, Iure ciuili ſtuprum non cõmitti cum meretrice *v. Clarum 5. ſent. §. fornicatio 5. verſ. 1.* [h] *l. 2. C. Theodoſ. eod.* [i] Etiã hodie publicę accuſationes adulterij ſunt *vi. Cuiac. 20. obſeruat. 22.* [k] *6. Harmenop. 2.* [l] *l. 2. inf. j. de abolitionib.* [m] *l. 2. §. 8. l. 14. §. 2. ff. eo:* dein de pater *d. §. 2.* ſocer *l. 11. §. 3. ff. eod:* Quid ſponſus? *vide l. 7. s. eod.* [n] Maritus tori genialis vindex eſſe debet. poteſt tamẽ mitiùs experiri cum adultero *v. Papon. 22. Areſt. 9. nu. 12.* [o] *l. 2. s. eod.* † *vide Nouel. 117. c. 8.* [p] Extranei hodie non accuſant de adulterio. [q] id eſt adulteros. deeſt hæc ſententia in Codice Theodoſiano. quam tamen veriſimile eſt deſumptam ex lege 4. *Codice Theodoſ. quorum appellat. non recipiuntur.* † *l. 9. s. eodẽ:* *vide l. 18. s. de tranſactionibus: §. 4. Inſti. de publ. iudic.* *vide l. 5. ff. de quæſtionibus:* *vide Cuiaciũ 6. obſeruat. 11. 19. obſeruat. 39: 20. obſeruat. 19: Hotoman. 21. Illuſtr.* hodie adultera aliter punitur *Authentica proxima, j. eodem: dixi ad Nouell. 134. cap.* 10. † Pœna adulteræ noua. [r] dixi ad Nouell. 117. *cap. 15.*

hoc mittat epiſcopo ciuitatis, quatenus ei iſti tradantur, vt debeãt ſubire tormentũ, vt nuntietur per eum ad præſidem prouinciæ, qui ſecundum leges pœnam imponat legitimam.

Pro peccato contra naturam, imponitur pœna mortis. Salyc.

31. Impp. *Conſtantinus* & *Conſtans*, AA. ad populum.

CVm[a] vir nubit[b], in fœminam viris porrecturam, quid cupiatur, vbi ſexus[c] perdidit locum? vbi ſcelus eſt id quod non proficit ſcire? vbi Venus mutatur[d] in alteram formam? vbi amor quæritur, nec videtur[e]? iubemus inſurgere leges, armari[f] iura gladio vltore, vt exquiſitis pœnis ſubdantur infames qui ſunt vel qui futuri ſunt rei. PP. Romæ 17. Kalend. Ian. Conſtantino VIII. & Conſtantio Cæſ. IIII. Coſſ. 326.

32. Imppp. *Gratianus, Valent. Theodoſ.* & *Arcad.* AAAA. Cynegio præfecto prætorio.

IN[g] adulterij quæſtione ab omni[h] familia non ſolùm mariti, ſed etiam vxoris (quæ † tamen tunc temporis domi fuerit, quo adulterium dicatur admiſſum) quærendum eſt ſine defenſione cuiuſquam. Data 3. Id. Dec. Conſtantinop. Arcadio A. I. & Bautone Conſſ. 385.

Quæſtio repetitionis dotis vel alterius debiti non poteſt obiici ad retractandum accuſationem adulterij. Salyc.

33. Imppp. *Theodoſ. Arcad.* & *Honor.* AAA. Rufino præfecto prætorio.

ADulterij[i] accuſatione propoſita, præſcriptiones ciuiles, quibus aut dos repeti fingitur, aut ex ratione aliqua debitum flagitatur, quæ occurrere atq; perſtrepere examini cõſueuerunt, iuſſimus ſequeſtrari, nec[k] earum obice aliquid negotio tarditatis afferri: ſed accuſatione fundata, hoc eſt cum conſtiterit quo iure, ‖ id eſt maritine, an extranei, ‖ quóve tempore accuſatio fuerit intromiſſa: diſcutiatur crimen, facti qualitas publicetur: cum & iurgia quæ magnitudine ſuperantur[l], & ciuilis actio criminali iure poſtponatur, idem tamen, cum competere cœperit, habitura momenti, dummodo non obſit ‖ huic ‖ examini. Dat. 7. Idus Decemb. Conſtantinop. Arcadio A. II. & Rufino Conſſ. 392.

34. Iidem AAA. Rufino præfecto prætorio.

SI[m] qui adulterij fuerint accuſati, & obtẽtu proximitatis[n] intentata depulerint, per commemorationem neceſſitudinis crimini fidem derogando, dum exiſtimatur non debere credi quod allegatur, vel non potuiſſe committi: hi ſi poſtmodum in nuptias ſuas conſortiúmque conuenerint, facinus illud ‖ in ‖ quo fuerint accuſati, manifeſta fide atque indiciis euidentibus publicabunt. Vnde ſi qui eiuſmodi reperti fuerint, iuſſimus in eoſdem ſeueriſſimè vindicari, & veluti conuictum

[a] *lege 3. Cod. Theodoſ. eod: adde Nouell. 77. & 141.* [b] nubit, in fœmina viros proiectura quid cupiat, &c. *d. l. 3.* nubit, in fœmina viros paritura, quid cupiatur, &c. *Hal.* nubit vt fœmina viris paritura, quid cupiatur, &c. *Renard. 4. Variar. 20.* Ita legendum cenſeo, Cum vir nubit, in fœmina viris porrectura quid cupiatur? Vir nubere dicitur, quoties muliebria patitur: quoties contra naturam ſexus nõ agit, ſed patitur *j. eodem, ibi, Vbi ſexus perdidit locũ.* hoc eſt mutare Venerem in alterã formam *j. eodẽ ibi, vbi Venus mutatur in alterã formam.* Saluianus *li. 7. de gubernatione* viri in ſemetipſos fœminas profitebantur. Clemens 3. *Pædagog.* ἄνδρες πεπόνθασιν καὶ γυναῖκες ἀνδρίζονται.

Lãpridius *in Heliogab.* Nupſit, inquit, & coiit, vt & pronubũ haberet. Dion *in Nerone.* συνεγίνοντο ἅμα τῷ Νέρωνι, Πυθαγόρας μὲν ὡς ἀνὴρ, Σπορὸς δὲ ὡς γυνή. Agebatur id genus infamiæ habitu (quod verbo mutandi aptiſſimè hîc oſtenditur) vultu & inceſſu fœmineis adſumptis. Saluianus *dicto loco.* Cum enim muliebrem habitum viri ſumerent, & magis quàm mulieres, gradum fingerent. *& poſt,* cùm fœmineis tegminum illigamentis capita velarent. Lampridius *ibid.* Vultum eodem, quo Venus pingitur, ſchemate figurabat: corpore toto expolitus. Id nemo Martiale melius expreſſit lib. 12. Barbatus rigido nupſit Calliſtratus Apro, Hac qua lege viro nubere virgo ſolet. Præluxere faces, velarunt flammea vultus, Nec tua defuerunt verba, Talaſſe tibi. Dos etiam dicta eſt. Nondum tibi Roma videtur Hoc ſatis? expectas, nunquid & vt pariat. & hæc de maſculis, Fœminę eodem quoq; pene vitio aſſuetę. Seneca controuerſ. Iactatur modo in puerilem modo in muliebrẽ habitum compoſita. [c] id eſt, vbi nulla habetur ratio ſexus à Deo diſtincti, Paulus ad *Rom. 1. verſic. 27.* ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, &c. [d] *v. Paul. ibid. ver. 26. ibi,* μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν. [e] nec inuenitur. [f] *v. quæ dixi ad Nouell. 77. Nouell. 141.* [g] *lege 4. C. Theod. eod.* [h] *lege tertia s. eod. v. leg. 27. §. 6. ff. eo: l. 8. §. 6. s. de repudiis.* † & ita mitigatur durities legis 12. §. 1. *ff. qui & à quibus.* [i] *l. 7. Cod. Theodoſ. eo.* [k] *lege 27. ff. rerum amotar.* Quæſtione dotis petitæ ac ſimilium, adulterij quæſtio prorogari non poteſt. [l] ſuperant *d. l. 7.* [m] *lege 8. Cod. Theod. eod.* [n] Audita eſt Mœuia negans adulterium cum Titio commiſſum, vel eo ſolo quòd Titius genere nimis propinquus ei eſſet. Si Mœuia poſtmodum nubit Titio, præſumetur adulterium commiſiſſe, vt actu contrario ſubſecuto, præſumatur aliquid in præteritum, quod alias erat incredibile.

facinus

facinus confeſſumq; puniri. Dat.2.Non.Decemb.Conſtantinop.Theodoſio A III.& Abundantio Conſſ.393.

35. Impp. *Honor.* & *Theod.* AA.Palladio præfecto prætorio.

SI[a] mulier repudij oblatione ſine vlla legitima cauſa à ſe dati diſceſſerit: ne viduitatem ſtupri procacitate commaculet, accuſationem repudiato marito iure deferimus. Dat.12.Kal.Mart.Rauennæ, Euſtachio & Agricola Coſſ.421.

Etiam mortua adultera, ſerui adulteræ intra duos menſes manumitti non poſſunt: quia durat poſt mortem quæſtio adulterij propter dotem. Bald.

36. Imp. *Iuſtinianus* A.Ioanni præfecto prætorio.

LIbertatem ſeruorum qui ad dominium pertinent vxoris vel mariti, vel parentum eorum repudio miſſo, propter ſuſpicionem criminis adulterij, legum conditores intra duorum [b] menſium ſpatium poſt miſſionem repudij numerandum ſuſpendi definiunt, propter tormentorum quæſtionē (ſi opus exegerit) eis imponendam. Sin verò vxor ‖tua‖ matrimonio ſub præfato modo diſſoluto, rebus humanis exempta fuerit: nihil de tempore quouſque ſeruos eos propter memoratam cauſam permanere deceat, adiiciunt. Nobis verò neceſſarium eſſe videtur, certum tempus etiam in hoc caſu ſtatuere propter dotis quæſtionem, vtrum in lucro marito cedat, an hæredibus mulieris reſtituatur. Sancimus itaque duos ‖etiam‖ mēſes poſt mortem mulieris ſeruari, vt intra eos, ante dicti ſerui [c] permaneant, & facultatem maritus habeat probationes adulterij per eos præſtare. Tranſacto verò memorato tempore licentiam habere hæredē mulieris libertatem eis imponere: niſi per culpam eius maritus prohibitus fuerit cauſam adulterij, tempore videlicet imminente exercere. Data 5.Kal.Nouemb. Conſtantin. poſt conſulatum Lampadij & Oreſtis VV. CC. anno ſecundo 532.

XXXVII.*

ADulteris [d] verberatis & tonſis nares abſcinduntur. Nuntij verò & impij huiuſce facinoris adminiſtri, verberati & tonſi in perpetuum relegantur.

SI[e] QVIS EAM, CVIVS TVTOR fuerit, corruperit, Tit. X.

1. Imp. *Conſtantinus* A. ad Baſſum vicar. Italiæ.

SI [f] tutor pupillam quondam ſuam violata caſtitate ſtuprauerit, deportationi ſubiugetur, atque vniuerſæ eius facultates fiſci † iuribus vindicentur, quamuis eam pœnam debuerit ſuſtinere, quam raptori leges imponunt. Dat. Prid. Non. April. Aquil. Conſtantino A. VII. & Conſtantio C. Coſſ. 326.

DE [g] MVLIERIBVS [h], QVÆ SE proprijs ſeruis [i] iunxerunt, Tit. XI.

Seruus qui concubuit cum domina, debet comburi, & domina decapitari. Bald.

1. Imp. *Conſtantin.* A. ad populum.

SI [k] qua cum ſeruo ‖ ſuo ‖ occultè rem habere detegitur, capitali ſententiæ ſubiugetur, tradendo ignibus [l] verberone [m]. Sitque omnibus facultas crimen publicum arguendi, ſit officio copia nunciandi, ſit etiam ſeruo licentia deferendi, cui probato crimine libertas dabitur. Filij etiam quos ex hac coniunctione habuerit, exuti omnibus dignitatis inſignibus, in nuda maneant libertate, neque per ſe, neque per interpoſitam perſonam quolibet titulo voluntatis accepturi aliquid ex facultatibus mulieris. Succeſſio autem mulieris ab inteſtato, vel filijs, ſi erunt legitimi, vel proximis cognatiſque deferatur, vel ei quem ratio iuris admittit. Id autem & quod ille qui condemnatus eſt, & quod ex eo ſuſcepti filij quolibet caſu in ſua videantur habuiſſe ſubſtantia, mulieris dominio ſociatum, à memoratis ſucceſſoribus vindicetur. Dat. 4.Kalen.Iun. Serdicæ, Conſtantino A. VII. & Conſtantio C. Coſſ. 326.

AD LEGEM IVLIAM [n] DE VI publica [o], vel priuata [p], Tit. XII.

1. Impp. *Seuerus* & *Antonin.* AA. Pelitiæ.

[a] Plenior eſt hæc conſtitutio in lege 2. *C. Theod. de repud.*

[b] id eſt 60. dierum *l.* 3. *s. eod.*

[c] *l.* 12. *in fin. qui & à quib. manumiſſ.* V. *Cuiac.* 35. *obſeru.*23.

[d] ſumpta eſt hæc conſtitutio ex 60. *Ecl.* 37. *cap.*67: 6. *Harmen.* 2.

[e] *l.*9. *C. Theo.* 8. V. *Nouell. Leon.*34. *adde l.*7. *ff. de adul. Clar.* 5. *ſent.* §. *fornicatio.* V*er. cum pupilla.*

[f] *leg.* V*n. Cod. Theod. eo:* 37. *Eclog.*11. & *li.* 60. *tit.*57.

† *Nouel. Leonis* 34. *pupillæ addic.*

[g] 9. *C. Theod.* 9. 60. *Eclo.*37. περὶ φθορέων παρθένων c. 68. 6. *Harmeno.*2. *inf. Cla. d. loco* V*erſic: mulieri etiā. adde Senec.* 7 *controuerſ.* 6. *Inſtit. de hær. inſt.* V*erſ. ſeruum adulteri l.*12. §. 7. *ff. qui et à quib. manum.*

[h] aliud eſt in dominis, ſi ſe ancillis ſuis iunxerint V. *l.* V*n. s. com. de manumiſſ.*

[i] quid ſi libertis? V. *l.* 3. *s. de nuptijs.*

[k] *leg.* V*n. Cod. Theod. eod.*

[l] de ignis ſupplicio *dixi ad l.* V*n. C. de Nili aggerib.*

[m] vox eadem eſt in *l.*6. *s. de ſer. fugitiuis.*

[n] de lege Iulia ſcripſi ad *l.* 1. §. 2. *ff. de* v*i &* v*i.*

[o] *dixi ad* 48. *ff.*6. §. 8. *Inſtit. de public. iud.*

[p] *dixi ad* 48. *ff.* 7.

OB [a] debitum viri, vel ciuile munus, res vxoris qui pignori capiunt, vim contrahere videntur. Datum Kalend. Iulijs Romæ, Antonino A. II. & Geta II. Coſſ. 206.

2. Imp. *Antoninus* A. Vero.

TVtoris tui lege Iulia de vi priuata damnati, ſi tertia [b] pars bonorum fiſco vindicata eſt, tutelæ actionem pro ea portione aduerſus [c] fiſcum dirige: modò ſi nulla præſcriptio locum habeat. Nam ſucceſſio [d] pro oneribus portionis ſuæ reſpondet [e]. PP. XV. Kalen. Mart. Antonino A. IIII. & Balbino Coſſ. 214.

3. Impp. *Diocletianus* & *Maximianus* AA. & CC. Bianori.

SI confidis ſponſam [f] filij ‖ tui ‖ raptam eſſe, vel filium tuum incluſum [g]: inſtituere ſolenni more legis Iuliæ de vi accuſationem apud præſidem prouinciæ non prohiberis. PP. 8. Kalend. Maij, Veronæ, AA. Coſſ.

Ex delicto ſerui criminaliter accuſatur ipſe ſeruus, non dominus. Bald.

4. Iidem AA. & CC. Liberatio.

SI criminis accuſationem propter res à ſeruo raptas intentandam putaueris, non [h] contra dominum, ſed contra eum, quem facinus commiſiſſe proponis, hāc inſtituere debes. Sed quoniam à Fiſcinulo etiam te verberibus afflictum adſeueras: ſi hominibus coactis [i], hoc fecerit, de hoc etiam, ſi legis Iuliæ de vi priuata reum deferendum putaueris, apud præſidem prouinciæ age non ignarum, quemadmodum criminibus probatis res vindicari debeat. S.17. Kal. Iul. Sirmij, AA. Coſſ.

5. Iidem AA. & CC. Oploni.

IN [k] poſſeſſionem fundi licet creditor per vim ingrediatur, Iuliæ legis vis priuatæ reus deferri poteſt. S. VI. Id. Decemb. Nicomediæ, CC. Coſſ.

6. Imp. *Conſtantinus* Auguſtus, ad Catulinum proconſulem Africæ.

QVoniam [l] multa facinora ſub vno violentiæ nomine [m] continentur, cùm alijs vim inferre certantibus, alijs cum indignatione reſiſtentibus, verbera cædeſque crebrò deteguntur admiſſæ: placuit, ſi fortè quis vel ex poſſidentis [n] parte, vel ex eius qui poſſeſſionē temerare tentauerit, interemptus [o] ſit: in eum ſupplicium exerceri, qui vim facere tentauerit, & alterutri parti cauſam [p] malorum præbuerit: & non iam relegatione, aut deportatione inſulæ plectatur, ſed ſupplicium capitale [q] excipiat, nec interpoſita prouocatione ſententiam, quæ in eum fuerit dicta, ſuſpendat. Data XV. Kal. Maij. Serdicæ, Gallicano & Baſſo Conſſ.317.

Expulſus contra expulſorem poteſt tam ciuiliter agere, quàm criminaliter accuſare: in criminali legitimè ſe ſubſcribendo. Bald.

7. Idem A. ad Baſſum P.V.

SI [r] quis ad ſe fundum vel quodcunque aliud aſſerit pertinere, ac reſtitutionem ſibi competere poſſeſſionis putat: ‖ aut ‖ ciuiliter [ſ] ſuper [t] poſſidendo agat, aut impleta ſolennitate iuris, crimen violētiæ opponat [u]: non ignarus eam ‖ ſe ‖ ſententiam ſubiturum, ſi crimen obiectum non potuerit comprobare, quam reus debet excipere [x]. Quod ſi [y] omiſſa interpellarione vim poſſidenti intulerit, ante [z] omnia violentiæ cauſam examinari præcipimus, & in ea requiri, quis ad quem peruenerit poſſidentem: vt ei quem conſtiterit expulſum, amiſſæ poſſeſſionis iura reparentur: eademque protinus reſtituta, ‖ ſi criminalis quæſtio agitetur, ‖ violentus pœnę non immeritò deſtinatus in totius litis terminum differatur: vt agitato negotio [a] principali ſi contra eum fuerit iudicatum, in inſulam deportetur, bonis omnibus abrogatis. Propoſ. prid. Non. Octobr. Romæ, Conſtantino A. V. & Licinio Conſſ.319.

8. Imppp. *Valentinianus, Theodoſ.* & *Arcad.* AAA. ad Albinum præfect. vrb.

[a] *l.*1.2. *ſup. ne* v*xor pro marito: l.*24. *ff. de dona. int.* v*ir.*

[b] v*ide l.* 1. *ff. de* v*i priuat:* §. 8. *Inſtit. de publ. iud.* Fiſcus pro quota bonorum ad eum delata tenetur creditoribus v*t hic.* Demus fiſcū maiori Titij filio ſucceſſiſſe iure municipali, ſorores arbitrio fratris maioris natu dotari. Num tenetur fiſcus filias dotare? Cùm ea lis moueretur Rothomagi anno 1563. coram Carolo IX. Francorum rege, tūc primum maiore declarato, iudicatum eſt in re ita dubia aduerſus fiſcum V. *Tom.*2. *conſtit. Gall. ti.* 1.

[c] V. *l.* 5. *in fin. ff. de fideiuſſorib. l.*1. *ff. de* v*i priuata.*

[d] ſucceſſor, quidam ita legunt.

[e] Fiſcus heredis loco habetur *dixi ad l.*128. *ff. de regul. iur:* V. *Roland. à Valle* 1. *conſ.* 31. *numero* 33.

[f] De raptu ſponſę poteſt agi legibus Iulijs.

[g] *l.* 5. 6. *ff. de* v*i publica.*

[h] In criminibus noxalis actio non datur in dominum.

[i] *l.*10. §. 1. *ff. de* v*i publica: l.* 3. 4. §. 1. *ff. de* v*i priuata.*

[k] *l.*6. 7. *j. eod.* V. *l.* 7. v*erſic. quod ſi omiſſa. j. eod: l.* v*lt. ff. de* v*i priuata: adde l.*3. *s.* v*nde* v*i.* [l] *leg.*1. v*erſ. quoniam. C. Theod.* [m] Violentiæ nomen. [n] V. *l.* 5. *s. eodem.* [o] Si cædes vi illata immixta. pœna vis illatæ, capitalis v*t hic:* & *j. eod.* [p] Cędes auctori vis inferendæ imputatur. [q] aliàs ordinaria vis illatæ pœna, deportatio §. 8. *Inſtit. de public. iud.* [r] *l.*3. *Cod. Theod. eod.* [ſ] De vi duobus modis agitur. Ciuiliter per interdictum vnde vi: criminaliter, legib. Iulijs *l.* 4. *s.* v*nde* v*i: l.*1. *ſuprà quando ciuil. actio: l.*1. §.1. *ff.* v*nde* v*i.* Cùm de vi criminaliter agitur, poſſeſſorium iudicium cum criminali nihil commune habet. v*t hic.* [t] *l.*5. *s. eodem.* [u] hinc naſcitur exceptio ſpolij. *de qua* v*ide Oldendorpium cap.* 23. *de exceptionibus.* [x] pœna talionis *l.*17. *ſuprà de accuſationibus.* [y] V. *leg.* 5. *s. eodem.* [z] v*ide quæ notaui ad leg.*156. §.1. *ff. de reg. iur.* v*ide Cuiac.* 5. *obſ.*15. [a] v*ide legem* 10. *ſuprà de iudic.*

Seruus qui proprio motu vim intulit, debet mori: ſi hortatu vel iuſſu domini, pœna mitigatur: & ideo damnatur in metallum. Bald.

SEruos [a], qui feciſſe violentiam confeſſionibus teſtium aut proprijs docebuntur, ſi id inſcio domino commiſerint: poſtremo ſupplicio deditos luere perpetrata cenſemus. Quòd ſi illi metu atque exhortatione dominorum violentiam admiſerint, palam eſt ſecundũ legem Iuliam dominum infamem pronunciatum, loci ac originis propriæ dignitate [b] non vti, ſeruos verò, quos furoribus talibus paruiſſe conſtiterit, metallo poſt ſententiam dedi. 1 ¶ Viles autem, infameſq; perſonæ, & hi qui bis aut ſępius [c] violentiam perpetraſſe conuincentur, conſtitutionum diualium pœna teneantur. 2 ¶ Iudicem verò noſſe oportet, quòd graui infamia ſit notandus, ſi violentiæ crimen apud ſe probatum diſtulerit, ſeu omiſerit, vel impunitate donauerit, aut molliorẽ, quàm præſtituimus, pœnam protulerit. Dat. Prid. Non. Mart. Med. Valentiniano A. IIII. & Neotherio Coſſ. 390.

9. Impp. *Honor. & Theod.* A A. Aurelio præfecto prætorio.

CRimen [d] non diſſimile eſt rapere, & ei, qui rapuit, raptam ‖rem‖ ſcientem delictum ſeruare [e]. Dat. III. Non. Mart. Honorio IX. & Theod. VI. AA. Coſſ. 412.

Malandrinos & homines malæ conditionis quis non debet retinere, nec receptare: aliàs punitur. Bald.

10. Impp. *Leo & Anthemius* A A. Nicoſtrato præfecto prætorio.

Omnibus per ciuitates & agros habẽdi Buccellarios [f] vel Iſauros [g], armatoſque ſeruos [h] licentiam volumus eſſe præcluſam. Quòd ſi quis præter hæc quæ noſtra manſuetudo ſalubriter ordinauit, armata mancipia, ſeu Buccellarios, aut Iſauros in ſuis prædijs, aut iuxta ſe habere tentauerit, poſt exactam centum librarum auri condemnationem, vindictam in eos ſeueriſſimam proferri ſancimus. Viri quoque clariſſimi prouinciarum rectores in ſpeculis eſſe debebunt, ne quis audeat hæc ſtatuta noſtræ manſuetudinis in aliquo violare: ſcientes quòd ex diſſimulatione, dignitatis & adminiſtrationis cingulo priuabuntur, & poſt centum librarum auri multam, ſalutis vitæq; ſuæ periculum ſuſtinebunt: primatibus videlicet apparitionis ſuæ perſonis præter amiſſionem fortunarum ſuarum capitali quoque ſupplicio feriendis. Dat. 5. Kal. Septemb. Anthemio A. II. Coſ. 468.

DE RAPTU [i] VIRGINUM, SEU viduarum, necnon ſanctimonialium, Tit. XIII.

1. Imp. *Iuſtinianus* A. Hermogeni magiſtro officiorum.

RAPTORES [k] virginum [l] honeſtarum, vel ingenuarum, ſiue iam deſponſatæ [m] fuerint, ſiue non, vel quarumlibet viduarũ [n] fœminarum, licet [o] libertinę vel ſeruæ alienæ ſint, peſſima criminum peccantes, capitis [p] ſupplicio plectendos decernimus: & maximè ſi [q] Deo fuerint virgines vel viduæ dedicatæ: quod non ſolùm ad iniuriam hominum, ſed etiam ad ipſius omnipotentis Dei irreuerentiam committitur: maximè cùm virginitas vel caſtitas corrupta reſtitui [r] nõ poſſit. Et meritò mortis damnantur ſupplicio: cũ nec ab homicidij [s] crimine huiuſmodi raptores ſint vacui. Ne igitur ſine vindicta talis creſcat inſania, ſancimus per hanc generalem conſtitutionem, vt hi qui huiuſmodi crimen commiſerint, & qui eis auxilium [a] inuaſionis tempore præbuerint: vbi inuenti fuerint in ipſa rapina, & adhuc flagranti crimine comprehenſi, & à parentibus [b] virginum, vel ingenuarum, vel viduarum, vel quarumlibet fœminarum, aut earum conſanguineis [c], aut ‖a‖ tutoribus [d], vel curatoribus, vel patronis, vel dominis conuicti interficiantur. Quæ multò magis [e] contra eos obtinere ſancimus, qui nuptas [f] mulieres auſi ſunt rapere: quia duplici [g] tenentur crimine, tam adulterij ‖ſcilicet‖ quam rapinæ: & oportet acerbiùs [h] adulterij crimen ex hac adiectione puniri. Quibus connumeramus etiam eum qui ſaltem ſponſam [i] ſuam [k] per vim rapere auſus fuerit. Sin autem poſt commiſſum tam deteſtabile [l] crimen, aut potentatu raptor ſe defendere, aut fuga euadere potuerit: in hac quidem regia vrbe tam viri [m] excelſi præfecti prætorio, quàm vir glorioſiſſimus præfectus vrbi: in prouincijs autẽm tam viri eminentiſſimi pręfecti prætorio per Illyricum & Africam, quam magiſtri militum per diuerſas noſtri orbis regiones, necnon vir ſpectabilis pręfectus Ægypti, & comes Orientis, & vicarij, & proconſules, & nihilo minus omnes viri ſpectabiles & duces, & viri clariſſimi rectores prouinciarum, necnon alij cuiuslibet ordinis iudices qui in illis locis inuenti fuerint, ſimile ſtudium cum magna ſolicitudine adhibeant, vt eos poſſint comprehendere, & comprehenſos in tali crimine, poſt legitimas & iuri cognitas probationes ſine [n] fori præſcriptione duriſſimis pœnis afficiant, & mortis condemnent ſupplicio. Quibus & ſi appellare [o] voluerint, nullam damus licentiam, ſecundum antiquæ Conſtantinianę [p] legis definitionem. 1 ¶ Et ſi quidem ancillæ [q] vel libertinæ ſint quæ rapinam paſſæ ſunt, raptores tantummodo ſupradicta pœna plectentur: ſubſtantijs eorum nullã deminutionem paſſuris. Sin autem in ingenuam [r] perſonam tale facinus perpetretur, etiam omnes res mobiles, ſeu etiam immobiles, & ſe mouentes, tam raptorum, quàm eorum ‖ſodalium comitum, vel ſequentium [s]‖ qui eis auxilium præbuerint, ad dominium [t] raptarum mulierum liberarum transferantur prouidentia iudicum, & cura parentum earum, vel maritorum, vel tutorum, ſeu curatorum. Et ſi non nuptæ mulieres alij cuilibet præter † raptorem legitimè coniungentur, in dotem mulierum liberarum eaſdem res, vel quantas ex his voluerint, procedere: ſiue maritum nolentes accipere, in ſua pudicitia manere voluerint, pleno dominio eis ſancimus applicari: nemine iudice, vel alia quacunque perſona hoc audente contemnere. Nec ſit facultas raptæ virgini vel viduæ, vel cuilibet mulieri, raptorem ſuum ſibi maritum expoſcere, ſed cui parentes voluerint (excepto raptore) eam legitimo copulent matrimonio: quoniam nullo modo, nulloq; tempore datur à noſtra ſerenitate licentia eis conſentire, qui hoſtili [u] more in noſtra republica matrimonia ſtudẽt ſibi coniungere. Oportet etenim vt quicunque vxorem ducere voluerit, ſiue ingenuam, ſiue libertinam: ſecundum noſtras leges & antiquam conſuetudinem, parentes [x], vel alios quos decet, petat, vt cum eorum voluntate fiat legitimum coniugium. 2 ¶ Pœnas autem quas prædiximus, id eſt mortis: & bonorum amiſſionis, non tantùm aduerſus raptores, ſed etiam contra eos qui hos comitati [y] in ipſa inuaſione & rapina fuerint, conſtituimus: cæteros autem omnes qui conſcij [z] & miniſtri huiuſmodi criminis reperti & conuicti fuerint, vel qui eos ſuſceperint [a], vel quicumque opem [b] eis tulerint, ſiue maſculi, ſiue fœminæ [c] ſint

[a] *l. 4. C. Theo. eo. adde l. 157. ff. de reg. iur.*

[b] *l. 1. ff. de vi priuata.*

[c] Perſeuerantia in delictis grauiter punitur *l. 281. §. 3. ff. de pœnis.*

[d] *6. Harme. 7. c.* περὶ ἴων ἐξ ἐμπρησμοῦ *&c.*

[e] *V. l. 1. ff. de receptatorib.*

[f] Bucellarij, milites corporis cuſtodes, qui ſuis dominis adſiſtũt ſemper. Renat[9] apud Gregorium Turonẽſem Occylla bucellarius Aetij. & interpretes Græci βυκελλάειος ὁ παραμένων ςρατιώτης. & in veteribus gloſſis, Ad ſecula buccellarius. & lege Gothorum ſiue VViſigotthorum 5. *tit.* 3. Si in patrocinio conſtitutus ſub patrono aliquid adquiſiuerit medietas in patroni vel filiorũ ipſius poteſtate cõſiſtat: aliam medietatem buccellarius qui adquiſiuit obtineat: *adde Cuia.* 2. *Feud.* 7. 8. Alciatus 3. *diſpunct.* 20. apud Suidam Buccellarios eſſe ait, Gallogræcos: & ab eodem Gallogræciam, Buccellariorum regionem dici. Is verò qui ſub Theodoſio iuniore militiam Romanam deſcripſit auctor eſt, Buccellarios equites fuiſſe in exercitu Romano, quibus magiſter militũ per Orientem præerat: alioſq; iuniores dictos, alios ſeniores. vt exiſtimare libeat, milites hoſce cùm miſſionem impetraſſent, latrocinio & raptu viuere ſolitos. Turneb. 24. *aduerſar.* 26. & 26. *c.* 15. ex Mauricio, qui de militia Romana Gręcè ſcripſit, Bucellarios, equites armatos Zabis notat: & in agmine ante Imperatorem exercitus equitaſſe. hinc βυκελλαρικῶν βάνδοι apud eundem Mauricium. Meminit etiã Zonaras Ducis Buccellariorũ. Quidam à buccellato, pane militari, dici putant. his adde quę de buccularijs alias ſcripſi. [g] De Iſauris iam dixi *ad l. 10. ſ. de ferijs.* [h] *l. 3. ff. de vi publica.* [i] *9. C. Th. 24. 25. 6. Harmen. 3: 60. Ecl. 58. adde Nou. 143. 150: Nou. Leon. 35: V. Clar. 5. ſent. §. Raptus. 5. Extr. 17.* [k] *Eclog. d. loco: §. 8. verſ. Sin autem. Inſtit. de publicis iudicijs.* [l] *Eclog. d. loco: d. verſ. Sin autem: Harmenop. d. loco l. 5. §. 2. ff. de vi publica.* [m] *Harmen. Eclog. d. loco.* [n] *Eclog. Harmenop. d. loco: l. 1. Cod. Theod. eod.* [o] *Harmen. Eclog. d. loco* [p] Pœna raptus. Quid ſi raptor cũ rapta non coijt? punitur hac lege, niſi cùm poſſet noluerit, vel ſi pœnituerit *V. Clar. 5. ſent. §. raptus, verſ. ſed quid.* [q] *l. 2. l. 5. l. 34. ſup. de epiſcopis.* [r] *dixi ad l. 31. ff. de reg. iur. c. Si Paulus. diſtinct. 32. c. 5.* [s] Raptor ab homicidij crimine non eſt vacuus.

[a] De raptus conſcijs & complicib.

[b] De parentibus *v. d. l. 54.*

[c] De conſanguineis. Conſanguineus cõſanguineę raptore poteſt in ipſa rapina interficere.

[d] Tutor raptorem pupillę ſuæ, poteſt in ipſa rapina interficere.

[e] Grauior eſt raptus in nuptam quàm nonnuptam.

[f] De nuptæ raptu.

[g] Duplex crimen.

[h] Acerbiùs puniuntur duplicia crimina quàm ſimplicia.

[i] De raptu ſponſæ.

[k] Sponſam ſuam per vim rapere non licet.

[l] Raptus deteſtabile crimen.

[m] Raptores conquirẽdi.

[n] Raptori, fori pręſcriptio denegata *d. l. 54. verſ. ſic autem: adde l. 1. ſ. vbi de criminib.*

[o] Raptor appellare non poteſt.

[p] *l. 1. verſ. Raptor autem. C. Theodoſ. de raptu virg. 9. tit. 24.*

[q] Ancillam vel libertinã rapientis pœna.

[r] Ingenuam rapientis pœna. Hoc quidã adijciunt, ſcorto abrepto arbitrariã pœnam infligi. *V. Clar. d. loco verſ. quæro numquid.* [s] Sequi interdum crimen eſt. [t] *adde l. 54. verſ. bona autem. Nou.* 143. niſi raptori nupſerit. Tunc enim bona ad parentes raptæ, qui raptui non conſenſerunt, transferuntur: vel his deficientibus ad fiſcum. *d. Nouel. & Nouel. 150: adde verſ. Et ſi non ſint. j. eod.* † Raptam raptori nubere non licet. Olim ſi nupſiſſet, pœnæ cauſa, rapta per lictorem deducebatur ad raptorem. *Quintil.* quod & Pontifices reduxiſſe videntur, permiſſo matrimonio inter raptam & raptorem *cap. vlt. de raptoribus.* Quid, eo caſu bona raptoris cui cedunt? fiſco. & ita putat Clarus *d. loco, verſ. Quæro.* non habita ratione matrimonij iure canonico permiſſi. [u] Hoſtili more coniugia non ſunt ineunda. [x] Parentum conſenſus in nuptijs liberorum requiritur, *vide quæ ſcripſi ad l. 25. ff. de ritu.* [y] Comites raptoris puniuntur. [z] De conſcijs & miniſtris raptoris, *v. Nouel. Leonis* 70. [a] De ſuſceptore raptoris. [b] De his qui raptori opem ferunt. [c] Etiam fœminę raptus auxiliatrices tenentur hac lege. Clarus tamen negat mulierem virum libidinis cauſa rapientem teneri hac pœna *5. ſent. §. Raptus, verſ. ſed pone.*

cuiuſcunque conditionis vel gradus vel dignitatis, pœnæ tantummodo capitali ſubijcimus: vt huic pœnæ omnes ſubiaceant, ſiue volentibus [a] ſiue nolentibus virginibus, ſiue alijs mulieribus, tale facinus fuerit perpetratum. Si enim ipſi raptores metu vel atrocitate pœnæ ab huiuſmodi facinore ſe temperauerint, nulli mulieri ſiue volenti, ſiue nolenti peccandi locus relinquetur: quia hoc ipſum velle mulierum ab inſidijs nequiſſimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. Niſi etenim eam ſolicitauerit, niſi odioſis artibus circumuenerit, non faciet eam velle in tantum dedecus ſeſe prodere: parentibus (quorum maximè vindictæ intererat) ſi patientiam [b] præbuerint, ac dolorem remiſerint, deportatione plectendis. 3 ¶ Sed & ſi quis inter hæc miniſteria ſeruilis [c] conditionis fuerit comprehenſus, citra ſexus diſcretionem eum concremati [d] iubemus: cùm hoc etiã Conſtantiniana lege rectè fuerit proſpectum: omnibus legis Iuliæ capitulis quæ de raptu virginum, vel viduarum, ſiue ſanctimonialium, ſiue antiquis legum libris, ſiue in ſacris conſtitutionibus poſita ſunt, de cætero abolitis, vt hæc tantummodo lex in hoc capite pro omnibus ſufficiat, quam de ſanctimonialibus [e] etiam virginibus & viduis locum habere ſancimus. Datum 15. Kal. Decemb. Conſtantinopoli, D N. Iuſtiniano A. P P. II. Coſ. 528.

DE EMENDATIONE ſeruorum, [f] Tit. XIIII.

Dominus ſeruum poteſt caſtigare, ſed non dolo malo occidere. Bald.

1. Imp. *Conſtantinus* A. ad Baſſum.

SI [g] virgis aut loris [h] dominus ſeruũ afflixerit, aut cuſtodię cauſa in vincula coniecerit: dierũ diſtinctione [ii] ſiue interpretatione depulſa, nullum criminis metum ſeruo mortuo ſuſtineat. Nec verò immoderatè [i] ſuo iure vtatur: ſed tunc reus homicidij ſit, ſi voluntate eum ictu fuſtis [k] aut lapidis ceciderit: vel certè telo vſus, lethale vulnus inflixerit, aut ſuſpendi laqueo præceperit, vel iuſſione [l] tetra præcipitandum eſſe mandauerit, aut veneni virus infuderit, vel dilaniauerit pœnis publicis corpus, ferarum vnguibus [m] latera perſecando, [n] vel exurendo [o] oblatis ignibus membra, aut tabeſcentes artus atro ſanguine permixta ſanie defluentes, prope in ipſis adegerit cruciatibus vitam relinquere ſæuitia immanium barbarorum. Dat. V. Id. Maij, Romæ, Conſtantino A. & Licinio Conſſ. 312.

DE EMENDATIONE propinquorum, [p] Tit. XV.

Propinquis ſenioribus licet corrigere minores errantes, niſi facti atrocitas exigat iudicium vltionis iudiciariæ. Bald.

1. Impp. *Valentin. & Valens* A A. ad Senatum.

IN [q] corrigendis minoribus pro qualitate delicti ſenioribus propinquis tribuimus poteſtatem: vt quos ad vitæ decora, domeſticæ laudis exempla non prouocant, ſaltem correctionis medicina compellat: neq; nos in puniendis minorum vitijs poteſtatem in immenſum extendi volumus, ſed iure [a] patrio auctoritas corrigat propinqui iuuenis erratum, & priuata animaduerſione compeſcat. Quòd ſi atrocitas facti ius domeſticæ [b] emendationis excedat, placet enormis [c] delicti reos dedi iudicum notioni. Dat. prid. Kal. April. Valentiniano & Valente AA. Coſſ. 365.

[a] Pœna raptus, locum habet etiamſi mulier ipſa raptui conſenſerit *vide Clar. d. loco, verſic. adde quod pœna.*
[b] Pater raptum filię raptori remittere nõ poteſt *adde Nouel.* 143. *cap.* 1. *Nouel.* 150.
[c] Serui raptoris aut raptui adſiſtentis pœna, exuſtio. *adde* 6. *Harmenop.* 7. *Eclog. d. loco in fin.*
[d] De ignis ſupplicio *dixi ad l. vn.* ȷ. *de Nili aggeribus.*
[e] *l.* 5. *l.* 54. s̄. *de epiſcop. & C. Theod. de raptu vel matrim. ſanctim.*
[f] 9. *C. Theod.* 12. *Ruffinus* 3. *Collat. leg. Moſaic. l.* 2. *ff. de his qui ſunt ſui.* §. 2. *Inſtit. de his qui ſunt ſui.* 6. *Harme.* 6. §. ἑαυτῆς τ̃ ἴδιον οἰκετῶν *l.* 1. §. 8. *ff. de off. præfect. vrb.*
[g] *l.* 1. *C. Theodoſ. eod.*
[h] λώροις ἢ ῥάβδοις 36. Eclog. c. περὶ πατροκτόνων *ex tit.* 59. *c.* 1. Supplicium erat ſeruile. Terentius *in Adelph.* operiere loris. S. loris liber? Æ. ſic erit. *adde l.* 8. s̄. *de repud.* [ii] v. Exod. 20. [i] Nemo ſuo iure immoderatè vti debet. [k] Aliud fuſtis, aliud virga. *l.* 2. *C. Theodoſ. de curſu publico.* [l] De Vedij Pollionis immanitate ſeruos murenis inuadendos obijcientis vide Tertullianum *libro de Pallio.* Senecam, 3. *de ira* 40. & 1. *de clementia.* 18. 9. Plinium 23. adde & aliud de immanitate dominorum *ex lege* 11. §. 1. & §. *vlt. ff. de ſicarijs.* [m] ferarum veſtigijs. ita legit *d. l.* 1. & alibi, vngulis ſulcantibus latera *l.* 7. *in fin.* ȷ. *de maleficijs. Tertull. in Scorpiaco,* Alios ignis, alios gladius, alios beſtiæ Chriſtianos probauerunt: alij fuſtibus interim & vngulis inſuper deguſtata martyria in carcere eſuriunt: & *in libro de ieiunio,* contra vngulas corneus: & in Apologet. 12. vngulis deraditis latera Chriſtianorum. & c. 30. Sic itaque nos ad deum paſſos vngulæ fodiant, cruces ſuſpendant, ignes lambant, gladij guttura detruncent, beſtiæ inſiliant. Hinc apud Ammianum 14. vnguibus mulcari: & Gloſſis, vngulæ ὄνυχες οἱ εἰς τὰ βασανιστήρια. Ferrum in vngues ferarum compoſitum. Eædem Scorpio, quòd arcuato vulnere in corpus figantur. *Iſidor. Tertull. in Scorpiaco.* [n] perſulcando. [o] Seneca, in Regnum Fortunæ & quidem durum peruenimus. Illius arbitrio digna atque indigna paſſuri. Corporibus noſtris inuolenter, contumelioſè, crudeliter: alios ignibus perurit, vel in feras admotos excruciat. [p] 9. *Codice Theodoſiano* 13. [q] *lege vnica, Cod. Theodoſiano.*

AD LEGEM CORNELIAM de ſicarijs, [d] Tit. XVI.

Probans non animo occidendi ſe percuſſiſſe, non punitur pœna homicidij, ſed minori. Bald.

1. Imp. *Antonin.* A. Herculiano & alijs militibus.

FRATER [e] veſter rectiùs fecerit, ſi ſe præſidi prouincię obtulerit. Qui ſi probauerit non [f] occidendi animo hominem à ſe percuſſum eſſe: remiſſa homicidij pœna, ſecundum diſciplinam militarem ſententiam proferet. crimen enim contrahitur, ſi & voluntas [g] nocendi intercedat. Cæterùm [h] ea quæ ex improuiſo caſu potius quam fraude accidunt, fato [i] plerumque non noxæ imputantur. PP. II. Kal. Februar. Læto II. & Cereale Coſſ. 216.

2. Imp. *Gordianus* A. Quintiano.

IS, qui aggreſſorem [k] vel quemcumque alium in dubio vitæ diſcrimine conſtitutus occiderit, nullam ob id factum calumniam metuere debet. PP. 3. Non. April. Ariano & Pappo Coſſ. 244.

3. Idem A. Quintiano.

SI quis percuſſorem [l] ad ſe venientem, gladio repulerit: non vt homicida tenetur: quia defenſor propriæ ſalutis in nullo peccaſſe videtur.

4. Imp. *Gallienus* A. Monatio.

SI (vt allegas) latrocinantem [m] peremiſti: dubium non eſt, eum, qui inferendæ cædis voluntate præceſſerat, iure cæſum videri. PP. 13. Kalend. Februar. Valerio & Lucillo Coſſ. 266.

LIceat cuilibet adgreſſorem [n] nocturnum in agris vel obſidentem vias atque inſidiantem prætereuntibus, impunè occidere, etiã ſi miles ſit. melius namque eſt his occurrere & mederi, quàm iniuria accepta vindictam perquirere.

Non præſumitur quod ille qui cum calce ſolo percuſſit, percuſſerit animo occidendi, ſi ipſe hoc allegat. Bald.

5. Exemplum ſacrarum liter. *Dioclet. & Maxim.* A A. & C C. [o] Agatho. [p]

EVm, qui adſeuerat homicidium ſe non voluntate, ſed caſu fortuito [q] feciſſe, cùm calcis ictu mortis occaſio præbita videatur: ſi hoc ità eſt, neque ſuper hoc ambigi poterit, omni metu ac ſuſpicione, quam ex admiſſæ rei diſcrimine ſuſtinet, ſecundum id, quod adnotatione [r] noſtra comprehenſum eſt, volumus liberari. Datum VII. Decembris. Sirmij, ipſis A A. IIII. & III. Coſſ. 290.

6. Iidem *Auguſti* & C C. ad Agotium.

SI quis te reum legis Corneliæ de ſicarijs fecerit: innocentia [ſ] purgari crimen non adulta [t] ætate defendi conuenit. S. 6. Kal. Nouemb. Romæ, CC. Coſſ.

[a] *l.* 16. §. 2. *ff. de pœnis* Nouell. Leonis. Quod in dubio magis præſumitur, quàm nocendi. *v. Alciat.* 1. *præſumpt.* 3. *adde l.* 3. s̄. *de patria poteſt.*
[b] domeſtica emendatio. *v. quæ notaui ad Nouel.* 117. *cap.* 14.
[c] ſeu nimiæ ſæuitiæ *l.* 5. *in f. l.* 6. *ff. ad l. Aquil. l.* 7. §. 3. *ff. de iniurijs: l.* 5. *ff. ad l. Pomp. de parricid. l.* 2. *ff. de ſicarijs.*
[d] *dixi ad l.* 48. *ff. eod.*
[e] Sumpta eſt hæc cõſtitutio ex Codice Gregoriano *l.* 264. *tit. ad l. Corn. de ſicar.* vti conſtat ex fragmentis Ruffini 1. collat. leg. Moſaic.
[f] *l.* 8. ȷ. *de iniurijs.*
[g] *v. quæ dixi ad l.* 53. *ff. de furtis.*
[h] ſumptum ex eodẽ Codice Gregoriano *d. tit.* ſed ex conſtitutione Alexandri, vt hæc conſtitutio compoſita ſit ex duabus Gregorianis & quidem diuerſorum principum, nec vnius Antonini vt *hîc* legitur.
[i] fato imputari. *adde l.* 5. ȷ. *eodem.*
[k] *l.* 3. *l.* 4. ȷ. *eodem. l.* 4. *l.* 5. *ff. ad legem Aquil.* 6. *Harmenop.* 6. *inſi.* 36. *Eclog.* περὶ φόνων *ex tit.* 39. *cap.* 18. Hinc naſcitur exceptio iuſti homicidij. *v. Gribaldum in tractatu de Homicidio. Paponem* 2. *Notar.* 7. *Clar.* 5. *ſent.* §. *vlt. quæſt.* 60. *Mynſing.* 5. *obſ.* 17. [l] *v. Paul.* 5. *ſent.* 23. §. 3. 6. *Harmenop.* 6. *Eclog. d. loco cap.* 19. [m] aggreſſorem *l.* 2. s̄. *eod. l.* 4. *l.* 7. ȷ. *eod.* percuſſorem *l.* 3. s̄. *eod.* [n] *v. l.* 2. s̄. *eod. Eclog. d. loco cap.* 19. [o] Habe Agato K. N. ita legitur in Codice Gregoriano *lib.* 4. *tit. de ſicarijs:* vti conſtat ex Ruffino 1. *collat. leg. Moſaic.* Eiuſmodi ſalutationem principes ſolebant præmittere quoties ad iudices ſcribebant *v. Cuiacium* 10. *obſ.* 15. [p] Plures ſunt leges ad eundem Agathonem ſcriptæ *vt l.* 15. ȷ. *de pœnis: l.* 22. *ſuprà de probat. lex* 31. s̄. *de euictionibus.* [q] calcis ictu ȷ. *eod. & Eclog. d. loco cap.* 21. vel dormiendo *l.* 1. §. 3. *ff. de adquir. poſſeſ. c. maiores de baptiſmo: v. Clarum* 5. *ſent.* §. *vlt. quæſt.* 60. *Papon.* 5. *Notar.* 7. [r] id eſt indulgentia ſubſcripta principis manu: ſine qua homicidium omnino factum non omnino impunitum remanere debet. Homicidium verò dolo malo factum, ne adnotatione quidem principis remitti poteſt. *Nouell. Valentin. de homicidio caſu facto.* [ſ] *l.* 6. s̄. *de procuratoribus.* [t] 6. *Harmenop.* 6. *l.* 1. s̄. *ſi aduerſ. delictum. l.* 7. *de pœnis: l.* 13. §. 8. *ff. de adulterijs; l.* 37. §. 1. *ff. de minorib.*

7. Iidem *Augusti* & CC. Philiſco.

IS, qui cum [c] telo ambulauerit hominis necandi cauſa, ſicut is qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum erit commiſſum, legis Corneliæ de ſicarijs pœna coercetur. † S. 7. Kal. Ian. Nicomediæ, CC. Coſſ.

8. Imppp. *Valent. Valens & Gratian.* AAA. ad Procum PP.

SI [b] quis necandi infantis [c] piaculum aggreſſus † aggreſsáve ſit: ſciat ſe capitali ſupplicio eſſe puniendũ. PP. 7. Id. Februar. Romæ, Gratiano A. III. & Equitio Coſſ. 374.

Ad probandum quòd vir vxorem voluit occidere, vel è contra: ſerui vtriuſq; ſunt torquendi. Salyc.

9. Impppp. *Grat. Valentin. Theod. & Arcad.* AAAA. Cynegio PP.

SI fortè mulier marito [d] mortis paraſſe inſidias, vel quouis alio genere voluntatem occidendi habuiſſe inueniatur, vel ſi fortè maritus eodem modo inſectetur vxorem: in eadem quæſtione [e] ab omni familia non ſolùm mariti, ſed [f] etiam vxoris ſuæ (quæ tamen tunc temporis domi fuerit,) quærendum eſt ſine cuiuſquam defenſione. Dat. Id. Dec. Arcadio A. I. & Bautone Coſſ. 385.

DE HIS, QVI PARENTES [g] vel liberos occiderunt, Tit. XVII.

Parricida & ſimiles debent inſui in culeo, vbi ſit canis, gallus, vipera & ſimia: & proijci debent in flumen. Bald.

1. Imp. *Conſtantin.* A. ad Verinum vicarium Africæ.

SI [h] quis parentis, aut filij, aut omnino adfectionis eius quæ nuncupatione parricidij continetur, fata properauerit, ſiue clam, ſiue palàm id eniſus fuerit, ‖ pœna parricidij puniatur: ‖ & neque gladio, neq; ignibus, neque vlli alij ſolenni pœnæ ſubiugetur, ſed inſutus [i] culeo [k] ‖ cum cane & gallo gallinaceo, & vipera & ſimia, ‖ & inter eas ferales anguſtias comprehenſus, ſerpentium [l] contubernijs miſceatur: & vt regionis qualitas tulerit, vel in vicinum mare, vel in amnem proijciatur: vt omni elementorum vſu viuus carere incipiat, & ei cœlum ſuperſtiti, terra mortuo auferatur. Dat. 11. Kal. Decem. Licinio V. & Criſpo Coſſ. ‖ Accep. prid. Id. Mart. Carthagine, Conſtantino. A. V. & Licinio Cæſ. Coſſ. ‖ 312.

DE MALEFICIS, [m] ET MATHEmaticis [n] & cæteris ſimilibus, [o] Tit. XVIII.

1. Imp. *Antoninus* A. Titio.

PLVS eſt hominẽ extinguere veneno, [p] quàm occidere gladio. PP. ſine die & conſule.

2. Impp. *Diocletian. & Maximian.* AA. & CC. Tiberio.

ARtem geometriæ [q] diſcere atq; exercere publicè intereſt. Ars autem mathematica [r] damnabilis eſt, & interdicta omnino. S. 13. Kal. Sept. Sirmij, CC. Coſſ.

[a] *l. 1. ff. eodem. §. 5. Inſt. de publicis iudicijs. l. 3. §. 1. ff. de vi publ. Eclog. d. loco c. 23. v. Bellouiſan. 1. pract. 13.*
† In Gallia conatus ſine effectu non punitur. vt hæc conſtitutio à Gallis non obſeruetur: v. *Rebuff. in prohem. conſtit. gloſſ. 5. num. 28.*
[b] *l. 1. Codice Theod. eod. 6. Harmen. 6.*
[c] Cauſa dubitandi fuit quia lex Cornelia ad homicidam pertinet, Infans autẽ homo nondum eſt *l. 38. §. 5. ff. de pœnis.* Sed vt in lege Iulia & Papia hominis ſignificatio augetur à Iuriſcõſulto: ita vt in lege Cornelia fœminã *d. §. 5.* infantẽ quoque demonſtret. *vt hic.* & Homerus *Iliad.* 23. *in l. 16. §. 8. ff. de pœnis:* infantis cædẽ ἀνδροκτασίαν vocat. Sic in edicto publico, hominis appellatione continetur etiã infans *l. 12. §. 5. ff. de public. adde Cuiac. 6. obſ. 20. adde l. 3. §. 4. ff. de vi publica.* † Si hanc particulam referas ad conſiliũ, huic conſtitutioni in Gallia derogatum erit. Nam conatus in Gallia nõ punitur. *Rebuff. d. loco: v. quæ de conatu ſcripſi ad l. 18. ff. de pœnis.* [d] *l. 4. verſ. idẽ volumus. C. Theod. de adult.* [e] interrogatione *d. verſ. idẽ.* [f] quin pueri & infantes etiam indiciũ faciunt *v. Pap. 24. Areſt. 9. nu. 7.* [g] *Ecl. d. loco c. 26.* Voluntas mariti vel vxoris interficiendi probatur ſeruis etiã domeſticis. [h] de parricidijs *9. C. Theod. 15. dixi 48. ff. 9. ad l. Pompeiã de parricidijs: adde §. 6. Inſt. de public. iudicijs.* [i] *l. vn. C. Th. eo.* [k] *v. l. 9. ff. eo. & d. §. 6* comburendũ ait lex Græca *Eclo. d. loco. c.* περὶ πατροκτόνων *c. 1.* [l] coriũ bouis appellat Iuuen. *Sat. 13.* Græci ita δέρματι βοείῳ νεοδάρτῳ *Cedr.* adde & illud ex Seneca *5. controuerſ. 4. inf.* Imaginabar mihi culeum, ſerpentẽ, profundum. Huc reſpexit Tertullianus *lib. de anima* 15. Si cæterorũ ſcelerum mercedẽ cogitemus, patibula, viuicomburia, culleos, vncos & ſcopulos. [m] *9. Cod. Theodoſ. 16.* περὶ γοητῶν. *Eclog. 39.* περὶ γοητῶν &c. Harmenop. 10. Maleficio, qui φίλτροις ad libidinem concitandam vtuntur *Ecl. d. loco c. 39. Harmenop. d. loco. c.* περὶ γοητῶν & breuiter magi, quorum finis atq; ſcopus eſt incantamentis alicui nocere *l. 4. l. 5. verſ. Chaldæi. l. 7. j. eo.* [n] *l. 2. j. eod. Pau. 5. ſent. 21. in inſcrip. & §. 3. Ruffin. tit. 15. collat. leg. Moſaic.* i. vaticinatoribus, qui Mathematicarũ liberali nomine adumbrantes ſuas ineptias, profitentur ſe fata cuiuſq; noſſe & natales ſyderũ obſeruationes *1. Ecl. c.* περὶ μαθηματικῶν *l. 10. s. de epiſcop. aud.* Ammian. 19. Mathematicos vt memorat vulgus. [o] huc pertinet *tit. 60. Ecl. 39.* περὶ μαντέων *Harmen. d. loco. & Paul. d. loco.* de vaticinatorib. de veneficiis. *l. 1. j. eo.* [p] de veneficis *l. 3. ff. de ſicarijs. v. 60. Ecl. tit. 39. Harmen. d. loco. c.* περὶ φαρμακῶν *&c. Paul. 5. ſent. 23. §. 1.* [q] Geometriam diſcere & exercere expedit *vt hic.* ad omnes. n. artes condúcit *Plato 7. de repub. adde c. ſi quis artẽ 37. diſtin.* de partib. Geometriæ *v. 16. Gel. 18.* [r] dixi in epigraphe.

Diuinatores concrementur: & eos euocantes, cum publicatione bonorum deportentur. Salyc.

3. Imp. *Conſtantin.* A. ad Maximum.

NVllus [a] aruſpex, [b] ‖ nullus ſacerdos, [c] nullus eorum qui huic ritui adſolent miniſtrare, [d] ad ‖ limen alterius accedat nec ob alterã cauſam, ſed huiuſmodi hominum amicitia (quamuis vetus [e]) repellatur: concremando [f] illo aruſpice, qui ad domum alienam acceſſerit: & illo in inſulam deportando poſt ademptionem bonorum, qui eũ aduocauerit [g] ſuaſionibus vel præmijs. Accuſatorem [h] autem huiuſmodi criminis, non delatorem eſſe, ſed dignum magis præmio arbitramur. PP. Kal. Feb. Romæ, Conſtantino A. V. & Licinio Conſſ. 312.

Facientes incantationes ad finem mali, ſunt puniendi. Bart.

4. Iidem A. & C. ad Baſſum præfectum vrbi.

EOrum eſt ſcientia [i] punienda, & ſeueriſſimis meritò legibus vindicanda, qui magicis [i] accincti artibus, aut contra [k] ſalutem hominum moliti, aut [l] pudicos animos ad libidinem deflexiſſe detegentur. Nullis verò criminationibus implicanda ſunt remedia [m] humanis quæſita corporibus, [n] aut in agreſtibus locis innocenter adhibita ſuffragia, ne maturis vindemijs metuerentur imbres, [o] aut ventis [p] grandiniſque [q] lapidatione quaterentur: quibus non cuiuſquam ſalus aut æſtimatio læderetur, ſed quorum proficerent actus ne diuina munera & labores hominum ſternerentur. Dat. X. Kal. Iun. Aquileiæ, Criſpo & Conſtantio Cæſ. Coſſ. 321.

5. Imp. *Conſtantius* A. & Iulianus Cæſ. ad populum.

NEmo aruſpicem [r] conſulat, aut mathematicũ, [ſ] nemo ariolum. [t] Augurum [u] & vatum [x] praua confeſſio cõticeſcat. Chaldæi, [y] ac magi, & [z] cæteri, quos maleficos [a] ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuo diuinandi [b] curioſitas. Etenim ſupplicio capitis ferietur gladio vltore proſtratus, quicumq; iuſſis ‖ noſtris ‖ obſequiũ denegauerit. D. 8. Kal. Febr. Mediolani, Conſtantio. A. VIIII. & Iuliano Cæſ. Coſſ. 357.

6. Iidem A. & C. ad populum.

MVlti [c] magicis [d] artibus vſi, elementa turbare, [e] vitam [f] inſontium labefactare non dubitant, & manibus [g] accitis audent ventilare, vt quiſq; ſuos cõficiat [h] malis artibus inimicos: hos quoniam naturæ peregrini ſunt, feralis [i] peſtis abſumat. Dat. prid. Non. Decemb. Med. Conſtantio A. IX. & Iuliano II. Coſſ. 357.

7. Iidem A. & C. ad Taurum præfectum prætorio.

ETſi excepta [k] tormentis ſunt corpora honorib. præditorũ, præter illa videlicet crimina quæ legibus demonſtrantur: etſi homines magi [l] in quacumq; ſint parte terrarum, humani generis inimici [m] credendi ſunt: quoniam tamẽ qui in comitatu noſtro [n] ſunt ipſam pulſant propemodũ maieſtatem: ſi quis magus, vel magicis carminib. [o] adſuetus, q maleficus [p] vulgi cõſuetudine nũcupatur: aut aruſpex, [q] aut ariolus, [r] aut certe augur, [ſ] vel

[a] *l. 1. l. 2. C. Th.* [b] *l. 5. j. eod.* [c] ſacerdos aruſpicum *6. Harmeno. 10.* τὸ διὰ θυσίων μαντεύεσθαι κεκώλυται. [d] miniſter aruſpicum. [e] Vetus etiã amicitia interdum diſſoluenda. [f] Pœna aruſpicis. [g] Pœna aruſpicem cõſulentis. de viuicomburio dixi ad l. vn. j. de Nili aggerib. [h] De accuſatore aruſpicum. [i] *l. 3. C. Th. eo.* [i] de Magis *l. 5. verſ. Chaldæi j. eod.* de magicis artibus *l. 6. j. eod.* de magicis carminib. *l. 7. j. eod.* [k] Primus finis magorũ *adde l. 7. j. eo.* adde vel con cœptũ & copulam maris & fœminæ *v. Pet. Greg. 34. Syntagm. c. 9.* [l] Secundus finis magorum *6. Ecl. c.* περὶ γοητῶν *cap. 28. Harmenop. d. loco c.* περὶ γοητῶν §. οἱ διὰ γοητείας *l. 38. §. 5. ff. de pœnis. v. Petr. Greg. 34. ſyntagm.* de amatoriis incantationibus. [m] *l. 1. §. 3. inf. de extraord. cognit.* adde Petr. Greg. 34. *ſyntagm.* 17. vbi de magicis circa morborũ curationes *&c. c. 18.* de magicis ad bonũ quendã finem *& c. 22.* de remedijs maleficorum ex antiquorũ obſeruationibus. [n] huc refer, Quæſtionis dolorem magicis artibus eluſum, *ex Petro Gregorio 34. c. 11. nu. 5.* [o] *dixi ad leg. XII. tabul. lib. 2. tit. 27. §. 10.* de aquis elicitis è cœlo, de remediis aduerſus tempeſtates *v. Petrũ Greg. 34. ſyntagm. 13.* [p] de ventis ſopitis, *v. Pet. Gregor. d. c. 13. nu. 3.* [q] De grandinum depulſatoribus *v. Petr. Greg. 34. ſyntagm. 13. nu. 7.* [r] de aruſpice *v. l. 3. s. eo. l. 4. C. Theod. eo.* [ſ] De mathematico *l. 2. in fi. s. eo.* [t] De ariolo *adde l. 7. j. eo.* [u] De augure *adde d. l. 7.* [x] De vate *v. Pau. 5. ſen. 21. §. 1.* [y] De Chaldæo. [z] De magis. [a] De maleficis, & cur ita dicti *adde l. 7. j. eo.* [b] De diuino *60. Ecl. 39. c. 31. l. 15. §. 13. ff. de iniur. Paul. 5. ſent. 21. §. vlt.* [c] *l. 5. C. Th. eo.* [d] De magicis artibus. [e] Imbres, ventos, grandines *l. 4. s. eo.* De elementorum per magos turbatione *v. Petr. Gregor. 34. ſyntagm. 13.* [f] ſalutem *l. 4. ibi aut contra ſalutẽ s. eo.* mentem *l. 15. ff. de iniurijs.* [g] Qui in necem hominũ dæmones inuocat, gladio plectitur *60. Eclog.* περὶ γοητῶν *39. c. 31. 5. Harmen. 12. in f.* De manium euocatione *v. Petr. Gregor. 34. ſyntag. c. 6.* [h] De hoſtibus incantatione fuſis *v. Pet. Greg. 34. c. 12.* De excantatione vrbis obſeſſæ v. eundem. *34. c. 11. nu. 3.* [i] id eſt vltimũ ſupplicium. [k] *l. 6. C. Theod. eo.* Nulla dignitas maleficum excuſat à quæſtione. [l] de Magis *adde l. 4. 5. 6. s. eod.* [m] Magi generis humani inimici. [n] Magis comitatus imperialis interdictus *v. j. eod.* [o] De carminibus magicis. [p] Maleficus *v. l. 5. s. eod.* [q] de quo *v. l. 5. s. eod.* [r] de quo *v. l. 5. s. eod.* [ſ] *d. l. 5.*

mathematicus[a], aut enarrandis ſomnijs[b] occultans artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum ſimile[c] exercens, in comitatu[d] meo vel Cæſaris fuerit deprehenſus: præſidio[c] dignitatis‖exutus,‖cruciatus & tormẽta non fugiat. Si‖verò‖conuictus fuerit, & ad proprium facinus detegentibus repugnauerit pernegando: ſit eculeo[f] deditus, vngulíſque[g] ſulcantibus latera perferat pœnas proprio dignas facinore. Dat. 3. Non. Iulij Arimini, Titiano & Cereale Coſſ. 358.

8. Impp. *Valentin. & Valens* AA. ad Modeſtum præfectum prætorio.

CVlpa[h] ſimilis[i] eſt, ‖tam‖ prohibita diſcere[k], quàm docere. Dat. Prid. Id. Decembr. Conſtant. Valentiniano & Valente AA. Conſſ. 365.

Maleficum licet cuicumq; capere, & iudici præſentare, ſed nemini licet occidere. Bald.

9. Impp. *Valentin. Theod. & Arcad.* AAA. Albino præfect. prætorio.

QVicumque[l] maleficiorum labe pollutum audierit, deprehẽderit, occupauerit: illico ad publicum pertrahat[m], & iudicum oculis communis hoſtem ſalutis oſtendat. Quod ſi quiſquam ex agitatoribus[n] ‖id eſt aurigis‖ſeu ex quolibet alio genere hominum, contra hoc interdictum venire tentauerit, aut clandeſtinis ſupplicijs etiam manifeſtum reum maleficæ artis oppreſſerit: vltimum[o] ſupplicium non euadat, geminæ ſuſpicioni[p] obnoxius, quòd aut publicum reum, ne facinoris ſocios publicaret, ſeueritati legum, & debitæ ſubtraxerit quæſtioni: aut propriũ fortaſſis inimicum ſub huiuſmodi vindictæ nomine conſilio atrociore confecerit. Dat. 17. Kal. Sept. Romæ, Timaſio & Promoto Conſſ. 389.

[a] de quo v. d. l. 3
[b] de quo v. l. 2. l. 5. s. eod.
[c] De ſomniorũ interpret.
[d] hinc vetitum de ſalute principis vel reipublicæ quemquam cõſuli. v. *Paulum 5. ſent.* 21. §. 3. Tertullianus 35. *Apologet.* Cui, inquit, opus eſt perſcrutari ſuper Cęſaris ſalute, niſi à quo aliquid aduerſus illũ cogitatur vel optatur. aut poſt illũ ſperatur aut ſuſtinetur? Firmicus 2. *malleſ. vlt.* Caue ne quãdo de ſtatu reipublicæ vel de vita Romani imperatoris aliquid interrogatus reſpondeas.
[e] Pœna malefici & maledici in comitatu Cæſaris verſantis.
[f] æculeo *d. l. 6. C. Theo. eo.* aculeo *Hal.*
[g] de vngulis *dixi ad l. vn. s. de emẽdat. ſeru.* adde Forneriũ *de torment. generibus 2. ſelect.* 1.
[h] *l. 8. in fi. Co. Theod. eod.*
[i] apud veteres culpa diſſimilis fuit. Sola profeſſio non ſimplex notitia erat prohibita v. *apud Ruffinum c. 15. collat. legum.*

DE[q] SEPVLCHRO[r] VIOLATO, Tit. XIX.

Contrectans res effectas religioſas, tenetur crimine læſæ religionis, nec excuſat eum titulus, cum ſit nullus. Bald.

1. Imp. *Gordianus* A. Zenoni.

RES religioni deſtinatas[ſ], quinimo iam religionis[t] effectas, ſcientes qui contigerint, & emere[u] & diſtrahere non dubitauerint: tametſi iure venditio non ſubſiſtat, læſæ[x] tamen religionis inciderunt in crimen. PP. 3. Kal. Mart. Sabino II. & Venuſto Conſſ. 241.

2. Imp. *Conſtantius* A. ad Tatianum præfect. vrb.

SI ſeruus[y] in demoliendis[z] ſepulchris fuerit deprehenſus, ſi id ſine domini ſcientia faciat, metallo addicatur. ſin verò domini auctoritate vel iuſſione vrgetur, relegatione plectatur. Et ſi fortè detractum[a] aliquid de ſepulchro ad domum eius villamq; prouectum[b] reperitur: villa, ſiue domus, aut ædificium quodcumq; erit, fiſci iuribus vindicetur. Datum 7. Id. Iul. Acyndino & Proculo Coſſ. 340.

3. Idem A. ad Limenium præfectum prætorio.

SI[c] quis ſepulchrum violaturus attigerit, locorum iudices[d], ſi hoc vindicare neglexerint, nõ minus quàm viginti librarum auri in ſepulchrorum violatores ſtatuta pœna multentur: vt eam largitionib. noſtris inferre cogantur. Dat. 5. Kal. Apr. Limenio & Catulino Coſſ. 349.

[k] *v. l. 2. l. 6. s. de har. Pau. 5. ſent.* 21. §. 4. *& 5. ſent.* 23. §. 11. *v. quæ ſcripſi ad Nou.* 132. *c.* 2. Tertull. *de idololatria.* Eadem pœna eſt exitij diſcipulis & magiſtris. Hinc libri conburuntur *v. l. 10. s. de epiſc. adde l. 4. §. 1. ff. famil.* Hinc illud Phocylidis μαγικῶν βιβλῶν ἀπέχεσθαι. De Codice noxiarum artium v. Ammianum 28. *paulo poſt principium.* [l] *l. 11. C. Theod. eod.* [m] *d. l. 11. 6. Harm. 10. c.* περὶ φαρμακῶν ὁ συνειδώς. [n] *d. leg. 11. j. de ſpectaculis.* εἴδε τις οἱοσδήποτε *Harmenop. d. loco.* Quæ lectio ſincera videtur. [o] De pœna maleficum non deferentis. [p] Qua ſuſpicione tenetur maleficum nõ deferens. [q] De ſepulchris violatis *9. C. Theod. 17. dixi ad l. 7. ff.* 12. [r] Non malè hic titulus adiungitur ſuperiori. Nam & infames ſunt ſepulchri violatores. Apuleius 2. Ne mortuorum quidem ſepulchra tuta eſſe dicuntur: ſed & buſtis & rogis reliquiæ quædam & cadauerum præſegmina ad exitiabiles viuentium fortunas petuntur. Culpantur eo nomine clerici potiſſimum: quo tempore à Theodoſio emiſſa eſt Nouella de ſepulchris. [ſ] Deſtinata religioni. [t] religioſas. [u] *l. 21. s. de ſacroſ. eccl.* §. 4. *Inſt. de rer. diuiſ.* [x] Cornelius Tacitus 3. Graue crimen læſæ religionis. [y] *l. 1. Cod. Theo. eo.* vbi ita legitur, ſi quis in demoliendis. Gręci legunt ἐὰν οἰκέτης *60. Ecl. 23.* περὶ τάφων *c. 9. facit l. 3. §. 11. ff. e.* [z] De demoliendo ſepulchro. [a] De rebus ex ſepulchro detractis. [b] peruectum *d. l. 1.* ἔφερεν *d. ca. 9.* [c] *l. 2. in fi. C. Theo. Ecl. d. c. 9. verſ.* ἐὰν ὁ ἄρχων. [d] De pœna iudicis ſepulchri violatorem non plectentis.

Violator ſepulchri intelligitur offendere mortuum & viuentem. Bald.

4. Idem A. ad populum.

QVi ſepulchra[a] violant, domos[b] (vt ita dixerim) defunctorum: geminum videntur facinus perpetrare. nam & ſepultos ſpoliant deſtruendo, & viuos polluunt fabricando. Si quis igitur de ſepulchro[c] abſtulerit ſaxa vel marmora vel columnas, aliámve quamcunq; materiam fabricandi gratia: ſiue id fecerit venditurus, decem[d] pondo auri cogatur fiſco inferre: ſiue quis propria ſepulchra defendens, hanc in iudicium querelam detulerit, ſiue quicunq;[e] alius accuſauerit, vel ad officium nuntiauerit: quæ pœna priſcæ ſeueritati accedit. Nihil enim derogatum eſt illi ſupplicio, quod ſepulchrum violantibus videtur impoſitum. huic autem pœnæ ſubiacebunt, & qui corpora[f] ſepulta[g], aut reliquias contrectauerint. Dat. Idib. Iun. Mediolani, Conſtantio IX. & Iuliano Cæſ. Coſſ. 357.

5. Imperator *Iulianus* Auguſtus ad populum.

PErgit[h] audacia ad buſta defunctorũ, & aggeres[i] conſecratos: cum & lapidem[k] hinc mouere, & terram[l] euertere, & ceſpitem[m] euellere, proximum[n] ſacrilegio maiores‖noſtri‖ſemper habuerint: ſed‖&‖ ornamẽta[o] quædam triclinijs aut porticibus auferre de ſepulchris. Quibus primo conſulentes, ne in piaculum incidat contaminata religio defunctorum, hoc fieri prohibemus pœna[p] ſacrilegij cohibentes. Dat. Prid. Id. Feb. Antiochiæ, Iuliano A. IIII. & Salluſtio Coſſ. 363.

Propter debitum defuncti non poteſt eius ſepultura impediri, ſub pœna quinquaginta librarum auri, quas qui non poteſt ſoluere, luit in corpore. Sal.

6. Imp. *Iuſtinus* A. Theodoro.

CVm ſit iniuſtum, & noſtris alienum temporibus, iniuriam fieri reliquijs[q] defunctorum ab his qui debitorem[r] ſibi eſſe mortuum dicendo, debitumque exigendo, ſepulturam eius impediunt: ne in poſterum eadem iniuria procederet, cogendis his ad quos funus mortui pertinet, ſua iura perdere: ea quidem quæ mortuo poſito ante ſepulturam eius facta fuerint, vel exigẽdo quod debitum eſſe dicitur, vel confeſſiones aliquas, aut fideiuſſorem, aut pignora capiendo, penitus amputari præcipimus. Redditis verò pignoribus[ſ] vel pecunijs quæ ſolutæ ſunt, vel abſolutis fideiuſſoribus, & generaliter omnibus ſine vlla innouatione in priſtinum ſtatum reducendis, principale negotium ex integro diſceptari. Eum verò qui in huiuſmodi fuerit deprehenſus flagitio, quinquaginta libras auri dependere: vel ſi minus idoneus ad eas perſoluendas ſit, ſuo corpore ſub competenti iudice pœnas luere. Datum Kalend. Decemb. Conſtantinop. Olybrio V. C. Coſ. 526.

Authen. ex Nouell. 60. ca. 1.

ITem qui domum moribundi accedit, ipſum alióſve qui eius ſunt, moleſtans, aut in rebus eius nõ ſeruato legali officio ſignacula imponit: ab actione poſt mortem illius cadat, & alterum tantundem exigatur ab hæredibus iniuriati: publicanda tertia parte bonorum, ipſóq; infamia notato. Eiſdem pœnis ſubiaceat qui eo moriẽte circa funus peccat, cum prohibeat exequias.

Authent. ex Nouell. 15. cap. 5.

SEd neque ante nouem dies ab obitu numerandos, vlla prorſus fiat moleſtia aduerſus quemlibet ex perſona defuncti. Si qua enim cautio, ſi quid ſimile fiat, inutile erit: ex hoc nullo præiudicio creditori generando.

[a] ædificia manium violãt *l. 4. C. Theod. eod.*
[b] Domus defunctorum, ſepulchra.
[c] Materia ſepulchri vẽditionis cauſa aut fabricæ gratia, nõ eſt detrahenda, *Ecl. d. loco ca. 9. in fi. adde l. 5. j. eo.*
[d] XX. *Baſilic. hic: vt leg. 3. s. eod.*
[e] Crimen eſt publicum, ſepulchrũ violare *l. 8. ff. eod.*
[f] *Ecl. d. l. verſ.* τῇ αὐτῇ.
[g] τὰ παραδεδομένα ἤδη τελεία ταφῇ. *Eclog. d. loco.* id eſt, tradita iam perfectæ ſepulturæ *adde l. 3. §. 4. l. 7. leg. vlt. ff. eodem: l. 38. ff. de religioſ.*
[h] *l. 5. Cod. eodem.*
[i] Aggeres cõſecrati, ſepulchra.
[k] De lapide moto.
[l] De terra euerſa.
[m] De ceſpite euulſo.
[n] Crimen ſacrilegio proximum.
[o] De ſpoliatoribus cadauerũ & more veteri cõdendorum ornamentorum, dixi *l. 3. §. 7. ff. eod.*
[p] Pœna manium vindicem cohibentis *l. 5. C. Theodoſ. eod.*
[q] Reliquiæ defunctorum Græcis λείψανα. de deteſtabili concubitu cum mortua *v. Clar. 5. ſent. §. Fornicatio verſ. cum mortua.*

AD LEGEM FABIAM[t] DE PLAGIARIIS[u], Tit. XX.

1. Imp. *Antoninus* A. Placido.

PATER tuus aduerſus eum, à quo ſolicitatam ancillam[x], plagio quoque facto exportatam queritur, apud ſuũ iudicẽ ciuiliter in rẽ[y] actione inſtituta conſiſtat. Si ‖verò‖ in cauſa tenue-

[r] *v. Nouel. 60. Nouell. 115. ca. 2. l. 2. ff. de in ius vocand. l. 8. ff. eodem: leg. 38. ff. de religioſis.* [ſ] *Vide Ripenſem ad l. 6. 7. 8. 9. ff. de pignoribus, numer.* 34. [t] *9. Cod. Theodoſ. 18. Nouell. Leon.* 66. quæ & Flauia & Fauia. *dixi ad 48. ff.* 15. [u] qui & Lauernæ & fraganæ, qui ingenuorum liberos aut ſeruos alienos vendunt vel ſupprimunt. [x] De ancilla aliena ſolicitata & exportata. [y] Plagiarius conueniri poteſt rei vindicatione *vt hic:* lege Fabia, *verſ. ſi vno:* & criminaliter interdum *verſ. quod ſi. j. eod.*

rit, etiam legis Fabiæ crimē perſequi poterit. Quod ſi per violentiam mancipium abreptum eſt, accuſationem eius non prohibetur intendere. PP. 12. Kal. April. Antonino A. IIII. & Balbino Coſſ. 214.

2. Idem A. Aurelio.

SI ab Æliano ſeruum tuum ſuſceptum, & aliquandiu occultatum [a], moxque eo ſuadente fugæ datum probare potes: legis Fabiæ crimen per te, vel actionem ad eam rem propoſitam; id eſt ſerui corrupti, per [b] procuratorem tuum perſequi potes. PP. 7. Kal. Auguſt. Antonino A. IIII. & Balbino Coſſ. 214.

3. Imp. *Alexand.* A. Cornelio.

VT legis Fabiæ pœna debeatur, in crimine ſubſcriptio [c], & accuſatio, & ſententia neceſſaria eſt. PP. 8. Kalend. Iul. Iuliano II. & Criſpino Coſſ. 225.

4. Imp. *Gordianus* A. Paulinæ.

NOn valet procuratoris [d] ſententia, ſi vicem præſidis non tueatur, qui legi Fabiæ locum eſſe pronunciauit: cum eius legis diſceptatio ad præſidis prouinciæ [e] pertineat notionem. PP. 3. Non. Decemb. Gordiano A. & Auiola Coſſ. 240.

5. Imppp. *Valerianus & Gallienus* AAA. & *Valer.* Cæſ. Iulianæ.

SI fratrem [f] tuum aduerſarius ‖tuus‖ ſupprimit [g], legis eum Fabiæ [h] adito præſide prouinciæ reum debes poſtulare. PP. Non. Maij, Æmiliano & Baſſo Conſſ. 260.

Seruum in fuga conſtitutum vendens, incidit in legem Fabiam de plagiarijs. Bald.

6. Impp. *Dioclet. & Maximian.* AA. Martiano.

IN fuga ſeruum conſtitutum neq; [i] vendere, neque donare licet [k], vnde intelligis te in legem incidiſſe quæ ſuper huiuſmodi delictis certam [l] pœnam fiſco inferendam ſtatuit: exceptis cohæredibus & ſocijs quibus in diuiſione communium [m] rerum licitationem de fugitiuo ſeruo inuicem facere permiſſum eſt. Ita verò liceat fugitiuum ‖ſeruum‖ vendere, & tunc venditio valeat, quando [n] ab emptore requiſitus fuerit, & deprehenſus. PP. 3. Id. Mart. AA. Coſſ.

Alienans ſeruum vel liberum quem plagio abduxit, punitur capite: & de hoc crimine iudex poteſt inquirere. Salyc.

7. Ijdem AA. Maximo P. V.[o]

QVoniam ſeruos à plagiarijs alienari ex vrbe ſignificas, atq; ita interdùm ingenuos homines eorum ſcelere aſportari ſolere perſcribis: horum tibi delictorum licentiæ maiore ſeueritate occurrendum eſſe decernimus. Ac propterea ſi quem in huiuſmodi facinore deprehenderis, capite † eum plecti non dubitabis: vt pœnæ genere deterreri cæteri poſſint, quo minus iſtiuſmodi audacia vel ſeruos vel liberos ab vrbe diſtrahere atque alienare audeant. Dat. 6. Id. Decemb. Diocletiano III. & Maximiano AA. Conſſ. 287.

8. Ijdem AA. & CC. Confidio.

PRæſes prouinciæ diſcreto prius [p] iure dominij, intelligat an audiendum ſit plagij crimen, necne: Nam ſi proprietatis tuæ mancipium eſſe conſtiterit, expiraſſe criminis intentionem, emerſa dominij luce, manifeſtabit. Si verò ſeruum alienum eſſe conſtiterit, ‖poſt‖ diſceptatam proprietatis quæſtionem, & criminis cauſam audiet. PP. 8. Kal. Sept. ipſis AA. IIII. & III. Conſſ. 290.

9. Ijdem AA. & CC. Eugenio.

EVm qui mancipium alienum celat [q], Fabiæ legis crimine teneri, non eſt incerti iuris. S. III. Idus Maij, Heracliæ, AA. Coſſ.

10. Ijdem AA. & CC. Dizæ.

COmparantem [r] ab eo qui abduxit plagio mancipia, ſi delicti ſocius non probetur, nullo crimine teneri conuenit. S. Non. Nouembr. * Lucione AA. Conſſ.

11. Ijdem AA. & CC. Marpiatæ.

ABducti plagio facta venditio, ſtatum [s] non mutat. liberæ enim perſonę ſolicitatione crimen committitur, non conditioni præiudicatur. S. Id. Nouembr. Lucione * AA. Conſſ.

12. Ijdem AA. & CC. Mutiano.

SI quis ſeruum fugitiuum ſciens [t] cum [u] rebus furtiuis ſuſceperit: cùm horum nomine furti [x] actione teneatur, hæc tibi rector [y] prouinciæ cum ſolita pœna reſtitui efficiet. Sed & ſi criminis plagij accuſationem inſtitueris, tibi audientiam præbere non dubitabit. S. Kalend. Apr. Singiduni, CC. Coſſ.

[a] *l. 9. ȷ. eod. leg. 1. ff. de ſeruo corrupto.* [b] *l. 4. ſ. de furtis.* [c] *v. l. 3. ſ. qui accuſare.* [d] Cæſaris ſc. Quidam procuratores Cęſaris hoc ſibi vſurpauerūt tam Romæ, quam in prouincijs. vt hāc legem intelligas, vide Vlpianum *9. de off. proconſulis: apud Ruffinū tit. 14. collat. l. Moſaic.* [e] *l. 8. ȷ. eod.* in prouincia ſc. & ad Præfectos Pretorio: in vrbe, ad præfectū vrbi *Ruff. d. loco:* cui rei accedit inſcriptio legis *7. ȷ. eod.* [f] Fratri datur etiam hæc actio. [g] *l. 6. inf. ff. eo.* [h] *v. l. 3. ff. de homine libero.* [i] *7. Eclog. 6. ex lib. 60. tit. 48. c. 10. adde l. 7. inf. ff. eod.* [k] Imò licet *l. 2. ff. eod. v. l. 5. ſ. de fugitiuis.* [l] Pecuniariā *l. vlt. ff. eod.* [m] *l. 29. §. 3. ff. comm. diui. l. 35. §. 3. ff. de cōtrah. empt.* [n] *l. 2. § 2. ff. eo.* [o] v. quæ dixi *ad l. 4. ſ. eod.* † id abrogatum Leonis Nouell. 66. [p] *l. 14. ȷ. eod.* [q] *60. Ecl. 48. c. 12. l. 2. ſ. eod. l. 5. ff. eo. l. 1. ff. de ſeruo corrupt.* [r] *Eclog. d. loco ca. 13.* [s] *l. 12. ſ. de ingenuis: v. l. 12. ſ. de liberali.* [t] *l. 6. ſ. de fugitiuis.* [u] Vix ſeruus fugit, quin ſe cū res aliquas auferat *l. vlt. ff. de fugitiuis l. 36. §. 2. ff. de furtis.* Vitia hæc duo ſunt cōiuncta, fuga & furtum. [x] *v. leg. 1. ff. de fugitiuis.* [y] *l. 4. 8. ſ. eod.*

13. Ijdem Auguſti & Cæſſ. Seuerino.

PLagij criminis accuſatio publici [a] ſit iudicij. S. V. Kalen. Decemb. CC. Conſſ.

14. Ijdem Auguſti & Cæſſ. Calliſtheni.

PLagij criminis accuſatio ceſſat [b], ſi ſuos ſeruos vel liberos adſeuerent hi qui ſuppreſſiſſe dicuntur non commiſſi velandi cauſa, ſed ad hanc opinionem [c] iuſta ducti ratione. S. Prid. Non. Decemb. Nicomediæ, CC. Conſſ.

15. Ijdem AA. & CC. Pomponio.

LIberum ſciens conditionem eius inuitum [d] venundando, plagij criminis pœna tenetur. Dat. 13. Kalen. Ian. Nicomediæ, CC. Conſſ.

16. Imperator *Conſtantinus* Auguſtus, ad Domitium Celſum vicarium Africæ.

PLagiarij [e] qui viuentium filiorum miſerandas infligunt parentibus orbitates, metalli [f] pœna cum cæteris antè cognitis ſupplicijs teneantur. Si quis tamen huiuſmodi reus fuerit oblatus, poſteaquam ſuper crimine claruerit, ſeruus quidem vel libertate donatus beſtijs ſubijciatur, ingenuus autem gladio conſumatur. Datum Kal. Aug. Conſtantino A. IIII. & Licinio Conſſ. 315.

AD LEGEM VISELLIAM[g], Tit. XXI.

Seruus vel libertus ad publicos honores tacita veritate promotus, incidit in legem Iuliam Viſelliam: niſi libertus impetraſſet ius aureorum annulorum. Bal.

1. Impp. *Diocletianus & Maximianus* AA. & CC. Baccho.

LEX Viſellia libertinæ conditionis homines perſequitur, ſi ea [h] quæ ingenuorum ſunt, contra [i] honores [k] & dignitates auſi fuerint attentare, vel decurionatum [l] arripere: niſi [m] iure aureorum anulorum impetrato à principe ſuſtententur. Tunc enim quoad viuunt, imaginem, non ſtatum ingenuitatis obtinent: & ſine periculo ingenuorum etiam officia peragunt publica. Qui autem libertinus ſe dicit ingenuum, tam de operis ciuiliter, quàm etiam ex lege Viſellia criminaliter poterit perurgeri. In curiam autem ſe immiſcens, damno quidem cum infamia afficitur: Muneribus [n] verò perſonalibus in patria patroni, quæ congruunt huiuſmodi hominibus, ſingulos pro viribus adſtrictos eſſe non dubium eſt. PP. II. Id. Febr. Antiochiæ, CC. Conſſ.

AD LEGEM CORNELIAM de falſis[o], Tit. XXII.

1. Imperator *Antoninus* Auguſtus, Seuerino.

SI partus [p] ſubiecti crimen diuerſæ parti obijcitis, cauſa capitalis [q] in tempus pubertatis pueri differri non debuit: ſicut iam pridem mihi & diuo Seuero patri meo placuit. Neque enim veriſimile eſt, eam quæ arguitur, non ex fide cauſam ſuam defenſuram, cum periculum capitis ſubeat. PP. Non. Mart. Duobus & Aſpris Conſſ. 213.

2. Imperator *Alexander* Auguſtus, Valerio.

SAtis apertè diuorum parentum meorum reſcriptis declaratum eſt, cum morandæ [r] ſolutionis gratia, a debitore falſi crimen obijcitur, nihilo minus ſalua executione [s] criminis debitorem ad ſolutionem compelli oportere. PP. III. Non. Maij, Maximo II. & Æliano Conſſ. 224.

Filius legatum conſecutus ex teſtamento, quod verum putauit, non præiudicat ſibi illo falſo probato. Sal.

3. Idem A. Caſſio.

[a] *§. 10. Inſtit. de publ. iudic.* [b] Imò non ceſſat *Ecloga d. loco c. 3.* ceſſat, ſi quæſtionem proprietatis iuſta ratione ductus moueris *vt hic.* [c] Opinio iuſta excuſat à delicto *adde l. 12. §. 1. 2. 3. l. 13. ff. de liberali.* [d] *Eclog. d. loco c. 18. l. 2. tit. 1. ex libr. 60. tit. 48. c. 18. l. 1. 4. ff. eod. l. 2. ſup. vbi de criminibus.* [e] *l. vnic. Cod. Theodoſ. eod.* [f] De pœna plagij dixi *ad leg. vlt. ff. eod.* [g] *l. vn. ȷ. quando ciuili actio.* *Vlp. 3. §. 5.* Viſcelliam *Hal.* & ita ſcriptū extat in lege *vn. Co. Theodoſ. victum ciuiliter criminaliter agere.* Alij legunt Miſelliā *editio Niuelliana:* alias falſo Miſcellam dici puto, vt ibidem quidam adnotarunt *ex tit. de indicta viduitate, & lege Iulia Miſcella tollenda.* Lata fuit anno vrbis 776. Sententiam legis Viſelliæ *v. ȷ. eo.* [h] *d. l. vn.* [i] circa *Hal.* [k] *l. 3. ff. de iure aur. ann.* inſignia alteri ordinis, *Pau. 5. ſenten. 25. §. 11. adde & ca. 10. ibid. l. 13. ff. de falſis.* [l] *lege 1. ȷ. ſi ſeruus aut liber. ad decurionat.* [m] *lege 5. 6. ff. de iure aur. Suetonius in Claudio capite* 14. [n] *vide leg. 6. ff. ad municipal.* [o] *9. Codice Theodoſ.* 19. [p] *lege* 10. *infra eodem: lege* 19. *§. primo lege* 30. *§. primo ff. eodem: leg. 1. ff. de agnoſcend. liber.* 60. *Eclog.* 41. περὶ ὑποβολιμαίου τοκεῦ: vide Boſſium tit. 41. *Papon. 2. Notar.* 7. [q] Pœna falſi ex lege Cornelia capitalis *lege 5. lege 22. in fine infr. eodem: lege 1. ff. de Carboniano.* poſtea facta eſt non capitalis *dicta lege 22. in fine, lege 1. in fine, ff. eodem: lege 18. ſupr. de tranſaction. §. ſeptimo Inſtit. de publicis iudicijs.* Quanam pœna hodie falſarij afficiantur, dixi *ad Nouell. Leonis* 77. [r] ſi a debitore falſum inſtrumentum dicitur morandæ ſolutionis gratia. *facit leg. 31. ff. de re iudicata.* [s] id eſt perſecutione, accuſatione.

Licet

LIcet ex tabulis, quas ſub nomine patris tui vxorem eius, id eſt, nouercam tuam, ſubrepto vero teſtamento, falſas protuliſſe allegas, cum crimen admiſſum ignorares[a], legatum adſcriptum tibi conſecutus ſis: tamen non impedieris accuſationem contra eam impletis ſolennibus inſtituere. PP. XI. Kal. Ian. Albino & Maximo Coſſ. 228.

4. Idem A. Maximo.

MAiorem ſeueritatem exigit, vt merita eorum, qui falſis reſcriptionibus[b] vtuntur, digna coerceantur pœna: ſed qui[c] deceptus eſt per alium, ſi ſuam innocentiam probat, & eum, a quo accepit, exhibet: ſe liberat. PP. 4. Kal. Ian. Albino & Maximo Conſſ. 228.

De falſo non poteſt filius agere contra matrem criminaliter, ſed ciuiliter. Sal.

5. Idem A. Petronio.

FAlſi quidem crimen, vel aliud capitale[d] mouere vos matri[e] veſtræ, ſecta mea non patitur: ſed ea res pecuniarium[f] compendium non aufert. Si enim de fide ſcripturæ vnde eadem mater veſtra fideicommiſſum ſibi vindicat, dubitatio eſt: inquiri fides veritatis etiam ſine metu criminis poteſt[g]. PP. 3. Kalend. Septembr. Agricola & Clemente Conſſ. 231.

6. Imp. *Philippus* A. & *Philippus* C. Culpio.

QVi falſas tabulas[h] dixerit, nec obtinuerit: ad defuncti iudicium[i] aſpirare non poteſt. PP. 15. Kal. April. Philippo A. & Titiano Conſſ. 246.

7. Impp. *Valerian.* & *Gallien.* AA. & *Valerian.* C. Heliodoro.

IPſe ſignificas, cùm primum aduerſarij inſtrumenta protulerunt, fidem eorum te habuiſſe ſuſpectam.[k] Facta igitur tranſactione[l], difficile eſt vt is qui prouinciam regit, velut falſum, cui ſemel acquieuiſti, tibi accuſare permittat. PP. 3. Kal. Iul. Tuſco & Baſſo Conſſ. 259.

8. Ijdem AA. & CC. Marino.

SI falſos codicillos[m] ab his contra quos ſupplicas, factos eſſe contendis: non ideo accuſationem euadere poſſunt, quòd[n] ſe illis negent vti. nam illis[o] prodeſt inſtrumenti vſu abſtinere, qui non ipſi falſi machinatores eſſe dicuntur, & quos periculo ſolus vſus adſtrinxerit. Qui autem compoſitis per ſcelus codicillis, in ſeueritatem legis Corneliæ inciderunt: non poſſunt defenſiones eius recuſando, crimen euitare. PP. 3. Kalend. Iul. Æmiliano & Baſſo Conſſ. 260.

9. Impp. *Carinus* & *Numer.* AA. Meſio.

SI docueris apud præſidem prouinciæ, ab inteſtato[p] te hæredem eius exſtitiſſe, qui codicillos ſcripſerat: ordinarium eſt, vt in hæreditatis poſſeſſione conſtitutus, fideicommiſſa præbeas, quæ iure relicta ſunt: niſi cõſilium eſt codicillos[q], falſos arguere. Quod ſi criminaliter[r] cœptum ‖iudicium‖ interuentu indulgentiæ[ſ] ſopitum eſt: habes tamen reſiduam indagationem, & potes de fide ſcripturæ ciuiliter queri. PP. 3. Kal. April. Carino II. & Numeriano AA. Conſſ. 284.

10. Impp. *Diocl.* & *Maximian.* AA. Legitimo.

CVm ſuppoſiti[t] partus crimen patrui tui vxori moueas, apud rectorem prouinciæ inſtituta accuſatione id proba[u]. PP. 11. Kalend. Octob. Diocletiano A. II. & Ariſtobulo Conſſ. 285.

11. Ijdem AA. & CC. Iſidoro.

SI lis pecuniaria[a] apud pedaneos[b] iudices remiſſa eſt, etiam de fide inſtrumenti ciuiliter apud eos iuxta reſponſum viri prudentiſſimi Pauli requiretur. PP. X. Kal. Iul. Diocl. III. & Maximiano AA. Conſſ. 287.

12. Ijdem AA. & CC. Primo.

QVerela falſi[c] temporalib. præſcriptionib. nõ excluditur, niſi viginti[d] annorum exceptione: ſicut cætera quoque ferè[e] crimina. S. 6. Id. Ian. Viminacij, CC. Coſſ.

13. Ijdem AA. & CC. Marco.

QVi veluti[f] præſentem ‖ſcripſiſſe‖ res recepiſſe ſuas, cum abſens eſſet, conſcripſerit: non ignoranti quicquam aufert, ſed ſe criminis obligat periculo. PP. 6. Kal. Ian. Sirmij, AA. Conſſ.

14. Ijdem AA. & CC. Gentianæ.

EVm, qui celauit[g] vel amouit[h] teſtamentum, committere crimen falſi, publicè notum eſt. S. Kal. Ian. Sirmij, AA. Conſſ.

15. Ijdem AA. & CC. Rufo.

SI creditor[i] colludens cum debitore ſuo tibi prædium venundedit, falſum commiſit: & tibi[k] nihil offecit, ſed ſe magis criminis accuſationi fecit obnoxium. S. 13. Kal. Febr. CC. Conſſ.

Si de falſo ciuiliter quæritur, procurator poteſt interuenire, non ſi criminaliter. Sal.

16. Ijdem AA. & CC. Fortunato.

DE fide teſtamenti querenti duplex[l] via litigandi tributa eſt. Quamuis itaq; per procuratorem accuſationem perſequi non potes, diſceptatione tamen priuata de eiuſdem fide queri non prohiberis: cum reus ita conuentus, non tantùm ab alio iuſtè, ſed etiam ab eo qui ciuiliter egit, ſolenniter accuſari poſſit. S. 8. Id. Febr. Sirmij, CC. Conſſ.

17. Ijdem AA. & CC. Menelao.

SIcut falſi teſtamenti vel codicillorum ſcriptura, temporis interuallo firmari non[m] poteſt, ita vera quæ iure ſubſiſtit, non euaneſcit. Si itaque de fide delicti vel per accuſationem, vel per priuatum iudicium quereris: rector prouinciæ tunc demum eos exhiberi, de quib. interrogatio fieri poteſt, iubebit, ſi prius cæteris indicijs[n] fuerit commotus. S. 3. Id. Febr. Sirmij, CC. Conſſ.

18. Ijdem AA. & CC. Maximo.

EX initio[o] falſi commiſſi iuſta poſſeſſio non paratur. Vnde contra eos, quos de dominio fundi tecum cõtendere proponis, accuſationem inſtituere potes. S. 3. Non. Mart. CC. Conſſ.

19. Ijdem AA. & CC. Coſmiæ.

ET ſi ad te negotium pertinuit, etiam atq; etiã tecum deliberare debueras, ne improbam inſtitueres accuſationem, hoc inſtrumentum in quo ſubſcripſeras, falſum arguere contendens. At cum mulieribus[p] in aliena cauſa falſi non ſit conceſſum accuſare, tu autem hæc eadem prædia te prius alij donaſſe proponas: fieri tibi facultatem accuſandi, contra iuris poſtulas formam. Subſcriptum VIII. Idus Martij, CC. Conſſ.

Non eſt falſum ſine dolo.

20. Ijdem AA. & CC. Rufino.

NEc[q] exemplum editionis precum aliter per[r] errorem ſcriptum, cum non[ſ] niſi dolo‖malo‖ falſum committentes crimini ſubiugentur, cognitionem dati iudicis moratur. Subſcrip. 11. Kal. Nouem. Doroſtoli, CC. Conſſ.

[a] V. *l.3.ff.eod. leg.5.ff.de his quib. Vt indig.* [b] *Paul.5.ſent.* 25. §. 9. *Paul. 1.ſent.* 12. §. 1. cõſtitutionibus *leg. Vlt.ff. eod.* falſis Prætoris litteris *l.25.ff.eod.* de eo qui falſo prætoris iuſſu vtitur V. *l.1. ff. de cõcuſſio.* & eo qui vtitur falſis inſtrumentis, actis, epiſtolis *Paul. d. loco.* [c] Idem hæredi accidere poteſt ob iuſtam ignorántiæ præſumptionem, eo caſu id beneficij reo datur, vt producens falſum inſtrumẽtum interrogetur eo necne velit vti, dato debitori in eũ finẽ ſpatio. quo elapſo, ſi falſis inſtrumentis hęres vti cœperit. falſi tenebitur *cõmunis opinio apud Clarum 5. ſen.* §. Falſum. *Verſ. Vtens falſo.* [d] *dixi ad l. 1. ſ̄. eod.* [e] Mater, à liberis falſi criminaliter cõueniri nõ poteſt: ciuiliter, poteſt *leg.1.§. 43. ff. de Vi & Vi: l. 11. §. 1. ff. de accuſatio.* Imò criminaliter poteſt *l. 14. ſ̄. qui accuſare.* [f] hinc colligunt, Duobus modis agi de falſo. ciuiliter, *Vt hîc:* criminaliter *Vt ſ̄. eod.* [g] quomodo? actione in factum *d. §. 3.* [h] teſtamenti ſc. V. *l. 6. ff. de hære. petit. Pap. 2. Not. 7.* [i] id eſt ad legata *60. Eclog. 42. ex lib. 35. c. 35.* [k] Qui ſuſpectum habens inſtrumentum ex eo tranſigit, dubius tranſigit. nõ tranſigit per errorem, quia ſuſpectum habet: neq; ſciens omnino, quia tantum ſuſpectum habet. [l] hanc cõtrouerſiam paucis ita definio, Qui per errorem ex falſis inſtrumentis tranſigit, vel paciſcitur *l. 42. ſup. de tranſact. l. 2. ſup. de his quæ Vt indign.* Inſtrumentum falſi accuſare poteſt. Qui dubius ex falſis inſtrumentis tranſigit, difficulter poteſt ab intra tranſactione falſi accuſationem mouere *Vt hîc.* Qui ſciens de falſo inſtrumento tranſigit, iure tranſigit, iure, inquam, id eſt iure Romano. *Græci* 11. *Eclog. 2. c. 26. 1. Harm.* 10. V. *Cuia. 6. obſ. 11. & 20. obſeru.* 19. & ita etiam veteres accipiunt legem 18. *ſup. de tranſact.* quod Alciato *in d. l. 18. & 5. Paradox.* 8. 9. 10. Hotomano *ad d. l. 18. & 21. Illuſt.* Donello *ad. d. l.* 18. Paponi & alijs, de quib. dixi *ad d. l. 18. ſup. de tranſac.* diſpliceret. quibus accedit vſus & praxis Galliæ, vt ibid. notaui. [m] V. *l. 19. j̄. eod.* [n] Falſarius falſi tenetur, etiamſi falſo inſtrumento a ſe fabricato ſe velle vti neget. Imò, pœnitentia videtur excuſandus *l. 18. ff. eo.* V. *Pap. 2. Notar.* 7. [o] Imo & alijs d. l. 19. [p] Hæres ab inteſtato, cogitur præſtare fideicommiſſa relicta in codicillis. [q] Etiam codicillos falſi arguere licet. [r] V. *l. 16. j̄. eod.* [ſ] Abolitio criminis non tollit actionem ciuilem. [t] V. *l. 1. ſupr. eod.* [u] Accuſatori incumbit probatio.

[a] V. *l. 9. ſ̄. eod.* [b] Etiã coram pedaneis & delegatis iudicibus excipi poteſt de falſo inſtrumento. [c] Quid, licebitne actori agere ex falſo inſtrumento poſt vicennium? Paponius 2. *Notar. 7. c. du parricide.* negat hũc locum pertinere ad actionẽ ciuilem. eo ſenſu: etiã intra tricennium excipi poſſe de falſo ciuiliter, non tamen criminaliter, *arg. l. 5. in f. ff. de doli mali exceptione. facit l. 17. ſ̄. eod.* [illegible]o. *Eclo. 41. ca. 47.* [e] Rectè id additum. Sunt enim quædã crimina quæ quinquẽnio tolluntur, vt quæ deſcendunt ex lege Julia de adulterijs *l. 29. §. 6. ff. de adult.* peculatus *l. ff. ad leg. Iul. peculat.* Silaniani *l. 13. ff. de Sc. Silaniano.* Quid ſuppoſiti partus crimẽ? nulla præſcriptione tẽporis depelli dicitur *l. 19. in f. ff. eo.* nulla, inquã, niſi vicennali. & ita hanc legem accipe vt & legem *Vlt. ff. ad l. Põpei de parric.* qua oſtenditur eos qui parricidij teneri poſſunt ſemper accuſari poſſe. *adde Cui. 4. obſeru.* 14. Quid Apoſtaſia? V. *l. 1. ſ̄. de apoſtatis.* & ita accuſatio criminalis tollitur vicennio V. *Clar. 5. ſent. §. Vlt. quæſt. 51. adde Boßium c. 41. nu. 12. Ancharanum 2. quæſt. 29.* [f] Falſa recepti confeſſio, depoſitarium non liberat. [g] *l. 2. ff. eod.* [h] *d. l. 2. Paul. 5. ſent. 25. §. 1.* [i] Falſum committi intelligitur, ſi creditor diem obligationis protulit, repetijt, anticipauit aut anteuertit *l. 28. ff. eod.* V. *l. 3. ff. de probat. l. 3. ff. de fide inſtrumentorum.* [k] qui prior tempore fuiſti. [l] ciuilis & criminalis *l. 5. l. 9. l. 11. ſup. eo. l. 23. l. Vlt. j̄. eod. adde l. Vnic. j̄. quando ciuilis act. 60. Eclog. 41. cap. 57. Verſic.* ἢ διάταξις. V. *Cuiac. 13. obſ. 38.* [m] *adde l. 29. l. 201. ff. de reg. iur. c. 18. de reg. in 6.* [n] Ex indicijs poteſt iudex interrogare *adde l. 8. inf. j̄. de quæſtionibus.* [o] Græci ita legunt ἀπὸ πλαστοῦ. & in *60. Eclog. 41. cap. 53.* eo ſenſu, Ex falſo poſſeſſionem reus ſibi parare poteſt. [p] Fœminis accuſatio falſi non eſt permiſſa: ſed ita demum, ſi ſuam ſuorúmve iniuriam perſequátur *adde l. 1. §. 10. ff. ad Turpill.* [q] V. *l. 2. ſupr. de errore aduocat. l. 92. ff. de regul. iur.* [r] *l. 31. in fi. ff. eod. leg. Vn. j̄. de mutatione nominis* V. *Paul. 1. ſent. 12. §. 3.* alias, præſumitur pro inſtrumento, præſertim notarij V. *Alciat. 3. præſump.* 13. [ſ] Falſum ſine dolo, non punitur.

Dignitas decurionatus antecedens vel ſequens, à tormentis non excuſat accuſatum de falſo. Sal.

21. Imp. *Conſtantinus* A. Mechilio Hilariano Correctori Lucaniæ & Brutiorum.

SI[a] quis decurio teſtamentum vel codicillos aut aliquam deficientis ſcripſerit voluntatem, vel conſcribendis publicis priuatiſq; inſtrumentis præbuerit officium: ſi falſi quæſtio moueatur, decurionatus honore ſepoſito, quæſtioni, (ſi ita popoſcerit cauſa) ſubdatur: ſed non ſtatim deſinit eſſe decurio, qui in huiuſmodi facto fuerit deprehenſus. Quantum enim ad municipales pertinet neceſſitates, decurio permanet: quantum[b] ad rem geſtam & veritatem reſerandam, vti decurionatus honore non poterit[c]. Nec verò is qui antè fuerit tabellio, ad eludendam quæſtionem ſuper his quæ ante ſcripſerit, factus decurio defendi hac poterit dignitate: quoniam ſcripturæ veritas (ſi res popoſcerit) per ipſum[d] debet probari auctorem. Dat. 3. Kal. Febr. Sabino & Rufino Conſſ. 316.

In crimine falſi acerrima fit indagatio, etiam per torturam: & non ſolum accuſati, ſed etiam accuſantis. Bal.

22. Idem A. ad Maximum P.V.

VBi[e] falſi examen inciderit, tunc acerrima[f] fiat indago[g] argumentis[h], teſtibus, ſcripturarum collatione, aliiſq; veſtigiis veritatis: nec[i] accuſatori tantum quæſtio incumbat: nec probationis ei tota neceſſitas indicatur: ſed inter vtranq; perſonam ſit iudex medius: nec vlla interlocutione diuulget quæ ſentiat: ſed tanquam ad imitationem relationis, quæ ſolũ audiendi mãdat officium, præbeat notionem: poſtrema ſentẽtia, quid ſibi liqueat, proditurus. Vltimum autem finem ſtrepitus criminalis compendioſo[k] ſpatio limitamus, quem litigantem diſceptantemq; fas non ſit excedere: cuius exordium naſcetur auſpicio conteſtatæ accuſationis apud iudicem competentem: poſt probationem ſupplicio capitali[l], ſi id exigat magnitudo commiſſi, vel deportatione, ei qui falſum commiſerit, imminente. PP. 8. Kalend. Apr. in foro Traiani, Conſtantino A. VII. & Conſtantio Cæſ. Conſſ. 354.

De falſo poteſt ciuiliter & criminaliter agi: & electa via ciuili, debet ſuperſederi in criminali. Salyc.

23. Impp. *Valens, Gratianus, & Valentinian.* AAA. ad Maximum præfect. præt.

DAmus[m] licẽtiam litigantibus, ſi apud iudicem proferatur ſcriptura de qua oritur aliqua diſputatio, profitendi vtrũ de falſo criminaliter[n] ſtatuat qui dubitet de inſtrumenti fide experiri, an ciuiliter. Quod ſi expetens vindictam[o], falſi crimen intenderit, tunc quæſtione ciuili per ſententiam terminata, criminis fiat indago: vt ſi quis tabulas teſtamenti, chirographa, atteſtationeſq;, necnon & rationes priuatas vel publicas, pacta, & epiſtolas vel vltimas voluntates, donationes, venditioneſve, vel ſi quid prolatum aliud inſtituere conabitur: habeat accuſandi facultatem. Ciuilis autem inquiſitionis inter vtraſq; partes cõfligentium leuior examinatio procedat: cum iudex qui præerit quæſtioni, intẽtiones ‖ actoris ‖ falſas, & conficta crimina ‖ reorum, ‖ ex legibus pœnis competentibus poſſit vlciſci. PP. 16. Kal. Maij, Romæ, Valente V. & Valentiniano AA. Conſſ. 368.

24. Imppp. *Valentinian. Theod. & Arcad.* AAA. Proculo præfecto vrbi.

PRæbemus licentiam, vt ſiue[p] ciuiliter, ſiue criminaliter (vt actor elegerit) ſuper prolatis codicillis vel aliis inſtrumentis requiratur: incumbat probatio fidei inſtrumenti[q] primitus qui ſcripturam obtulerit, deinde ei qui ſtricta[r] inſtantia falſum arguere paratus ſit. Dat. 10. Kal. Febr. Timaſio & Promoto Conſſ. 389.

[a] l. 1. C. Theo. eod. adde l. 15. j. de decurion. [b] v. d. l. 15. vide Nouell. 44. [c] Cur ita? v. l. 14. s. de teſt. [d] v. 1. Harm. 6. [e] l. 2. verſ. ſed vbi falſum crimẽ C. Theo. eo. [f] In crimine falſi acerrima fit indagatio. [g] Indagatio veritatis, fit argumentis, teſtibus, ſcripturarũ collatione, aliiſque veſtigiis. [h] Argumenta admittuntur probationis loco. [i] l. vlt. j. eod. l. pe. s. de proba. [k] id eſt annali d. verſic. ſed vbi: adde [illegible] l. j. vt intra certa tempora crim. [l] v. quæ dixi ad Nou. Leonis 77. [m] l. 4. C. Theo. eod. [n] l. 16. ſupr. eo. l. vlt. j. eod. [o] Electa actione ciuili falſi, criminalis ſuſpenditur: finita, poteſt reuiuiſcere. [p] d. l. 16. [q] 60. Ecl. 41. c. 57. in fi. [r] Inſtructa Hal.

DE HIS QVI SIBI ADSCRIBVNT[ſ] in teſtamento,

Tit. XXIII.

1. Imp. *Antoninus* A. Valatio.

QVANQVAM ita interpretantur iuriſperiti, vt contra legem Corneliam videatur ſe ſcribere hæredem emancipatus[t] filius patre dictante: tamen ſi cum teſtamentum nõ eſſet ſcriptũ, iuſtus[u] ſucceſſor futurus eſſet accepta bonorum poſſeſſione, filius patri: perinde habebitur atque ſi ſua manu pater tuus te hæredem ſcripſiſſet, functus[x] dulci[a] officio. Propoſita Nonis Septembr. Duobus & Aſpris Conſſ. 213.

[ſ] l. 6. in fi. leg. 17. ff. de falſis leg. 1. ff. de his quæ pro non ſcript. adde Boſſ. c. 38. Cla. 5. ſent. §. Falſum verſ. Aſcribẽs etiam. [t] Si emancipatus, patre dictante ſe hæredem ſcripſerit, nõ incidit in falſum. Eſtenim alioquin hæreditatis paternæ capax. [u] Ratio decidendi. [x] id eſt, mortuus *Iſidor. in Gloſ.* Functus dulci officio dicitur, qui officium vitę impleuit. Igitur dulce officium, dulcẽve munus, vita dicitur Seneca *in Hypolito*, Cur datum munus redditæ lucis fugis? ſic munus lucis dicitur *l. vn. Cod. Theod. de hær. pet.*

2. Idem A. Atticio.

SI teſtator codicillis quos ſcripſiſti, legatum quoq; ſeu fideicommiſſum reliquiſſe tibi ſua[b] manu adſcripſit: non videris in pœnam ſenatuſcõſulti incidiſſe. Quod ſi[c] teſtamentum dictaſſe codicillis ſignificauit, legato quidem vel fideicommiſſo abſtinere debes: pœna vero falſi tibi principali[d] beneficio remittitur. PP. Id. Decembr. Antonino A. IIII. & Balbino Coſſ. 214.

3. Imp. *Alexander* A. Martiali.

SEnatuſconſulto &[e] edicto diui Claudij prohibitum eſt, eos qui ad ſcribenda teſtamenta adhibentur[f], quamuis[g] dictante teſtatore, aliquod emolumentum ipſis futurum ſcribere: & pœna legis Corneliæ facienti irrogata eſt: cuius veniam[h] deprecantibus ob ignorantiam[i], & profitentibus à relicto diſcedere[k], ampliſſimus ordo, vel diui principes veniam ‖ rarò ‖ dederunt. PP. 17. Kal. Apr. Maximo II. & Æliano Conſſ. 224.

4. Idem A. Creſcenti.

QVæ in teſtamento vxoris[l] maritus ſua manu legata ſibi adſcripſerit, pro non ſcriptis habentur: & legis Corneliæ pœna, ſi venia impetrata non eſt, locum habet. PP. III. Non. Februar. Fuſco II. & Dextro Conſſ. 226.

5. Idem A. Gallieno militi.

QVod adhibitus ad teſtamentũ commilitonis[m] ſcribendum, iuſſu eius ſeruum tibi adſcripſiſti, pro non ſcripto habetur: & ideo id legatum petere non potes: ſed ſecuto tenore indulgentiæ meæ, pœna legis Corneliæ tibi remittitur: in qua credo te magis errore quàm malitia incidiſſe. PP. 17. Kalend. Iun. Fuſco II. & Dextro Conſſ. 226.

6. Impp. *Dioclet. & Maximianus* AA. & CC. Aufidio.

SI libertatem[n] tibi manu tua imperante domino adſcripſiſti, cum proponas dominum non ſubſcripſiſſe, &[o] ſuis literis tuam libertatem expreſſim agnouiſſe: ad impetrandam libertatem ſenatuſconſulti auctoritas tibi obeſt: pœna tamẽ falſi tibi remittitur: quoniam non potueras contra domini voluntatem venire. PP. 6. Id. Decembr. ipſis IIII. & III. AA. Coſſ. 290.

DE FALSA MONETA[p],

Tit. XXIIII.

Fabricantes falſam monetam puniendi ſunt vltimo ſupplicio ſine appellandi remedio. Salyc.

1. Imperator *Conſtantinus* A. ad Ianuarium.

QVONIAM[q] nonnulli monetarij adulterinam[r] monetam clandeſtinis ſceleribus exercent, cuncti cognoſcant neceſſitatem ſibi incumbere huiuſmodi homines inquirendi: vt[ſ] inueſtigati tradantur iudici, facti conſcios per tormenta illico prodituri, ac ſic dignis[t] ſupplicijs addicendi. Accuſatoribus[u] etiam eorum immunitatem[x] permittimus: cuius modus, quoniam diſpar patrimonium eſt, à nobis per ſingulos ſtatuitur. Si quis autem militum huiuſmodi perſonam ſuſpectam de cuſtodia[y] exire fecerit, capite puniatur. Appellandi[z] etiam priuato licentia denegetur. † Si verò miles, aut promotus ‖ in gradum ‖ huiuſmodi crimen incurrerit: ſuper eius nomine & gradu ad competentes iudices referatur:

[a] lucis officio vt d. l. vn. inf. τελ. τῶν Cuia. 3. ad Afric. in fin. [b] Vbi teſtator teſtamẽtario aliqd adſcribit, ceſſat pœna falſi. Subſcriptio teſtatoris generalis excuſat à pœna *l. 1. §. 8. l. 15. §. 1. ff. eod.* [c] obſerua hypotheſim. [d] Teſtamẽtarius veniam à Principe vel ſenatu poteſt petere, non etiam ius capiendi. [e] ex edicto. Cuiacius ita hîc videtur legiſſe. intelligit autẽ Sc. Claudianũ, aliud à Liboniano. [f] id eſt, teſtamentarios. [g] *l. 5. j. eod. leg. 14. §. 1. ff. eod.* [h] id eſt pœnitentibus. [i] *l. 2. s. eod.* [k] Error excuſat à pœna. [l] Non licet marito quidquam ſibi adſcribere in vxoris teſtamẽto *leg. 18. ff. de falſis.* [m] miles excuſatur, ſi ſibi adſcripſit, legatum tamẽ non petit. [n] *v. l. 15. §. 3. ff. de falſis.* [o] nec ſuis. Cuiac. *ad l. 4. §. ſi pupillo ff. de vſucap.* repræhenſus à Roberto 1. *recep.* 9. & 1. *Animaduerſ.* 10. defenſus ab Antonio Mercatore 1. *Notat.* 20. v. eundẽ Cui. 15. *obſ.* 19. [p] *leg. 19. ff. de falſis.* 9. C. 14. περὶ μονήτας Do- 60. *Ecl.* 44. περὶ παραψαλιςῶν de monetarijs & circũciſ. παραψαλιςαὶ ſunt qui forficulis nummos circumcidunt: *Paul. 5. ſent.* 12. §. *vlt. Clar. 5. ſent. §. falſum verſ. dico etiam*, vbi de falſa & adulterata & deminuta ſeu abraſa moneta, & expendentibus eam. [q] *l. 2. C. Theod. eo.* [r] De adulterina moneta. Sic adulter ſolidorum *l. 2. j. eod. hic facit l. 8. 9. l. 19. ff. eo.* nummi adulterini *d. l. 9.* [ſ] Adulteri monetæ inquirendi. [t] manus amittunt *Eclo. d. loco tit. 60. c. 1. Harmenop. d. loco v. tamen l. 2. j. eod.* [u] De accuſatoribus monetarij adulterini *l. 2. j. eodem.* [x] Immunitas plerumque promittitur conſcio, ſceleris participes detegenti *adde l. 2. ſupr. pro quibus cauſis ſerui: l. 5. Cod. Theod. hoc tit.* [y] Pœna cuſtodia liberantis reum falſæ monetę. [z] Reus falſæ monetæ non appellat. † id non obſeruatur in Gallia v. *Rebuff. in proœmio conſtit. gloſſ. 5. num.* 116. cum etiam reus maieſtatis appellet. [a] Si miles reus monetæ fuerit.

mus[a] verò, vel fundus in quo hæc perpetrata ſunt, ſi dominus in proximo conſtitutus ſit, cuius incuria vel negligentia punienda eſt, & ſi ignoret, fiſco[b] vindicetur: niſi dominus ante ignorans, vt primum repererit, ſcelus prodiderit perpetratum. tunc enim poſſeſſio vel domus ipſius, proſcriptionis iniuriæ minimè ſubiacebit. Sin verò longiſſimè ab ea domo vel poſſeſſione abfuerit, nullum ſuſtineat detrimentum: actore videlicet fundi, vel ſeruis vel incolis vel colonis qui ad hoc miniſterium præbuerint, cum eo qui fecit, ſupplicio[d] capitali plectendis. Viduas autem ac pupillos ſpeciali dignos indulgentia credimus, vt viduæ nec in proximo conſtitutæ, domo ſua vel poſſeſſione careant, ſi nulla apud ipſas tam grauis conſcientiæ noxa reſideat. Impuberes[e] verò etiam ſi conſcij fuerint, nullum ſuſtineant detrimentum: quia ætas eorum, quid videat, ignorat. Tutores tamen eorum ſi in proximo fuerint, quoniam ignorare[f] eos quid in rebus pupilli geritur, non oportet, hæc pœna expectabit, vt de rebus eorum, ſi idonei fuerint, tantum fiſco inferatur, quantum à pupillo fuerat inferendum. Dat. 12. Kal. Decemb. Romæ, Criſpo II. & Conſtantino II. Cæſarib. Conſſ. 321.

Qui nummos falſa fuſione formauit, debet comburi, & præmium datur accuſatori. Sal.

2. Idem A. ad Tertullum præfectum vrb. Africæ.

SI[g] quis nummos falſa fuſione[h] formauerit, vniuerſas eius facultates fiſco ‖noſtro‖ præcipimus addici. In monetis[i] etenim tantummodo noſtris[k] cudendæ pecuniæ ſtudium frequentari volumus: cuius obnoxij, maieſtatis[l] crimen committunt: & præmio accuſatoribus[m] propoſito, quicunq; ſolidorum adulter[n] poterit reperiri, vel a quocunq; fuerit publicatus, illico omni dilatione ſummota, flammarum[o] exuſtionibus mancipetur. Dat. Prid. Nonas Iul. Mediolani, Conſtantino A. VII. & Conſtantino Cæſar. IIII. Conſſ. 316.

3. Imppp. *Valent. Theod. & Arcad.* AAA. Rufino præf. præt.

SI quis ſuper cudendo ære, vel reſcripto[p] aliquo, vel ‖etiã‖ adnotatione noſtra ſibi arripuerit facultatem, nõ ſolum fructum propriæ petitionis amittat, verùm etiam pœnam quam meretur, excipiat. Dat. 4. Id. Iul. Cõſtant. Theod. A. III. & Abundantio Conſſ. 393.

DE MVTATIONE nominis,[q] Tit. XXV.

1. Impp. *Dioclet. & Maximian.* AA. & CC. Iuliano.

SICVT in initio nominis[r], cognominis, prænominis recognoſcendi ſingulos impoſitio libera eſt priuatis: ita eorum mutatio innocentibus[s] periculoſa non eſt. Mutare itaque nomen, vel prænomen, ‖ſiue cognomen, ‖ſine aliqua fraude licito iure, ſi liber es, ſecundum ea quæ ‖ſępe‖ ſtatuta ſunt, minimè prohiberis: nullo ex hoc præiudicio futuro. S. 15. Kal. Ian. AA. & Conſſ.

AD LEGEM IVLIAM de ambitu,[t] Tit. XXVI.

Qui honores repetit, in legem ambitus incidit, & pœnam legitimam ſubit. Salyc.

1. Impp. *Arcad. & Honor.* AA. Pompeiano PP. Africæ.

NVllus[u] omnino principatum, vel numeratum, ſeu commentarienſis gradum, vel cætera[x] officia repetere[y] audeat: cum publicæ diſciplinę ſemel geſta ſufficiant. At ſi quiſpiam promotorum denuo ad munus ‖etiam‖ per ſacras literas irrepſerit quod antè docebitur geſſiſſe[z]: caſſatis quæ hoc modo ſunt impetrata, ad ſolutionem debiti primitus vrgeatur: & qui contra fecerint, pœnam deportationis ‖ad inſtar legis Iuliæ ambitus‖ excipiant. Dat. Prid. Kal. Iun. Mediolani, Stilichone & Aureliano Conſſ.

[a] De domib. & agris in quibus falſa moneta cuſa eſt, *Eclog. d. loco verſ.* ὁ δὲ δεσπότης *Harmenop. d. loco, verſ.* ὁ δὲ τοῦ ἀγροῦ.
[b] *Paulus 5. ſent. 12. §. vlt.*
[c] Indicare ſcelus interdum cogimur *Nouell. 117. c. 8.*
[d] *V. l. 2. j. eod.*
[e] Impubes, quamuis conſcius adulterinæ pecuniæ non tenetur. *adde l. 22. ff. de falſis: l. 2. §. 19. ff. vt bonor.*
[f] Tutor res pupilli ignorare non præſumitur.
[g] *l. 3. C. Th. eo.*
[h] effuſionem *Haloan.* Fuſio Græcis τὸ ἀρχελυτονσφραγιστήριον ἢ ἐυλωτήριον *Harmenop. d. loco verſ.* μονῆτα, ſiue iconiu, vt eſt in hiſtoria Antonini Florentini. & apud Suetonium *in Caligula*, Aureum iconium, χαρακτὴρ *Ecl. d. loco c. 8.* vel locus in quo moneta formatur j. e. Falſa fuſione formare, *a faux coing.*
[i] Moneta, locus in quo moneta cuditur.
[k] in monetis tantum regijs pecunia cudi poteſt.
[l] Falſitas monetæ, crimen maieſtatis.
[m] *l. 1. ver. accuſatorib. s. eod.*
[n] Solidorum adulter.
[o] Pœna adulteris monetę propoſita, ignis vt hic: manuum amiſſio *Ecl. d. loco: ti. 60. c. 1. in pr. Harm. d. loco.* In Gallia in aqua cum oleo feruente, ſiue bulliente ſuffocantur. *V. Clar. 5. ſent. §. Falſum verſ. dixi.* De ignis ſupplicio dixi ad *l. vn. j. de Nili aggerib.* [p] *l. 9. C. Theod. eo. Ecl. d. loco c. 1. in f. facit l. 6. §. 1. ff. ad l. Iul. pecul.* [q] *l. 13. ff. de falſis: Paul. 5. ſent. 25. §. 20.* [r] *V. l. 4. s. qui teſtam.* [s] *l. 20. s. de falſis.* [t] *9. C. Theod. 26. dixi ad 48. ff. 14.* Superiore titulo magiſtratuum ambitus: hoc verò titulo magiſtratuum & iudicum auaritia, qui à priuatis pecunias accipiunt, coercetur. vt & ſequentibus, qui ex publico. [u] *l. 2. Cod. Theodoſ. eod.* [x] *V. l. 6. s. de adſeſſorib.* [y] Ambitio eſt, ante redditas officiorum rationes eadem officia repetere atq; continuare. [z] *V. l. 12. j. de ſuſceptoribus.*

AD LEGEM IVLIAM REpetundarum[a], Tit. XXVII.

1. Imppp. *Gratian. Valent. & Theod.* AAA. Matroniano duci & præſidi Sardiniæ.

VT[b] vnius[c] pœna, metus poſſit eſſe multorum: ducem qui male egit, ad prouinciam quam nudauerit, cum cuſtodia competenti ire præcipimus: vt non ſolum quod eius non dicam domeſticus[d], ſed manipularius[e] & miniſter acceperit: verùm etiam quod ipſe à prouincialibus noſtris rapuerit, aut ſuſtulerit, in quadruplum[f] exoluat inuitus. Dat. Prid. Id. Iun. Conſtantin. Antonio & Syagrio Conſſ. 382.

2. Ijdem AAA. Floro præfecto prætorio.

SCiant[g] iudices ſuper admiſſis proprijs, aut à ſe, aut ab hæredibus[h] ſuis pœnam eſſe repetendam. Dat. Kalen. Septembr. Antonio & Syagrio Conſſ. 382.

3. Ijdem AAA. Marcellino.

OMnes[i] cognitores & iudices à pecunijs atq; patrimonijs manus abſtineant[k], neq; alienum iurgium putent ſuam prædam. Etenim priuatarum quoque litium cognitor idemq; mercator[l], ſtatutam legibus cogetur ſubire iacturam. Dat. Prid. Non. April. Mediol. Merobaude II. & Saturnino Conſſ. 383.

Concuſſionem inferens, & proceſſum venalem faciens, vel ſententiam venalem proferens, poteſt à quolibet accuſari. Bal.

4. Ijdem AAA. & *Arcad.* A. Edictum ad prouinciales.

IVbemus[m] ‖atq;‖ hortamur, vt ſi quis forte honoratorum, decurionum, poſſeſſorum, poſtremo etiam colonorum, aut cuiuſlibet ordinis, à iudice fuerit aliqua ratione concuſſus: ſi quis ſcit venalem[n] fuiſſe de iure ſententiam, ſi quis pœnam vel pretio remiſſam, vel vitio cupiditatis ingeſtam, ſi quis poſtremò quacunque de cauſa improbum iudicem potuerit approbare: is vel adminiſtrante[o] eo, vel poſt adminiſtrationem depoſitam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum approbet: cum probauerit, & victoriam reportaturus & gloriam. Datum 10. Kalend. Iul. Conſtantinop. Honorio N. P. & Euodio Conſſ. 386.

5. Imppp. *Valentin. Theod. & Arcad.* AAA. Seuerino Comiti rer. priuat.

VNuſquiſq;[p] procurator propoſitus gynecio, tabularius, ſuſceptor, colonus vel quicunq; ſe à comite[q] domorum meminerit eſſe concuſſum: cum ipſe cui pecuniam numerauit, ‖ab‖ adminiſtratione deceſſerit, intra anni ſpatium ad iudicium ſpectabilitatis tuæ, quidquid dederit, repetiturus occurrat: vt proſit penſionibus, quidquid ille reddiderit. Si verò ex tempore depoſitæ adminiſtrationis pręſtituti temporis curricula tranſfluxerint, nulla vox aduocationis emergat: ſed ipſos procuratores, præpoſitos, colonos, tabularios, ſuſceptores, obnoxios ad ſolutionem volumus coartari. Datum Prid. Non. Iun. Mediolani, Valentiniano Aug. IIII. & Neotherio Conſſ. 390.

Accedentes ad regendas prouincias, debent iurare forma hic ſcripta. Sal.

6. Impp. *Theodoſius & Valentinianus*, AA. Florentio præf. prætor.

SAncimus eiuſmodi viros ad prouincias regẽdas accedere, qui ad honoris inſignia non ambitione vel pretio, ſed probatæ[r] vitæ & amplitudinis tuæ ſolent teſtimonio ꝓmoueri: ita ſane, vt quib. hi honores per ſedis tuę vel per noſtrã fuerint electionem cõmiſſi, iurati[s] inter geſta depromãt ſe pro adminiſtrationibus ſortiendis neque dediſſe quidpiam, neque daturos vnquam poſtmodum fore, ſiue per ſe, ſiue per interpoſitam ‖ perſonam, ‖ in fraudem legis ſacramentique: aut venditionis, donationiſve titulo, aut alio velamento cuiuſcunque contractus: & ob hoc (exceptis ‖ſolis‖ ſalarijs) nihil penitus tam in adminiſtratione poſitos, quàm poſt depoſitum officium pro aliquo præſtito beneficio tempore adminiſtrationis quàm gratuito meruerunt, accepturos. Et licet neminem[t] diuini timoris contemnendo iuſiurandum arbitramur[u] immemorem, vt ſaluti propriæ vllum commodum anteponat: tamen vt ad ſalutis timorem etiam neceſſitas periculi ſubiungatur: ſi quis auſus fuerit prębita ſacramenta negligere, non modò aduerſus accipientẽ,

[a] *9. Cod. Theod. 27. dixi ad 48. ff. 11.*
[b] *l. 3. C. Theodoſ. eod.*
[c] *l. 31. in fi. pr. ff. depoſiti.*
[d] *l. 1. 5. ff. eod.*
[e] qui & ordinarius. *dixi ad Nouell. 20.*
[f] *l. vlt. in fin. j. eod. l. 3. s. de adſeſſorib. V. Cuiac. ad Nouell. 8.*
[g] *l. 4. C. Theodoſ. eod.*
[h] *l. 2. ff. eod. l. vlt. ff. peculatus.*
[i] *l. 5. C. Theod. eodem.*
[k] *V. Cuiac. 60. obſ. 18. in fin. Petr. Gregor. 36. ſyntagm. 28. num. 3.*
[l] Litium mercator, ſic apud Lampridium, mercator poteſtatũ.
[m] *l. 6. C. Theodoſ. eo. V. Cuiac. 6. obſ. 30.*
[n] *V. l. 7. s. quando prouocare.*
[o] *Nouell. 80. c. 2. Nouel. 86. Nou. 87. c. 4.*
[p] *l. 7. C. Theo. eod.*
[q] De comite domorum alias dixi.
[r] *V. leg. 1. s. de off. magiſt. off.*
[s] *Nouell. 8. V. Petr. Greg. 36. Syntagm. 28. num. 3. 4.*
[t] *d. Nouella.* Præſumitur pro iuramento *Alciat. 3. præſumpt. 16.*
[u] Nemo præſumitur immemor ſalutis *V. Alciat. præſumpt. 39. & 3.*

ſed etiam aduerſus dantem [a], accuſandi cunctis tanquam crimen publicum concedimus facultatem: quadrupli [b] pœna eo qui conuictus fuerit, modis omnibus feriendo. Datum VI. Kal. Decembr. Conſtantinop. Theodoſio A. XVII. & Feſto Coſſ. 439.

DE CRIMINE PECVLATVS, [c]

Tit. XXVIII.

1. Imppp. *Honor. Theod.* & *Arcad.* AAA. Rufino PP.

IVDICES qui tẽpore adminiſtrationis publicas pecunias ſubtraxerunt, lege Iulia peculatus obnoxij ſunt, & capitali [d] animaduerſioni eos ſubdi iubemus. His quoq; nihilo minus qui miniſterium eis ad hoc adhibuerũt, vel qui ſubtractas ab his ſcientes ſuſceperunt, eadem pœna percellendis. Datum V. Non. Martij, Conſtantinop. Honor. X. & Theodoſ. VI. AA. Coſſ. 415.

DE CRIMINE SACRILEGII [e],

Tit. XXIX.

Errans in articulis fidei, punitur vt ſacrilegus. Sal.

1. Imppp. *Gratianus, Valentinianus,* & *Theodoſius,* AAA. Eutropio præfecto prætorio.

QVI [f] diuinæ legis ſanctitatem aut neſciendo omittunt, aut negligendo violant & offendunt [g], ſacrilegium committunt. Datum 5. Kal. Mart. Theſſalonicæ, Gratiano A. V. & Theodoſio A. I. Coſſ. 380.

2. *.

QVi [h] confugientem ad ſanctam eccleſiam ſua auctoritate abſtraxerit, verberatus & tonſus deportator.

3. Iidem AAA. ad Symmachum præfectum vrbi.

DIſputare [i] de [k] principali iudicio non oportet: ſacrilegij enim inſtar eſt, dubitare an is dignus ſit, quem elegerit Imperator. Dat. 5. Kal. Ian. Mediolani, Richomere & Clearcho Conſſ. 384.

4. Iidem AAA. & *Arcad.* A. Eutropio præfecto prætorio.

NE quis ſine ſacrilegij crimine deſiderandum intelligat gerendæ ac ſuſcipiendæ adminiſtrationis officium intra [l] eam prouinciam in qua prouincialis & ciuis habetur: niſi hoc cuiquam vltronea liberalitate per diuinos affatus imperator indulgeat. Dat. 16. Kalen. Auguſti. Arcadio A. & Bautone Coſſ. 385.

DE SEDITIOSIS [m], ET DE HIS [n] qui plebem contra rempublicam audent colligere,

Tit. XXX.

1. Imppp. *Gratianus, Valentinianus,* & *Theodoſ.* AAA. Florentio PF. Auguſtali.

SI quis [o] contra euidentiſſimam iuſſionẽ ſuſcipere plebem [p], & aduerſus publicam diſciplinam defendere fortaſſe tentauerit: multam grauiſſimam ſuſtinebit. Dat. 13. Kal. Ian. Conſtantinop. Richomere & Clearcho Coſſ. 384.

Prouocans tumultum & clamorem in populo, debet mori pœna ſeditionis. Bald.

2. Imperator *Leo* Aug. Erythrio præfect. præt.

IN nullis locis aut ciuitatibus tumultuoſis clamoribus [q] cuiuſquam interpellatio contumelioſa procedat, nec ad ſolam cuiuſquam inuidiam petulantia verba iactentur: ſcituris his qui huiuſmodi voces emiſerint, mouerintque tumultus, ſe quidem fructum ex his quæ poſtulant, nullatenus habituros, ſubdendos autem pœnis iis quas de ſeditionis [a] & tumultus auctoribus vetuſtiſſima decreta ſanxerunt. Data 2. Non. Mart. Conſtantinopol. Leone A. VI. Coſ. 474.

[a] Si accipere turpe, & dare quoque turpe eſt. V. *Nou.* 8. c. 8: *l.* 31. *inf. Cod. de epiſc. Nouell.* 123. *cap.* 2.
[b] *d. Nouel.* 8.
[c] 9. *Cod. Theodoſ.* 28. *dixi ad* 48. *ff.* 13. id eſt de pecuniis publicis interceptis §. 9. *Inſtit. de public. iud.*
[d] *l.* 1. *C. Theodoſ. eod.* capitali & vitæ, *l.* 5. *Cod. Theodoſ: adde leg. Iul. repetun:* interdictioni aquę & ignis, deportationi *l.* 3. 10. *in fi. ff. eod:* §. 9. *Inſti. de public. iud.* Olim, mulcta cum infamia *d. l.* 1. quę pœna reducitur Nouella Leonis 105. conſtituta pœna dupli.
[e] *dixi* 48. *ff.* 13. *Paul.* 5. *ſẽt.* 19. *l.* 1. *ff. ad l. Iul. maieſt:* 6. *Harmeno.* 5. *c.* περὶ ἱεροσύλων: *Clar.* 5. *ſent.* §. *ſacrilegium.*
[f] *l.* 25. *C. Theodoſ. de epiſc.*
[g] confundũt. ſic Græci, συγχέουσιν.
[h] Leunclaius 5. *Eclog. tit.* 5. *ex lib.* 60. *tit.* 45. *c.* 17. notat hanc cõſtitutionem huc referendam. *cui adde l.* 2. *s. de his qui ad eccleſ.*
[i] *l.* 20. *ff. de legib: l.* 51. *ff. ad l. Aquil.*
[k] *adde l.* 5. *s. de diuerſ. reſcript.*
[l] *Paul.* 5. *ſent.* 12. §. 5. *l. vlt. s. de off. recto. prouinc: l.* 38. *ff. quibus ex cauſ. maior: adde Papõ.* 3. *Notar.* 8. *c. des lettres d'office & prouiſion.*
[m] *Paulus* 5. *ſent.* 22. 60. *Eclog.* 17. περὶ στασιωτῶν ἢ τῶν στάσεις καὶ θορύβους καὶ ὀχλαγωγίαν ποιούντων, & *c.* 6. *Harmenop.* 7. περὶ νεωτερικῶν *l.* 3. *ff. de vi publica: lege* 38. §. 2. *ff. de pœnis: l.* 6. §. 9. *ff. de iniuſto.*
[n] 9. *C. Theodoſ.* 33. Taraxopolides dicuntur à Philone aduerſus Flaccum.
[o] *l. vn: C. Theodoſ. eod: Eclog. d. loco in fin.*
[p] *V. Tacitum* 1. *Annal.*
[q] *Eclog. d. loco in fine.*

QVANDO [b] CIVILIS ACTIO criminali præiudicet, & an vtraque ab eodem exerceri poſſit,

Tit. XXXI.

In criminalibus publicis & priuatis, ciuilis intentata de re familiari, non tollit criminalem, nec è contra. Sal.

1. Imppp. *Valens, Grat.* & *Valentin.* AAA. Antonio præfecto prætorio.

APLERISQVE [c] prudentium generaliter definitum eſt, quoties [d] de re familiari & ciuilis & criminalis competit actio, vtraque licere experiri: ‖ ſiue [e] prius criminalis ſiue ciuilis actio moueatur: ‖ nec ſi ciuiliter fuerit actum, criminalem poſſe conſumi: ‖ & ſimiliter econtrario. ‖ Sic denique & per vim ‖ de ‖ poſſeſſione deiectus, ſi de ea recuperanda interdicto *Vnde vi* fuerit vſus, non prohibetur tamen etiam lege Iulia de vi publico iudicio inſtituere accuſationem. Et ſuppreſſo teſtamento, cum ex interdicto *de tabulis exhibendis* fuerit actum: nihilo minus ex lege Cornelia teſtamentaria poterit crimen inferri. Et cum libertus ſe dicit ingenuum, tam de operis ciuiliter, quàm etiam lege Viſellia criminaliter poterit perurgeri. Quo in genere habetur furti actio, & legis [f] Fabiæ conſtitutio: & plurima alia ſunt quæ numerari non poſſunt: vt cùm altera prius actio intentata ſit, per alteram quæ ſupererit, iudicatum liceat retractari. Qua iuris definitione non ambigitur, etiam falſi crimen, de quo ciuiliter iam actum eſt, etiam criminaliter eſſe repetendum. Dat. prid. Kal. Ianu. Treu. Valente VI. & Valentiniano II. AA. Coſſ. 361.

DE CRIMINE EXPILATÆ [g] hæreditatis,

Tit. XXXII.

Poſt aditam hæreditatem & apprehenſam poſſeſſionem ceſſat hoc crimen. Salyc.

1. Impp. *Seuerus* & *Antoninus,* AA. Euphratæ.

EXPILATÆ [h] quidem hæreditatis crimen intentare non potes, quando communis arcæ rebus inſpectis claues [i] traditas cohæredi profitearis. Sed cùm de his exhibendis apud iudicem quęreretur, rationem compenſationis induci non oportuit. Exhibitis enim quæ deſiderantur, ſuis iudicibus directa quæſtio relinquenda eſt. PP. 12. Kal. Maij, Antonino A. II. & Geta II. Coſſ. 206.

2. Imp. *Antoninus* A. Primo.

EXpilatæ hæreditatis crimen aduerſus vitricum [k] adito præſide prouinciæ non prohiberis perſequi. PP. 7. Kal. Mart. Læto II. & Cereale Coſſ. 216.

3. Idem A. Helenæ.

SI aui hæreditatem adiiſti, expilatæ hæreditatis crimine aduerſus [l] nouercam quondam tuam experiri non prohiberis [m]. PP. 3. Non. Ian. Sabino & Anulino Coſſ. 217.

4. Imp. *Gordianus* A. Baſſo.

ADuerſus vxorem [n] (quæ ſocia [o] rei humanæ atq; diuinæ domus ſuſcipitur) mariti diem ſuũ functi ſucceſſores, expilatæ hæreditatis crimen intẽdere non poſſunt. Et ideo res quas per eandem abeſſe quereris, competenti in rem actione, vel ſi dolo malo fecerit quo minus res mobiles poſſideret, ad [p] exhibendum perſequere. Fructus autem rerum, quas mala fide tenuit, licèt expilatæ hæreditatis non teneatur crimine, ſuos non facit, ſed exſtantes [q] quidem vindicari, conſumptos verò condici [r] poſſe proculdubio eſt. PP. 6. Kalend. Mart. Attico & Prætextato Coſſ. 243.

5. Impp. *Philippus* A. & *Philippus* C. Simplicio.

OBtentu expilatæ hæreditatis, emolumentum legatorum, maximè ſuſpenſa cognitione, legatariis iiſdemq; libertis [s] defuncti auferri nõ oportet. PP. 15. Kal. Februar. Philippo A. & Titiano Coſſ. 246.

6. Iidem A. & C. Baſiliæ.

EXpilatæ hæreditatis crimen loco [t] deficientis actionis intendi conſueuiſſe, non eſt iuris ambigui. PP. 10. Kal. Mart. Æmiliano & Aquilino Coſſ. 250.

[a] de ſeditionis auctorib[us] V. *Paul.* 5. *ſen.* 22. §. 1: *l.* 1. *ff. ad l. Iul. maieſt. l.* 38. §. 2. *ff. de pœnis.*
[b] V. *l.* 16. *s. de falſis: Clar.* 5. *ſent.* §. *vltim. quæſt.* 2. & 9. *C. Theod.* 20. *Victum ciuiliter agere criminaliter poſſe. adde tit. de ordine iudiciorum s.*
[c] *l. vn. C. Theodoſ. eod.*
[d] *l.* 4. *ff. de public. iudic:* obſerua regulã *l.* 15. *ff. de accuſat: l.* 60. *ff. de act. & oblig.*
[e] V. *Cuiac.* 5. *obſ.* 15.
[f] V. *Cuiac. in hunc locũ* 20. *obſ.* 26.
[g] *dixi ad* 47. *ff.* 19.
[h] V. *in hãc legem Cuia.* 20. *obſ.* 27.
[i] V. *l.* 2. *s. de periculo & cõ: l.* 74. *ff. de contrah. empt.*
[k] 15. *Eclog.* 2. *ex lib.* 60. *tit.* 29. *c.* 8. *adde l.* 3. *j. eod.*
[l] vt ſit eadem ratio quæ vitrici in lege 2. *s. eod.*
[m] Imò prohiberis *l.* 33. *ff. de nego.*
[n] *l.* 5. ff. *eod; l.* 1. ff. *rer. amot.*
[o] dixi ad leges 12. tabul. *libr.* 2. *ti.* 17. §. 3. V. *Forcatul.* 10. *Cup.* 5.
[p] *l.* 2. *in fin.* ff. *eod.*
[q] V. *l.* 22. *s. de rei vindicat.*
[r] V. *l.* 3. *s. de cõdict. ex lege.*
[s] *l.* 23. ff. *de fideicõ. libert.*
[t] *l.* 2. ff. *eod.* V. *l.* 3. *s. familiæ.*

[a] *dixi ad* 47. *ff.*8.

VI BONORVM[a] raptorum, Tit. XXXIII.

1. Imp. *Gord.* A. Valerio.

VI bonorum raptorum actionem, quæ cum[b] pœna ſua retrahit ablata: potius ad mobilia, mouentiáque[c], quàm ad[d] fundos per iniuriam occupatos ſpectare explorati iuris eſt. PP. Cal. Mart, Attico & Prætextato Coſſ. 243.

[b] Pœna eſt tripli. Præter pœnam res reſtituitur *Inſtit. eod.*
[c] *l.* 2. *j. e. l.* 1. §. 32. *l.* 14. *inf. ff. de vi & vi.*
[d] *V. quæ dixi ad l.* 1. *in f. ff. de furtis in verbo Rei.*
[e] *l.* 1. *ſ. eod.*
[f] *V. l.* 4. *j. eod.*

Hæres donatoris à donatario auferre res non poteſt. Bald.

2. Impp. *Valerianus & Gallien.* AA. Longino.

SI res mobiles[e], quarum in te fuerat dominium perfecta donatione tranſlatum, violenter hæres donatricis abripuit, vi bonorum raptorum actionem intra annum quidem quo experiundi poteſtas fuit, in quadruplum[f]: poſt annum in ſimplum intendere non vetaris. PP. 7. Maij, Seculari & Donato Coſſ. 261.

3. Impp. *Dioclet. & Maxim.* AA. & CC. Euelpiſto.

RES obligatas[g] ſibi creditorem vi rapientem, non[h] rem licitam facere, ſed crimen committere conuenit, eúmque etiam vi bonorum raptorum intra annum vtilem in quadruplum[i], poſt ſimpli actione conueniri poſſe non ambigitur. S. 7. Cal. Ian. Sirmij, AA. Conſſ.

[g] *l.* 2. §. 18. *inf. ff. eod.*
[h] Imò rem licitam *l.* 55. ff. *de furtis.*
[i] *V. d. l.* 4.

4. Iidem AA. & CC. Attalo.

DE his quæ ſeruus alienus neſciente domino vi rapuiſſe dicitur, intra annum in quadruplum[k] vi bonorum raptorum, & poſt in ſimplum dominus eius noxali actione apud competentem iudicem conueniri poteſt. S. 2. Cal. Maij, Heracliæ, AA. Coſſ.

[k] *l.* 2. *inf. l.* 3. *inf. ſup. eo. l.* 5. *j. eo. l.* 2. ff. *e. Inſt. eod. verſ. quadrupli.*

5. Iidem AA. & CC. Domnæ.

SIue negotiorum geſtorum contra nouercam[l] tuam, ſiue actione vi bonorum raptorum (quæ in quadruplum[m] intra annum vtilem, ac poſt in ſimplum conſtituta eſt) putaueris agendum: notione præſidali poteris experiri. S. 6. Non. Iul. Philippopoli, AA. Coſſ.

[l] Aduerſus nouercā negotiorum geſtorū & vi bonorū raptorum agi pōt *vt hic.* & expilatæ hæreditatis.
[m] *V. l.* 4. *ſu. eo.*
[n] *dixi ad* 47. ff. *eo.*

DE CRIMINE STELLIONATVS[n], Tit. XXXIIII.

1. Imperator *Alex.* Auguſtus Alexandro.

IMprobum quidem & crimino ſum fateris, eaſdem res pluribus[o] pignoraſſe, ‖diſſimulādo‖ in poſteriore obligatione, quòd eædem alijs pignori tenerentur. Verùm ſecuritati tuæ cōſules[p], ſi oblato omnib. debito, criminis inſtituendi cauſam peremeris. PP. V. Id. Febru. Pompeiano & Peligno Coſſ. 232.

[o] ſi res eadē pluribus pignorata.
[p] Pœnitentia plerūq; purgatur delictum *V. l.* 65. ff. *de furtis.*
[q] *l.* 20. *ſup. de pact. V. Cuia.* 13. *obſ.* 21. *Hotom.* 5. *obſ.* 4.

Etiam rem filij donatam ſi pater obligat ignoranti, tenetur crimine ſtellionatus. Bald.

2. Imperator *Gordianus* Auguſtus, Valenti.

SI pater tuus in te donationem contulerit, & cùm emancipatus eſſes, traditionibus[q] dominium corporum in te tranſtulit, poſteáque creditorem ſortitus quaſdam earum rerum ſine voluntate tua velut proprias ſuas obſtrinxit: ius tuum non læſit. Nec tamen iniuria ſtellionatus crimine petetur, cùm ſciens[r] alienā rem, te non conſentiente, velut propriam ſuo nexuerit creditori. PP. Cal. Ian. Gordiano A. & Auiola Coſſ. 240.

[r] *l.* 16. §. 1. ff. *de pignorat.*

3. Idem A. Hadriano.

STellionatus accuſatio inter crimina publica[ſ] non habetur. PP. Idib. Aprilis, Attico & Prætextato Coſſ. 243.

[ſ] *l.* 1. ff. *eod. l.* 3. *de extraord. crim.*

4. Imperator *Philippus* Auguſtus, Euprepio.

IGnorantia creditoris, cui[t] res pridem apud alios obligatæ, pignoris ſiue hypothecæ iure obligantur, non ſine periculo capi conſueuit. Etenim huiuſmodi fraudes ad extraordinariam criminis executionem ſpectare, ac ſtellionatus commiſſum ſeueriſſimè[u] eſſe vindicandum ſæpe reſcriptum eſt. proinde ſiue ignorantiam tuā debitor circumuenire[x] tentauerit, ſiue obligatione rite perfecta, participato fraudis conſilio, per ſubiectam quaſi anteriorem perſonam diſpendium tuum ad occultum compendium ſuum ‖trahere‖ pertentat: adire ſuum iudicem potes, congruentem iuri ac debitæ religioni ſententiam relaturum. PP. 6. Id. Maij, Pegrino & Aemiliano Coſſ. 245.

[t] *l.* 36. *in f.* ff. *de pignorat.*
[u] Stellionatus ſeueriſſimè vindicatur.
[x] *V. Cuiac.* 13. *obſ.* 21. *inf*

DE INIVRIIS[a], Tit. XXXV.

1. Imperator *Alexander* Auguſt. Syro.

NEc ſeruis quidem alienis licet[b] facere iniuriam. PP. 11. Cal. Dec. Alexandro A. Coſ. 223.

[a] *dixi ad* 47. ff. *eod.*
[b] ſi ſpectem ſerui dominium, alias ſeruis nulla fit iniuria iure Romano §. 3. *Inſti. eo. adde l.* 1. § 3. *l.* 15. §. 34. ff. *eo.*
[c] *l.* 1. *inf. l.* 30. *inf.* ff. *eod.*
[d] *d. l.* 1. § 3. & §. *vlt. l.* 18. *in f.* ff. *eo.* §. 2. *Inſtit. eo.*
[e] *d.* §. 3. *d.* §. *vl. d. l.* 18. *d.* §. 2.

2. Idem A. Clauo.

INiuriarum actio tibi duplici[c] ex cauſa competit: cùm & maritus[d] in vxoris pudore, & pater[e] in exiſtimatione filiarum propriam iniuriam pati intelligantur. PP. prid. Id Maias, Agricola & Clemente Coſſ. 231.

Qui alium dicit falſum delatorem, & mentitur, iniuriarum tenetur. Salycet.

3. Imperator *Gordianus* Auguſtus, Donato.

SI non es nunciator, vereri non debes, ne ea propter quòd iniuriæ faciendæ gratia quidam te veluti delatorem[f] eſſe dixerunt, opinio tua maculata ſit: quinimo aduerſus eos, qui minuendæ opinionis tuæ cauſa aliquid confeciſſe comperientur, more ſolito iniuriam iudicio experiri potes. PP. 2. Id. Iul. Gordiano A. & Auiola Coſſ. 240.

[f] Turpe eſt delatoris nomen. Ideoq; iniuriarū tenetur qui alium delatorē appellat.
[g] *l.* 7. *inf. l.* 8. *l.* 9. ff. *eo.* §. 9. *Inſtit. eod.*
[h] Creſcit iniuria ex tempore *l.* 16. §. 5. ff. *de pœnis.*
[i] *dixi ad l.* 16. §. 6. ff. *de pœn.*
[k] *l.* 9. ff. *eod.*
[l] *l.* 15. §. 39. ff. *eodem.*

4. Impp. *Valerian. & Gallien.* AA. & *Valer.* C. Vindio.

ATrocem[g] ſine dubio iniuriam eſſe factam manifeſtū eſt, ſi tibi illata eſt cùm[h] eſſes in ſacerdotio[i], & dignitatis habitum[k] & ornamēta præferres: & ideo vindictam potes eo nomine perſequi. PP. 2. * Aemiliano & Baſſo Coſſ. 260.

5. Impp. *Dioclet. & Maxim.* AA. & CC. Victorino.

SI non[l] conuicij conſilio[m] te aliquid iniurioſum dixiſſe probare potes: fides[n] veri[o] à calumnia te defendit. Si autem in rixam inconſulto[p] calore prolapſus, homicidij conuicium obieciſti, & ex eo die annus[q] exceſſit: cùm iniuriarū actio annuo tempore præſcripta ſit, ob iniuriæ admiſſum conueniri non potes. PP. 6. Id. Iul. ipſis AA. 4. & 3. Coſſ. 290.

[m] *l.* 3. §. 1. ff. *eo. l.* 41. *inf.* ff. *ad leg. Aquil. ad de l.* 50. §. 2. *l.* 53. ff. *de furtis* §. 7. *Inſt. de obligat. ex delicto l.* 1. *ſupr. de ſicar. l.* 1. §. 8. ff. *de ventre.* Quid ſi quis proteſtatiōe habita vel ſecuta, conuiciūm alicui dixerit? tenetur iniuriæ. *Gayl.* 2. *ob.* 10.

6. Iidem AA. & CC. Flauiano.

CVm nec patronos[r] iniuriam facere libertis, iuris æquitas permittat, proponáſque patronæ hæredes eum, qui libertatem à defuncta acceperat, iniurijs[ſ] afficere: curabit præſes prouinciæ contumeliam hæredum compeſcere. PP. Id. Iul. ipſis 4. & 3. AA. Coſſ. 290.

7. Iidem Auguſti & Cæſſ. Potentiano.

INiuriarum cauſa non publici iudicij, ſed priuati[t] continet querelam. S. Id. Febr. Sirmij, AA. Coſſ.

[n] Fides innocentiæ maximam habet ſecuritatem *V. Rolandum à Valle* 1. *cōſi.* 54.
[o] An veritas conuicij excuſet iniuriā tē vide Gayllum 2. *obſ.* 99. 100. 101.
[p] *l.* 16. §. 2. ff. *de pœnis. l.* 48. ff. *de reg. iur. V. Nou.* 2. *Conſtantini Porphyrogennetæ inf.* An ira à delicto excuſet, *vide Clarum* 5. *ſent.* §. *Iniuria in f. & eodem libro* §. *vlt. quæſt.* 60. *nu.* 4.

8. Iidem AA. & CC. Martiano.

DOminum pro atroci iniuria, quam ſeruus eius paſſus eſt, edicti perpetui actione propoſita, qua damni[u] etiam haberi rationem verbis euidenter exprimitur, agere poſſe conuenit. S. XV. Cal. Nou. AA. Coſſ.

9. Iidem AA. & CC. Nonnæ.

QVi liberos infamandi gratia dixerint ſeruos[x], iniuriarum ‖actione‖ conueniri poſſe non ambigitur. S. 6. Cal. Dec. Nicomediæ, AA Coſſ.

Dicens alicui verba iniurioſa per viam iudicij, ſi deſiſtit à procedendo, poteſt iniuriarum conueniri. Bal.

10. Iidem AA. & CC. Paulo.

SI quidem auiam tuam ancillam[y] (infamandi cauſa) reipublicæ ciuitatis Comanenſium[z] dixit Zenodorus, ac receſſit: iniuriarum actione ſtatim conueniri poteſt. Nam ſi perſeueret in ea cauſa facultatem habens agendi, ſuper hac re deferri querelam, ac tunc demum,

[q] Iniuriæ actio anno tollitur. *l.* 17. §. 6 *in fi.* ff. *eod. Vide Bellouiſan.* 1. *ca.* 3. *nu.* 11. *Clar.* 5. *ſent.* §. *iniuria.* [r] *l.* 7. §. 2. *ff. eod. l.* 10. §. 12. *ff. de in ius vocando.* [ſ] Atrocibus ſcilicet *d.* §. 2. *dicto* §. 12. [t] *l. vlt. j. eodem.* [u] *l.* 15. §. 46. ff. *eod.* [x] Liber, ſine iniuria ſeruus appellari non poteſt. Iniuria eſt libero, ſeruum appellari *l.* 10. *j. eodem. l.* 11. 12. ff. *eod. l.* 31. *ſupr. de liberali cauſ. l.* 39. §. 1. ff. *de liberali.* [y] *dixi ad l.* 9. *ſupr. eodem.* [z] Commenſium *Hal.* alij legunt Cumanenſium.

ſi non eſſe ſerua fuerit pronunciata, poſtulari conuenit. S.15. Cal. Ian. Nicomediæ, CC. Coſſ.

Cauſam iniuriarum ciuilem, vel criminalem, tam actiuè quam paſſiuè poſſunt illuſtres per procuratorem exercere. Salyc.

11. Imperator *Zeno* [a], Aug. Alexandro viro illuſtri.

SI quando iniuriarum actio, quam inter priuata [b] delicta veteris iuris auctores connumerant, ‖à‖ quibuſlibet illuſtribus viris militantibus, ſeu ſine cingulo cōſtitutis, vel vxorib. eorum, vel liberis maſculini ſexus, vel filiabus (ſuperſtitibus videlicet patribus aut maritis illuſtribus) vel ſi aduerſus aliquam huiuſmodi perſonā criminaliter fortè mouetur: ipſos quidem qui ſuper iniuria queruntur, inſcribere: aliáque omnia quæ in huiuſmodi cauſis de more procedunt, ſolenniter obſeruare decernimus: licere [c] aūt illuſtri [d] accuſatori, vel reo, vel vxori, vel liberis maſculini ſexus, ſeu filiæ itidē illuſtris ſuperſtitis, cauſam iniuriarum [e] in quocunque iudicio competenti per procuratorem criminaliter ſuſcipere, vel mouere: ſententiam iudice contra eum qui procuratorem dederit (etſi ipſe non adeſſet iudicijs, ſed cauſam per procuratorem diceret) legibus prolaturo: ita tamen, vt nullus alius idem ſibi audeat vindicare, vel à noſtro numine poſtulare: ſed in cæteris mos iudiciorum qui hactenus obtinuit, in poſterum ſeruetur intactus. Dat. V. Non. Nouem. Conſtantinopol. Illo V.C. Coſ.

DE FAMOSIS [f] LIbellis,

Tit. XXXVI.

Qui famoſum carmen de aliquo inuenerit, illud pandere non debet. Salycet.

1. Impp. *Valentinianus & Valens*, AA. Edictum.

SI quis [g] famoſum libellum ſiue domi, ſiue in publico, vel quocunque loco ignarus reppererit: aut corrumpat priuſquam alter inueniat, aut nulli confiteatur inuētum. Si verò non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperit, vel igni conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtauerit: ſciat ſe quaſi auctorem huiuſmodi delicti capitali ſententię ſubiugandum. Sanè ſi quis deuotionis ſuæ, ac ſalutis [h] publicæ cuſtodiam gerit: nomen ſuum profiteatur [i] & quæ per famoſum ‖ libellum ‖ perſequenda putauerit, ore proprio edicat: ita vt abſque vlla trepidatione accedat, ſciens ‖ quidem ‖ quòd ſi adſertionibus ‖ ſuis ‖ veri fides fuerit opitulata, laudem maximā & præmium [k] à noſtra clementia conſequetur. Sin verò minimè hæc vera oſtenderit, capitali [l] pœna plectetur. Huiuſmodi autem libellus alterius opinionem non lædat. PP. 16. Cal. Mart. Conſtantinop. Valentiniano & Valente, AA. Coſſ. 365.

DE ABIGEIS [m],

Tit. XXXVII.

ABacti animalis accuſatio non ſolum cum inſcriptionibus, ſed etiam ſine [n] ea obſeruatione proponitur. Datum 8. Cal. Ian. Mediolani, Olybrio & Promoto Coſſ. 395.

DE [o] NILI [p] AGGEribus [q] non rumpendis, [r]

Tit. XXXVIII.

1. Impp. *Honorius & Theodoſius*, AA. Anthemio PP.

SI quis poſthac per Aegyptum intra [a] duodecimum [b] cubitum fluminis Nili vltra [c] fluenta [d] de proprijs ac vetuſtis vſibus præter fas prę terque morem antiquitatis vſurpauerit: flāmis eo loco conſumatur, in quo vetuſtatis reuerentiā, & propemodum ipſius imperij appetierit ſecuritatem: conſcijs & conſortibus eius deportatione conſtringendis: ſic vt nunquam ſupplicandi eis, vel recipiendi ciuitatem vel dignitatem vel ſubſtantiam licentia tribuatur. Dat. X. Cal. Octo. Conſtantinop. Honorio 8. & Theod. 3. AA. Coſſ. 409.

DE [f] HIS QVI LATROnes vel alijs criminibus reos occultauerint [g],

Tit. XXXIX.

Eadem pœna puniuntur receptatores, qua rei principales. Salycet.

1. Imppp. *Valent. Valens & Grat.* AAA. Simplicio Vic.

EOS qui ſecum alieni criminis reos occultādo, cum eámve ſociarunt: par [h] ipſos & reos pœna expectet: & latrones [i] quiſquis ſciens ſuſceperit, & eos offerre iudicibus ſuperſederit, ſupplicio corporali, aut diſpendio facultatum, pro qualitate perſonæ & iudicis æſtimatione plectetur. PP. Romæ X. Calen. Apr. Gratiano A. 3. & Equitio, V.C. Coſſ. 374.

2. Imp. *Martian.* A. Palladio præfecto prætorio.

SI qui latrones, ſeu alijs criminibus obnoxij in poſſeſſione degunt ſeu latitant: dominus poſſeſſionis ſi pręſto eſt, aut procuratores ſi dominus abeſt, ſeu primates [k] poſſeſſionis vltro eos offerant: aut ſi ſcientes hoc ſponte non fecerint, conueniantur à ciuili officio, vt tradant prouinciali iudicio eos qui requiruntur, ſub examine iudicis arguendos, & pœnas poſt documenta congruas ſubituros. Si verò exhibere eos domini vel procuratores aut primates [l] poſſeſſionis diſtulerint: tunc ad detinendos eos ‖ adito ‖ rectore prouinciæ omnia ciuilia dirigantur auxilia. Sin autem propter multitudinem fortè eorū qui in prædio ſunt, ciuile adminiculum ſufficere non poſſe conſtiterit, & memorati audaces executoribus obiecerint manus, vel aliàs parêre diſtulerint: tunc iudex prouinciæ memor periculi ſui, à viro deuoto tribuno ſeu primatibus militum qui in locis ſunt, auxilium poſtulet: vt per militarem [m] manum correpti accuſati, ſine damno atque læſione cuiuſlibet legibus offerantur, & conuicti pœnas ſubeant competentes: non ignaro iudice, quòd ſi aduerſus innocentem ob aliam cauſam præter latronum vel aliorum nocentium inueſtigationem, militare auxilium poſtulauerit, aut diſpendijs affici prouinciales conceſſerit: commotione ſeueriſſima (prout tua celſitudo iudicauerit) ferietur. Tribuni etiam ſiue primates numerorum ‖ vel officiorum ‖ qui in locis ſunt, admoniti per literas iudicis, ſi adminiculum militare præbere noluerint, aut ſi ab ipſis militibus damna prouincialibus inflicta fuerint: & damna & læſiones reſtituent, & acerrima condemnatione pro arbitrio virorum illuſtrium

[a] ſit huius cōſtitutionis mentio in §. 10. *Inſt. eod.* [b] Iniuria, priuatum eſt delictum *le. 7. ſ. eod. leg. 4. §. 1. ff. de procuratorib.* [c] Viri illuſtres, ordinarij vel honorarij de iniuria criminaliter agere & excipere per procuratorē poſſunt, *vt hic. & l. 25. ſ. de procurato.* (Idem epiſcopis & presbyteris tribuitur *Nou. Valentiniani de epiſcop. iud.*) ea tamen lege, vt ſubſcribāt in crimē & in eorum perſona nominatim fiat condēnatio. Aliàs iniuriarum accuſatio nō fit per procuratorē *d. §. decimo.* Hinc illud, iniuriarū nō niſi præſentes accuſare poſſunt *Pau. 5. ſent. 4. §. 12.* [d] Imò idem alij conceditur *dicta l. 4. §. 1. ff. de procuratorib.* [e] Specialiter illuſtrib. hoc datum eſt in cauſa iniuriarū. Nam criminaliter nemo agit per procuratorē *leg. vltima. ſ. vbi ſenator. l. ge penultim. ff. de publicis iudic. lege prima ff. an per aliū cauſ. appellat. His ad de Nouell. 91.* [f] *9. Co. Theo. 34. dixi ad 47. ff. 10. adde 60. Eclog. 63.* περὶ φλυαρῶν χαρτῶν, *&c. 6. Harmenopu. 9. Paul. 5. ſent. 4. §. 6.* [g] *lege 9. Cod. Theodoſ. eodem. Ecloga dicto loco cap. 1. 6. Harmenopul. dicto loco verſ.* ὁ εὑρισκῶν *§. primo Inſtit. de iniurijs. lege 5. §. nono. lege 15. §. 29. ff. de iniurijs. Paulus 5. ſentent. 4. §. 15. 16.* [h] *lege 33. ff. de iniurijs.* [i] id enim ſcire expedit *lege 18. ff. de iniurijs.* [k] *lege quinta in fine ff. eodem.* [l] *dixi ad leges duodecim tabularum lib. 2. titu. 25. §. tertio.* [m] *dixi ad 47. ff. 14. 60. Ecloga 25.* [n] *Ecloga dicto loco cap. 4. in fine. lege octaua Codice Theodoſ. de iuriſdict.* ex qua præter hanc deſumta eſt lex 8. ſ. *vnde vi. & lex penultima ſ. de accuſatio. adde Cuiacium 1. obſeruat. 20. in fine.* [o] *9. Cod. Theod. 32.* [p] De Nilo *vide leg. 1. §. 5. ff. de fluminibus. dicta lege decima. c. Eccleſia de conſecratione diſt. 4. Geneſ. 2. Diodor. 1. Rodogin. 14. c. 39.* [q] qui & chomata *l. 10. ff. de extraord. criminib.* [r] corrumpendis *Cod. Theod. eod.*

[a] id eſt, cū incrementū Nili nōdum exceſſerit 12. cubitos. [b] Plinius 5. *c.* 9. loquens de Nilo, Iuſtum inquit, incrementum eſt cubitorū 16. Minores aq̄ non omnia rigāt: ampliores detinent tardiùs recedendo. Hæ ſerendi tempora abſumunt ſolo madente: illæ non dant, ſitiēte. Vtrunque reputat prouincia. In 12. cubitis (nota cauſam huiꝰ conſtitutionis) famē ſentit: in 13. etiānū eſurit: 14. cubita hilaritatē afferūt: 15. ſecuritatē: 16. delicias. (hinc illud Ammiani 22. *de Nilo.* Eum nemo aliquā do extolli cubitis alti⁹ 16. poſſeſſor optauit) Maximū incremētum fuit cubitorum 18. Claudio principe: minimū quinq;, Pharſalico bello, veluti necem Magni, ꝓdigio quondā flumine auerſante. Cū ſtetere aquæ, apertis molib. admittūtur. Hæc Plinius. viſum eſt & illud adijcere, Nilū augeſcere Sole in Cancro, vel vt Græci 58. *Ecl. 16. c. 1.* ἐν τῷ θέρει aduſque tranſitum in libram diebus 100. *Ammian. lib. 22. His adde Herodot. lib. 2. Diodor. 1. c. 3.* [c] valla fluentis *Hal.* vlla fluenta *l. vn. C. Th. eo.* [d] hoc innuit, Nemini licere vllos riuos, vlláve fluēta intra 12. cubitū, ſeu πρὸ τῆς ἀναβάσεως τῦ δωδεκαπήχεως *Græci hic*: id eſt, cum incrementum Nili nondum exceſſit 12 cubitum, deriuare ſibíve vſurpare. & hic quidem caſus diuerſus eſt à lege penultima, *ff. de extraord. criminibus.* Qui contrarias leges exiſtimauerunt, finxere duplices Nili aggeres: vnos altiſſimos ad arcendam aquam Nili, ne vrbes & villas obrueret, & de his quidem agi hac conſtitutione: alios minores, ad limum retinendum *vide Forcatul. c. 14. penus.* [e] De ignis ſupplicio. *adde l. 28. ff. de pœnis: l. 9. ſ. vbi cauſa fiſcalis: l. vn. ſ. de mulieribus quæ ſe proprijs ſeruis iunx: le. 3. ſ. de maleficis. lege vnic. in fine ſ. de raptu. lege vnic. ſ. de parricid. lege 2. ſ. de falſa moneta. l. 6. ff. ad legem Iuliam peculat. lege 8. §. ſecundo, lege 28. §. 11. 12. ff. de pœnis. lege prima j. de immunit. nemini conced. lege 9. j. de re milit. adde leg. 8. ſ. de ſumma trinitate. l. 13. ſ. de iudæis. lege 6. ſ. de hæret. lege ſexta j. de iure fiſci.* [f] *9. Cod. Theodoſ. 29.* [g] περὶ ὑποδεκτῶν τῶν ὑποδεχομένων λῃςὰς *&c. 60. Ecloga 27. dixi ad 47. ff. 16.* [h] *lege prima ff. eodem. l. 1. Cod. Theod. eod. Eclog. dicto loco c. 1.* [i] *lege ſecunda Cod. Theo. eodem. Eclog. dicto loco cap. 2.* [k] Primates poſſeſſionis *vt j. eodem.* [l] De primatibus poſſeſſionis *vt ſupr. eodem.* [m] *l. 68. ff. de rei vindicat. lege 3. ff. ne vis fiat.*

magi-

magiſtrorum militum ferientur. Domini etiam prædiorum, ſeu procuratores vel primates poſſeſſionum impunes non manebunt, ſi præſentes & ſcientes vltrò non obtulerint nocẽtes, vel admoniti eos exhibere diſtulerint. nam dominus quidem, poſſeſſionis dominio priuabitur: procurator verò ſeu primates perpetuo exilio ſubiacebunt. Ipſi quoque procuratori vel domino vel primatibus poſſeſſionis, ſi ſe ad comprimendam multitudinem ruſticanorum ſufficere non poſſe firmauerint, & id prouinciali iudicio palam fecerint: militare auxilium rector prouinciæ à tribuno vel à primatibus numeri faciet dari, ſi ciuilia non poſſe ſufficere perſpexerit. Si verò poſt exhibitionem eorum qui accuſantur, innocentes eos eſſe, & nihil criminis admiſiſſe patuerit: accuſatores pœnam quæ in calumniatores exercenda eſt, ſubire cogantur. Exemplo enim graue eſt ſic latronem requirere, vt innocentibus periculum fiat. Dat. 12. Cale. Ian. Conſtantinopoli, Mariano & Aſclepiodoto Coſſ. 423.

DE REQVIRENDIS [a] REIS, Tit. XL.

Contra abſentem de graui crimine accuſatum non fertur definitiua: ſed citati non comparentis bonorum annotatio debet fieri. Salyc.

1. Imp. *Antoninus* A. Ruſtico.

CVM abſenti reo grauia crimina intentantur, ſententia [b] feſtinari non ſolet, ſed adnotari †, vt requiratur, non vtique ad pœnam, ſed vt poteſtas ei ſit purgandi ſe, ſi potuerit. Poſtquam verò requirendus factus intra annum redierit: ſi ſe crimine purgauerit, res arbitrio iudicis ſignatas recipiat. Sin verò intra id tempus reuerſus, poſt intimationem ſuam fuerit defunctus: etſi necdum ſe purgauerit, ad hæredes proprios res tranſmittat. Dat.* Tuſco & Baſſo Coſſ.

2. Imp. *Conſtantinus* A. ad Ianuarium.

QVicunque ex eo die quo reus fuerit in iudicio petitus, intra anni [c] ſpatium noluerit adeſſe iudicio: res eius fiſco vindicentur. Et ſi poſtea repertus, nocens fuerit deprehenſus, ſeueriori ſententiæ ſubiugetur. Sed ſi argumentis euidentibus, & probatione dilucida innocentiam ſuam purgauerit, nihilominus facultates eius penes fiſcum remaneant. Dat. Id. Ian. Conſtantino A. V. & Licinio Cæſ. Coſſ. 312.

3. Impp. *Honorius & Theod.* AA. Palladio præf. præt.

IN pecuniarijs cauſis edictum contra latitantem propoſitum, exiſtimationem eius non lædit. Criminalis verò programmatis [d] tenor hanc tantam ferat de iure cenſuram, vt inter reos adnotati, non tantùm patrimonium debeat transferre, ſed & famæ exiſtimationem lædere. Dat. 7. Cal. Iul. Rauennæ, Euſtachio & Agricola Coſſ. 421.

DE QVAESTIONIBVS [e], Tit. XLI.

Regulariter etiam in criminalibus ſerui non torquentur in dominos. Salycet.

1. Impp. *Seuerus & Antonin.* AA. Antianæ [f].

QVæſtionem [g] de ſeruis contra dominos haberi non oportet, exceptis adulterij [h] criminib. item fraudati cenſus [i] accuſationibus, & crimine maieſtatis [k], quod ad ſalutem principis pertinet. In cæteris autem quamquàm ea, quæ ſeruus contra dominum dixit, iudicaturi ſententiam formare non debeant: tamen ſi alijs quoque probationibus [l] fides veritatis inueſtigetur, præſcriptionis inuidia euaneſcit. In pecuniarijs [m] verò cauſis nec [n] inopia probationum ſeruos contra dominum interrogari poſſe manifeſtum eſt. PP. Cal. Ian. Fuſco [o] 2. & Dextro Coſſ. 197.

2. Iidem AA. & CC. Catulo.

INſolitum eſt, & graue exemplo, audiri ſeruos aduerſus tutores [p], vel matrem [q] dominorum ſuorum: niſi tutelæ agatur. Propoſita tertio Id. Sept. Chilone & Libone Conſſ. 205.

3. Imp. *Antoninus* A.

CVm [r] cognitionaliter audiſſet, dixit:

PRimùm ſerui alieni interrogabuntur, ſi præſtita fuerint ex tanto ſcelerere argumenta, vt videantur accedere ad veriſimilia [ſ] cauſæ crimina. 1 ¶ Ipſa

[a] *dixi ad* 48. ff. 17.
[b] *l. 1. ff. eodem Nouell.* 134. *c.* 5. *l.* 6. ‾s. *de accuſat. l.* 2. ‾s. *de ſenten. ex periculo.*
† An hodie adnotatio locum habeat V. *Clarum* 5. *ſent.* §. *Vlt. qu.* 44.
[c] *l.* 1. §. 3. *l.* 4. *ff. eodem.*
[d] V. ‾s. *comminat. epiſt. programm.*
[e] *dixi ad* 48. *ff.* 18. *adde l.* 9. *C. Theodo.* 33. *Genera quæſtionum Vide apud Cuia.* 5. *Paul. ſent.* 14. §. 1.
[f] Antigono V. *Cuiac.* 2. *obſer.* 33.
[g] V. *Cuiac. di. loco.*
[h] *l.* 8. §. 6. ‾s. *de repudijs.*
[i] *l.* 1. §. 20. ff. *eod.*
[k] *l.* 7. 8. ff. *ad leg. Iul. maie.*
[l] V. *Papo.* 24. *Areſt.* 9. *ar.* 2.
[m] De differẽtia pecuniariæ & criminalis cauſæ V. *Cuiac.* 20. *obſ.* 28.
[n] *l.* 6. *inf.* ‾j. *eo.* ex inopia *Hal.* quæ lectio à Cuiac. 2. *obſ.* 33. probatur. reprehenditur tamen à Roberto 2. *recept.* 28.
[o] Priſco.
[p] ſunt enim domini loco *l.* 56. §. 4. ff. *de furtis.*
[q] *l.* 10. §. 2. ff. *e.*
[r] v. inſcriptionẽ legis 1. ‾s. *de appellatio.*
[ſ] *l.* 8. §. 1. ‾j. *eo.*

quoque mulier [a] torquebitur. Neque enim ægrè feret ſi torqueatur, quæ venenis ſuis viſcera [b] hominis extinxit. PP. 7. Cal. Apr. Sabino & Anulino Coſſ. 217.

4. Pars ex reſcripto imperatoris *Antonini* A.

SIcuti conuictis confeſsíſque ad ſocietatem [c] ſcelerũ vocantibus eos, à quibus apprehẽſi cuſtoditíve ſunt, facilè credi non oportet: ita ſi euidentibus [d] rationib. poſt commiſſum communiter facinus ad euitandam de ſe ſentẽtiam id feciſſe fuerint probati, publicæ vindictæ non ſunt ſubtrahendi. PP. V. Cal. April. Sabino & Anulino Coſſ. 217.

5. Imp. *Alexander* A. Reſpecto.

NEc ſi mors teſtatoris vindicanda eſt, quæſtioni indiſcretè [e] ſubijciuntur hi, qui libertatem [f] ſupremo iudicio acceperunt. PP. 6. Id. Mar. Iulia. 2. & Criſpino Coſſ. 225.

Seruus vel libertus non torquetur in dominum vel patronum, vel pro eo. Salyc.

6. Imp. *Gordianus* A. Herodiano.

PRidem placuit domeſtica ſeruorum ſeu liberatorũ propriorum vel maternorum interrogatione in cauſis ad dominos vel patronos pertinentibus abſtinendum eſſe: vt neque pro [g] his, neque aduerſus [h] eos in capitalibus vel pecuniarijs [i] queſtionibus veritatis vim obtinere poſſit, quod in confeſſionem ab eis fuerit deductum. PP. 7. Id. Maij. Sabino & Venuſto Coſſ. 241.

7. Impp. *Diocler. & Maxim.* AA. Vrbanæ.

SEruos, qui proprij indubitatè iuris tui probabuntur, ad interrogationem nec offerente [k] te produci ſineremus: tantum abeſt, vt etiam inuito te contra dominam vocem rumpere cogantur. PP. Cal. Nou. Maximo 2. & Aquilino Conſſ. 286.

8. Iidem AA. ad Saluſtium præſidem

MIlites † neque tormentis, neque plebeiorum pœnis in cauſis criminum ſubiungi concedimus, etiã ſi non emeritis ſtipendijs ſuis videantur eſſe dimiſſi: exceptis his, qui ſ. ignominioſe [l] ſunt ſoluti. quod & in filijs militum & veteranorum ſeruabitur. 1 ¶ Oportet autem iudices nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum ſunt, ad inueſtigationem veritatis à tormentis initium [m] ſumere: ſed argumentis [n] primum veriſimilibus [o] probabilibúſque vti. Et ſi his veluti certis indicijs [p] ducti, inueſtigandæ veritatis gratia ad tormenta putauerint eſſe veniẽdum: tunc id demum facere debebũt, ſi perſonarum [q] conditio patiatur. Hac enim ratione etiã vniuerſi prouinciales noſtri fructum ingenitæ nobis beneuolentiæ conſequentur. PP. ſine die & conſule.

In cauſa ingenuitatis ad torturam poteſt perueniri. Salyc.

9. Iidem AA. & CC. ad Chariſſimum præſidem Syriæ.

SVper ſtatu ingenuitatis per omnia interrogationum & quæſtionum veſtigia [r] decurrendum eſt: ne alienæ fortè ſordidæ ſtirpes ſplẽdidis & ingenuis natalib. audeant ſubrogari: vel propria ac debita, per compoſitam quæſtionem, quibus competit, ſucceſſio denegetur. Dat. 6. Id. Maij, Emiſſa ipſis 4. & 3. AA. Coſſ. 290.

Super falſitate teſtamẽti poteſt ſeruus hæreditarius torqueri: etiamſi ei libertas ſit præſtita. Salyc.

10. Iidem AA. & CC. Ptolemæo.

CVm teſtamentum falſum eſſe proponas: ad illuminandam veritatem ſeruos hæreditarios [ſ] (etſi libertas eis ab eo qui ſe hæredem eſſe adfirmet, præſtita eſt) etiam per tormenta interrogari, conſtitutionib. principum eſt permiſſum. PP. 6. Cal. Sept. ipſis 4. & 3. AA. Coſſ. 290.

11. Iidem AA. & CC. Boetho.

DIuo Marco placuit, eminentiſſimorum † quidem necnon etiam perfectiſſimorum virorum vſque ad pronepotes [t] liberos, plebeiorum pœnis vel quæſtionibus non ſubijci, ſi tamen propioris gradus liberos, per quos id priuilegium ad vlteriorem gradum tranſgreditur, nulla violati pudoris macula adſpergit. In decuri-

[q] V. *Roland. à Valle* 1. *conſ.* 24. *nu.* 36. *& ſeq.* [r] puta per ſeruos. maximè ſi aliter veritas cognoſci non poteſt *l.* 9. *l.* 18. §. 4. *ff. eo.* [ſ] Serui hæreditarij torqueri poſſunt *l.* 18. ‾j. *eo.* † *l.* 10. ‾j. *de dignitatib. l.* 16. ‾j. *eod.* id non vſitatum eſt in Gallia V. *Rebuff. in prohæm. conſt. gl.* 5. *nu.* 115. [t] V. *l.* 3. *ff. de Veteranis.* V. *Forn.* 2. *ſelect.* 10.

[a] mulier torqueri poteſt.
[b] poteſt ita legi, venenis ſuis in viſceribus hominẽ extinxit.
[c] *l.* 1. §. 26. ff. *eo. l.* 37. *in fin.* ‾s. *de libe. cauſa. l. Vlt.* ‾s. *de accuſation.*
[d] Creditur ſocio criminis, quoties euidẽter ꝓbat.
[e] Nam de minore 25. annis quæſtio non habetur *l.* 10. ff. *eo.* ſed nec de eo qui nõ non fuit ſub eodem tecto *l.* 1. §. 26. ff. *de Silaniano.*
[f] *l.* 19. ff. *eo. l.* 1. §. 5. ff. *de Silaniano.*
[g] Seruus in dominum & pro domino: libertus in patronũ & pro patrono torqueri non debet *l.* 7. ‾j. *eod.*
[h] *l.* 1. §. 5 ff. *eo.*
[i] *l.* 1. *infi.* ‾s. *eo.*
[k] *l.* 6. ‾s. *e. l.* 18. §. 7. ff. *eod.*
† Idẽ in quibuſdam alijs perſonis *l.* 11. ‾j. *eo.* & decurione *l.* 9. §. 11. ff. *de pœnis.* ſed ea deſueta ſunt in Gallia *Rebuff. prohæm. cõſt. gloſſ.* 5. *nu.* 115.
[l] Ignominioſe miſſi non fruuntur priuilegio militum.
[m] A tormentis initiũ ſumi non oportet, *Vt hic. & l. 1. ff. eod.*
[n] *l.* 1. §. 1. *l.* 18. §. 2. ff. *eo.*
[o] *l.* 3. ‾s. *eo. l.* 17. *ſup. de falſis,*
[p] ſuſpicionib. *l. Vlt. ff. eodẽ.* plus eſt quã ſi indicio dixiſſet. An dictum vnius teſtis ſufficit ad quæſtionẽ? poſſe non videtur *l.* 20. ff. *eo.* ꝓ Boſſius non probat 3. *pract.* 5. *nu.* 26. 27. 28.

onibus [a] autem & filijs [b] eorum hoc [c] obſeruari vir prudentiſſimus Domitius Vlpianus in publicarum diſceptationum [d] libris ad perennem ſcientiam & memoriam refert. PP. V. Cal. Dec. ipſis 4. & 3. AA. Coſſ. 290.

12. Iidem AA. & CC. Aſpro.

QVoties de dominio mancipiorum tractatur, ſi alijs probationibus veritas illuminari non poſſit: de ſe [e] ipſa eſſe cum tormentis interroganda, iuris auctores probant. PP. 2. Id. Maij, Sirmij, Tiberiano & Dione Coſſ. 291.

Si quæſtio ſit inter duos ſe contendentes hæredes, ſerui hæreditarij poſſunt torqueri. Salycet.

13. Iidem AA. & CC. Philippæ.

HOc, quod placet, ſi de hæreditate quæretur, hæreditarios [f] ſeruos interrogari, tibi opitulari nō poteſt. Vbi † enim de dominio incertum eſt [g], ad quem hęreditas pertineat: merito per interrogationem hæreditarij ſerui ad veritatis indaginem peruenitur. Tu autem adſeuerando ſeruum communem eſſe, non dubitas portionem ad eum pertinere, contra quem interrogari eum cupis. Quæ res quæſtionem haberi ab eo non permittit: cū nec communis [h] ſeruus aduerſus dominum communē, qui non occidiſſe ſocium‖ſuum‖dicatur, interrogari poſſit. S. 3. Cal. Maij, Heracliæ, AA. Coſſ.

14. Iidem AA. & CC. Conſtantio.

SEruos non ſolùm pro dominis, ſub quorum dominio ſunt conſtituti, ſed nec pro his quorum antea [i] fuerunt, interrogari poſſe conſtat. S. 8. Id. Apr. CC. Coſſ.

15. Iidem AA. & CC. Maximo.

INterrogari ſeruos de facto ſuo [k], non ſolùm in criminali cauſa, ſed etiam in pecuniaria (veluti quando per eos depoſiti vel commodati nomine, vel alijs cauſis legibus cognitis res alijs præſtitæ ſunt) poſſe, non ambigitur. S. V. Id. Apr. CC. Coſſ.

16. Imppp. *Valent. Valens, & Gratian,* AAA. ad Antonium præfect. præt. Gallianorum.

DEcuriones † ſiue ob alienum ſiue ob ſuum debitū, exortes omnino earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Quod quidem capitale iudici erit, ſi in contumeliam ordinis exitiúmque tentetur. Maieſtatis [l] tantummodo reos, & (quæ nefanda dicto ſunt) conſcios, aut molientes ex ordine municipali, maneat tam cruenta conditio. Dat. 15. Calen. Oct. Treueris, Valente V. & Valentiniano AA. Coſſ. 376.

Nec gratia nec pecunia iudex debet innocentes vel dignitate munitos torquere: & memoria priſtinæ dignitatis prodeſt.

17. Impp. *Arcad. & Honorius* AA. Meſſalæ P. P.

NIhil [m] ſibi deflectens à iuſtitia indignatio cognitorum, nihil venalis [n] exigentium terror in eas quæ aut innocentia ſecuræ, aut principali ſunt honore munitæ, intelligat licere perſonas, ad inferendas iniurias corporales. habeat hanc mercedem laboris multorū munerum teſtimonijs commendata deuotio. Idemque & ſi munera decurionatus [o] quis depoſuerit. nam & ipſe propter priſtinam dignitatem quæſtionem non patitur. Dat. 12. Cal. Sept. Theodoro V. C. Coſ. 399.

In quæſtione hæreditatis, vel de reb. hæreditarijs ſerui hæreditarij poſſunt torqueri. Bald.

18. Imp. *Iuſtinianus* A. Demoſtheni præfecto prætorio.

DE tormentis hereditariorum [p] ſeruorum ſancimus nullo † diſcrimine ſecundum anteriores leges & cōſtitutiones interpoſito, ſiue de iure hæreditatis aliqua moueatur inter hæredes quæſtio, ſiue de corporibus tantum hæreditarijs, ſiue de vtroque eorum: ſeruos de corporibus tantùm hæreditarijs interrogari, & licere ſeruos eos tantummodo, qui res gerendas detinent [q], ſiue in ſeruitute relicti ſunt, ſiue libertatem adipiſci per vltimam teſtatoris voluntatem præcepti ſunt, in quæſtionem rerum hæreditariarum deduci; & ex his ea quæ occulta ſunt, reuelari: prius tamen ſacramento [r] ſuper his à nobis ſtatuto præſtando. Data XV. Cal. Oct. Chalcedone, Decio V. C. Conſ. 529.

[a] *l.* 16. ℣. *eo. l.* 9. §. 11. *ff. de pæ.* [b] *l.* 2. §. 2. *ff. de decurionib.* [c] hoc non obſeruari *Cuia.* 20. *obſ.* 29. [d] diſputationum *Hal.* [e] *l.* 15. ℣. *eod.* [f] *l.* 10. ſ̃. *eod. l.* *vlt.* ℣. *eo. l.* 1. §. 6. *l.* 2. *l.* 6. *inf.* *l.* 17. §. 2. *ff. eo.* † Hæc diſtinctio hodie ſublata eſt *l. vlt.* ℣. *eod.* [g] id eſt vbi de hęreditate inter duos litigatur. [h] *l.* 3. *ff. eod.*

[i] ℣. *quæ dixi ad l. vlt.* ſ̃. *de legat. l.* 3. §. 1. ff. *de in ius vocando.* [k] *l.* 12. ſ̃. *eo. l.* 1. §. 22. ff. *eo. l.* 8. ſ̃. *de teſtib. l.* 7. ff. *de probationib. Pau.* 5. *ſenten.* 16. §. 1. † *l.* 2. *C. Theo. eo. l.* 17. *inf.* ℣. *eod. l.* 11. *inf.* ſ̃. *eo. l.* 10. ℣. *de dignitatib.* ℣. *quæ dixi ad l.* 9. ſ̃. *eod.* [l] *l.* 10. §. 1. *ff. eo. l.* 3. 4. ſ̃. *ad l. Iul. maieſt.* [m] *l.* 6. *C The. eod.* [n] *l.* 7. ſ̃. *quando prouocare.* [o] ℣. *l.* 16. ſ̃. *eo.* [p] *l.* 13. ſ̃. *eod.* † abrogatur lex 13 verſ. vbi enim ſ̃. *eo.* [q] hinc colligunt, Detentionem rei alienæ ſufficere ad quęſtionē: & malè. Nam detinētis vocabulo hîc intelligitur ſeruus, qui notitiam rerū domini habet *l.* 22. ſ̃. *de adminiſtr. tut.* [r] *l.* 1. *ſup. de iureiur. propter calumniam.* [ſ] 9. *C. The.* 37. *dixi ad* 48. ff. 16. 60. *Eclog.* 64. περὶ τῶν συγχώρησιν αἰτούντων quę ſc. petūtur à iudice *l.* 16. *ſup. de adulteris. l.* 15. *ff. de iure fiſci.*

DE ABOLITIONIBVS [ſ]

Tit. XLII.

1. Impp. *Dioclet. & Maximianus* AA. & CC. Paternæ.

PRæſes prouinciæ ſi perſpexerit abolitionem ad [a] omnia crimina quæ mota ſunt, pertinentem à ſe impetratam: ne ſemel [b] finita inſtaurentur, interceſſione auctoritatis ſuæ proſpiciet. Supplicatione [c] verò porrecta nutui principali, præfata abolitione ſopitum crimen ab eadem perſona reuocari [d] poteſt. PP. XV. Cal. Dec. Diocletiano 3. & Maximiano AA. Coſſ. 387.

2. Imp. *Conſtantinus* A. ad Ianuarium præfectum vrbi.

ABolitio præſentibus patribus cauſa cognita non à principe, ſed à competenti [e] iudice poſtulari debet: id eſt, ſi per errorem [f], ſeu temeritatem, ſeu calorē ad accuſationem proſiluerit: hoc enim accuſator explanans, abolitioni locum faciet. Sin autem per deceptionē, vel pecunijs à reo corruptus ad poſtulandam abolitionem venit: redemptæ [g] miſerationis vox minimè admittatur, ſed aduerſus nocentem reum inquiſitione facta, pœna competens ingeratur [h]. Hi autem qui ſuam [i] ſuorúmque iniuriam defendunt, & qui cognatos ſuos in accuſationē deducunt: omnimodo abolitionem petere non prohibētur. Dat. 16. Cal. Dec. Serdicæ, Conſtantino A. V. & Licinio Conſ. 312.

Per calumniam accuſanti, non debet abolitio concedi. Salyc.

3. Impp. *Valentinianus, & Valens* AA. ad Probum.

FAllaciter [k] incuſantibus accuſationis abolitio non dabitur. Sin autem ſyncera mente accuſationem inſtituerit, & reus aliquid iniuriæ inſcriptionibus illatę tolerauerit, id eſt ſi vel carceres [l] ſuſtinuerit, vel tormenta, vel verbera, vel catenas, abolitio non petetur: niſi fortè ille qui hæc paſſus eſt, ſuum conſenſum [m] ad petendam abolitionem accommodauerit. Quando autem reus nihil tale paſſus eſt: poſtquam [n] fuerit officij cuſtodiæ traditus, intra dies triginta accuſatori petenti, etiam inuito reo dari permittitur. Poſt hoc verò tempus, niſi reus conſentiat, cenſemus non eſſe tribuendam. Quòd ſi ingenuorum, licèt plebeiorum, qui conſcij & participes criminum non erant, teſtimonij [o] gratia corpora fuerint lacerata verberibus, tormentíſque vexata, abolitionem etiā duatum partium conſenſu petitam, iubemus vigore iudicis denegari: & crimen propoſitum, cuius examen tormentis iam cœperat agitari. Sin autem teſtibus tormenta minimè ſunt illata: etiam ſic [p] abolitio non dabitur in [q] illis criminibus (vt in violata maieſtate [r], aut patria oppugnata, vel prodita, aut peculatus admiſſo, aut ſacramētis deſertis, omniáque quæ iure veteri cōtinentur) in quibus iudex non minus accuſatorem ad docenda quæ detulit, quàm reum ad purganda quæ negat, debet vrgere. Datum 2. Id. Octobr. Treueris, Valen. N. P. & Victore Coſſ. 369.

DE GENERALI [ſ] abolitione,

Tit. XLIII.

1. Imp. *Antoninus* A. Rutiliano conſulari Ciliciæ.

QVi potentatus, & vis, aliorúmque criminum reum fecit, ſi poſt abolitionem ex forma ſolita reorum factam, & poſt edicta propoſita intra diem ſtatutum [t] repetere ſuperſederit: perſequi crimina volens non eſt audiendus. PP. 8. Cal. Maij, Læto 2. & Cereale Coſſ. 216.

2. Impp. *Diocler. & Maxim.* AA. Paulino.

CVm eo tempore quo indulgentia noſtra crimina extinxit, accuſatio à te inſtituta non [u] fuerit: publicæ abolitionis præſcriptio ceſſat. PP. 6. Id. Feb. Maximo 2. & Aquilino Coſſ. 286.

3. Imppp. *Valent. Valens, & Gratianus,* AAA. ad Senatum.

INdulgentia [x], patres cōſcripti, quos liberat, notat †: nec infamiā criminis tollit, ſed pœnæ gratiā facit. Dat. 14. Cal. Iun. Treueris, Gratiano A. 2. & Probo Coſſ. 371.

[a] nota genus abolitionis ad omnia crimina q̄ mota ſunt. [b] Semel finita non inſtaurantur. [c] Reſcripto principis abolitio à præſide cōceſſa repeti poteſt. [d] renouari *Hal.* [e] *l.* 16. *ff. de adulterijs.* [f] *l.* 10. *ff. de iudicijs l.* 15. ff. *de iure fiſci.* [g] *deſumptum ex l.* 1. *inf. Co. Theo. eod.* [h] exeratur *d. l.* 1. [i] *l.* 30. §. 1. *inf.* ff. *de adulterijs.* Iuſta cauſa petendę abolitiōis eſt, Si quis ſuæ, ſuorúmve iniuriæ gratia accuſationē inſtituit. [k] *l.* 3. *C. Theo. eo. Gratiani Valentiniani & Theodoſij l.* 9. ff. *de calumniator.* [l] ℣. *Act. Apoſtol.* 16. *verſic.* 37. [m] *Eclo. dict. l. c.* 3. *l. vlt.* ff. *ad Turpill.* [n] *ſumptum ex lege* 4. *C. Th. eod.* Honorij & Arcad. [o] ſocius quęſtionis. [p] etiāſi *Hal. adde l.* 3. ſ̃. *de epiſcop. aud.* [q] ſumptū ex *l.* 2. *inf. Cod. The. eo.* Ideóque hæc conſtitutio conflata ex trib⁹ conſtitutionibus, vna Valētiniani, Valentis, & Gratiani: altera Valentiniani & Theodoſij: Tertia Arcadij & Honorij. vtraq; hic tribuitur Valentiniano & Valenti. [r] hinc colligunt, Aliud maieſtatis, aliud perduellionis crimen ℣. *Cuiac.* 6. *obſ.* 25. *inf.* [ſ] & publica *l.* 10 §. 10. ff. *ad Turpil.* quæ fit ipſo iure, pro tempore certo feriarū ℣. *l.* 3. ſ̃. *de epiſcop.* huic titulo reſpondet titulus *C. Th. de indulg. crimin.* [t] dierū XXX. *d. l.* 10. §. 2. *Pau.* 5. *ſent.* 17. §. 1. [u] *d.* §. 2. [x] *l.* 5. *C. Th. de indulg.* † *l.* 7. ℣. *de ſent. paſſis. l.* 17. ff. *ad Turpil.* Pœna pōt tolli, culpa perennis erit. Imò non notat *l.* 1. §. 10. *inf.* ff. *de poſtul.* & ita obſeruatur apud Gallos ℣. *Papon* 3. *Notar.* 10. *c. d'abolitions.*

VT

VT INTRA[a] CERTVM† TEMpus criminalis quæſtio terminetur,

Tit. XLIIII.

Non proſequens accuſationem intra tempus legitimum, in quarta parte bonorum multatur, & infamia notatur. Salyc.

1. Imppp. *Valen. Theod. & Arcad.* AAA. Deſiderio vic. Aſiæ.

QVisquis [b] accuſator reum in iudiciũ ſub inſcriptione detulerit, ſi intra ſtatutum tempus accuſationem cœptam perſequi ſuperſederit, vel (quod eſt contumacius) vltima die adeſſe neglexerit: quarta [c] bonorum omnium parte multatus, aculeos conſultiſſimæ legis incurrat, ſ. manente infamia quam veteres iuſſerãt ſanctiones. Dat. 4. Id. Iul. Treueris, Arcadio A. I. & Bautone Coſſ. 385.

Dilationes neceſſarias non ſuperuacuas debet iudex dare vtrique parti. Salyc.

2. Impp. *Honor. & Theod.* AA. Cæciliano P.P. poſt alia.

NOuerint [d] iudices cuilibet culmini honoríve præſidentes, neceſſarijs vtrique parti (ſi petantur) dilationibus non negatis, præcedentibus ſc. inſcriptionibus, intra [e] certum tempus criminales cauſas limitandas: quo emenſo ſubeat accuſator qui deſtitit, [f] pœnam legibus conſtitutam. Et ſi perſona vilior fuerit, cui [g] damnum famæ non ſit iniuria, pœnam patiatur exilij: [h] niſi fortè intra ſtatuti temporis metas conſenſus partiũ abolitionem popoſcerit. Iudicum autem debet eſſe diligentia, vt ſi nulla rationabilis à reo vel accuſatore dilatio [i] poſtuletur, vrgeant talium cauſarum notionem non expectatis moris. Dat. 12. Calen. Febr. Rauennæ, Honorio 8. & Theodoſio 3. AA. Coſſ. 469.

Cauſæ criminales intra biennium ſunt terminandæ, pœna iudici negligenti imminente.

3. Imp. *Iuſtinianus* A. Mennæ præfecto prætorio.

CRiminales cauſas omnimodo intra duos † annos à conteſtatione † litis connumerandos finiri cenſemus, nec vlla ‖alia‖ occaſione ad ampliora produci tempora: ſed poſt biennij exceſſum minimè vlterius lite durante, [k] accuſatum abſolui: ſcientibus iudicibus eorũque officijs, quòd ſi litigatoribus admonentibus, ipſi litis introductionem vel examinationem diſtulerint, pœna vicenarum librarum auri feriantur. Datum Cal. April.

AD SENATVSCONSVLtum Turpillianum,[l]

Tit. XLV.

1. Imp. *Antoninus* A. Amato.

IS demum in ſenatuſconſultum incidiſſe videtur, qui crimen publici [m] iudicij detulit: & cauſa criminis ordinata, id eſt inſcriptionibus depoſitis, & fideiuſſore [n] de exercenda lite p̃ſtito, eoque qui accuſatur, ſub cuſtodia [o] officij facto, non impetrata abolitione ab executione ‖criminis‖ deſtitit.

2. Imp. *Gordianus* A. Appio.

SI pro eo qui in crimen ſubſcripſit, fidem tuã adſtrinxiſti, iſque deſtitit, & commiſſa ſtipulatio eſt: nõ vltra [p] quantitatem quam ſpopondiſti, obligatus es: eo qui deſtitit, infamia nihilo minus notando [q], & extra ordinem [r] ſecundum iudicialem motum puniendo.

3. Impp. *Valerian. & Gallien.* AA. Syllano.

QVamuis eum ordinem ſcriptura contineat, vt primò abolitio criminis poſceretur, & tunc dehinc omnibus placitis obtemperaretur: non obſeruantib. tamen aduerſarijs pactorum fidem, inſtaurare [s] accuſationem minimè potes, à qua ipſe deſtitiſti. PP. prid. Non. Iul. Tuſco & Baſſo Coſſ. 259.

4. Iidem AA. Patrophilo.

[a] 60. *Eclog. ti.* 1. *ex titul.* 65. † vt intra annum &c. 9. *Cod. Theodo.* 36. *v. Cuiac.* 1. *obſ.* 8. annũ, in quã *vt l.* 6. §. 2. *infi.* ̃s. *de cuſtodia. l.* 2. *Cod. Theo. ad l. Cornel. de falſis. l.* 15. §. 3. ff. *ad Turpill. l.* 7. ff. *de muneribus. adde l.* 13. ̃s. *de iudicijs* hodie biennium *l. vlt.* ̃j. *eo. Eclog. d. loco.*
[b] *l.* 1. *C. Theo. eodem.*
[c] Pœna non agentis actoris intra legitimum tempus, multa quartę partis bonorũ & infamia.
[d] *v. l.* 2. *C. Theod. eo. v. Cui. d. loco.*
[e] *v. l.* 13. ̃s. *de iudicijs. l.* 6. §. 2. *l.* 12. ff. *ad Turpill.*
[f] *l.* 16. ̃s. *de adulterijs.*
[g] Vili perſonæ damnum facere iniuria non eſt *ad de l.* 15. §. 28. *ff. de iniurijs. v. Bellouijan.* 1. *pract.* 3. *numero* 76.
[h] i. relegationis. *Graci in l.* 4. ̃j. *ad l. Iul. de adult.*
[i] *v. l.* 1. *infi. ff. de dilationib.*
† Olim ann⁹ 9. *C. Theo.* 36. *dixi ad inſcript. huius titul.*
† Olim à die inſcriptionis *d. l.* 2.
[k] *l.* 7. ̃s. *qui accuſare. l.* 18. *ff. de accuſationib.*
[l] *dixi ad* 48. ff. 16.
[m] *l.* 5. ̃j. *de calumniatorib.*
[n] 60. *Eclog.* 1. *ex ti.* 66. *c.* 1.
[o] *v. Cuiac.* 8. *obſ.* 30.
[p] Fideiuſſor non tenetur vltra quantitatem promiſſam.
[q] Qui deſiſtit ab accuſatione, notatur *vt hic.* niſi deſiſtat iuſſu iudicis *l.* 13. *in fi. ff. eod.*
[r] *l.* 3. ̃s. *qui accuſare non poſſunt. l.* 6. §. 3. ff. *de decurionib. Paul.* 1. *ſent.* 5. §. 2.
[s] *v. l.* 6. ̃s. *qui accuſare non poſſunt.*

SI is de quo ſupplicas, contra parentes veſtros deſertam (vt dicis) accuſationẽ cœperit perſequi: præſcriptio illi in iudicio præſidis deſtitutæ [a] rei poterit opponi. PP. prid. Non. Maij, Seculari & Donato Conſſ. 261.

5. Impp. *Dioclet. & Maxim.* AA. Matronæ.

SI fœmina ſuam [b] ſuorũque iniuriam exequatur, cũ ipſa pacto [c] contra vetitum deſtitiſſe profiteatur: in ſenatuſconſulti Turpillani pœnam eam incidiſſe certi iuris eſt. Subdita 7. Non. April. CC. Coſſ.

Ille dicitur deſtitiſſe, qui depoſuit animum proſequendi, non qui aliquantiſper diſtulit. Bal.

6. Iidem AA. Lucilio.

IN executionibus criminum obtinuiſſe videtur, illos deſtitiſſe, qui animum [d] accuſationis implendæ prorſus deſeruerunt. Cum igitur alijs ex cauſis [e], vel ſimplicitatis [f] ratione, necdum te ad finem vindictæ perueniſſe preces tuæ teſtentur: poteris poſtpoſita formidine impedimenti ſuper aliquantulo ſilentio, inſtitutam accuſationem ſecundum leges perferens, quam probabis tibi debitam vindictam reportare. PP. 3. Calen. Iul. Diocletia. 6. & Max. AA. Conſſ. 296.

DE CALVMNIAtoribus,[g]

Tit. XLVI.

1. Imp. *Alexander* A. Sabino.

CAlumnia eo tempore coerceri ſolet, quo [h] de cauſa præſente accuſatore iudicatur: ideóq; poſteaquàm de cauſa iudicatum eſt, contra conſuetudinem calumniam accuſatoris puniri deſideras.

A præſumpta calumnia excuſatur mater, & hæres vindicans necem defuncti. Salyc.

2. Idem A. Apolloniæ.

MAter [i] inter eas perſonas eſt, quæ [k] ſine calumniæ timore necem filij ſui vindicare poſſunt. Idque beneficium ſenatuſconſulti & in alijs publicis iudicijs ſeruatum eſt. Sed extraneus hæres [l] qui ſuſpicionem quam de morte ſua habuiſſe defunctus cauit, exequitur, hoc nomine à calumnia excuſatus eſt: cum inter voluntariam accuſationem [m], & officij neceſſitatem hęredis, multum interſit. PP. 6. Cal. Iul. Iuliano & Criſpo Conſſ. 225.

3. Idem A. Aemilio.

QVi non [n] probaſſe crimen quod intendit, pronunciatur: ſi calumniæ non damnetur, detrimentum exiſtimationis non patitur. Non enim ſi reus abſolutus eſt, ex eo ſolo etiam accuſator qui poteſt iuſtam habuiſſe veniendi ad crimen rationẽ, calumniator credendus eſt.

4. Imppp. *Carus, Carinus, & Numerianus* AAA. Arcadio.

CAlumniæ pœna in paternę [o] mortis accuſatione ceſſat. P.P. 11. Cal. Dec. Caro, & Carino AA. Conſſ. 283.

5. Impp. *Dioclet. & Maxim.* AA. Cæſio.

QVi calumniatores [p] pronunciantur: in publicorum [q] duntaxat iudiciorum quæſtionibus, non etiam in liberalibus cauſis, quæ priuatas diſceptationes cõtinent, periclitari ſolent.

6. Iidem AA. Domitio.

DOminis ſeruorum per accuſatoris calumniam tortorum, aduerſus eum pœna dupli [r] lege Iulia prouidetur. S. XV. *

7. Impp. *Valent. & Valens* AA. ad Valerianum. P.V.

NOn [s] prius quemquam ſinceritas tua ad tuæ ſedis examen iubebit adduci, quàm ſolennibus ſatisfecerit qui nititur fidem doloris adſerere: cũ iuxta formam iuris antiqui ei qui cœperit arguere [t] aut vindicta propoſita ſit, ſi vera detulerit: aut ſupplicium [u], ſi fefellerit.

8. Imppp. *Gratianus, Valentin. & Theod.* AAA. Menandrio Vic. Aſiæ.

[a] ſic reus deſtitut⁹, apud Paul. 1. *ſen.* 6. ab accuſatore deſertus.
[b] Imò quę ſuam ac propriam iniuriã exequitur, ſi deſtitit, nõ tenetur Turpilliano *l.* 4. ff. *eo.*
[c] Ratio decidendi.
[d] *l.* 6. §. 1. *ff. eo. l.* 10. *de iudic.*
[e] Quę ex cauſa deſiſtit nõ deſiſtit.
[f] Simplicitas excuſat à Turpilliani pœna.
[g] 9. *C. The.* 39. 3. *ff.* 6. 6. *Harmenop.* 9.
[h] i. tempore ſententiæ *l.* 3. ̃j. *eo. l.* 1. §. 4. ff. *ad Turpill.*
[i] Mater ſine calũnia præſumitur vindicare defuncti filij necẽ.
[k] *l. vlt. ff. de publicis iud.*
[l] A præſumpta calumnia excuſatur hęres vindicans necẽ defũcti.
[m] *l.* 54. *ff. de rei vindic. l.* 14. §. 9. *ff. de bon. libert.*
[n] i. Cui à iudice dictum eſt non probaſti *adde d.* §. 4. *et l.* 1. ̃s. *eod.* 60. *Eclog.* 1. *c.* 30.
[o] Filius accuſans de morte patris, excuſatur à prẽſumpta calũnia. *adde l.* 2. ̃s. *eod.*
[p] Si iudex ita fuerit interlocutus Calũniatus es *d.* §. 4.
[q] non priuatorum *l.* 7. *in fi. ff. ad Turpill.*
[r] *l. vlt. ff. eo. l.* 27. *in fi. ff. de adulter. l.* 6. *ff. de quæſtioni.*
[s] *l.* 9. *C. Theo. de accuſationib. l.* 2. ̃s. *de exhibẽd. reis.*
[t] vrguere Cuiacius apud *Paul.* 5. *ſent.* 14. §. 1.
[u] *v. l.* 17. *in fi.* ̃s. *de accuſat.*

Accuſator licet ſubmiſſus, à pœna calumniæ non excuſatur. Salycet.

NOſtris[a] & parentum noſtrorum conſtitutionibus comprehenſum eſt, eos qui accuſationem alienis nominibus præſumpſiſſent, delatorum numero eſſe ducendos: atque ideo calumnioſiſſimum caput[b] & perſonam iudicio irritæ delationis infamiæ[c] ſupplicium ſequatur: quo poſthac ſinguli vniuerſique cognoſcant non licere in eo quod non poſſit oſtendi, iudicum animos cõmoueri. Dat. 8. Id. Maij, Conſtantinop. Arcadio A. & Bautone Coſſ. 385.

Per calumniam accuſantibus non proſunt beneficia abolitionum, etiam à principe conceſſa. Salycet.

9. Iidem AAA. Floro præfecto prætorio.

FAllaciter[d] incuſantibus, maximè poſt exhibitionem accuſati, nullius iuris color veluti deriuata accuſatione proficiat: non publica quidem abolitio, non priuata talibus proficiat ſubueniatque perſonis: non ſpecialis indulgentia, nec beneficium quidẽ eos generale ſubducat. Dat. 15. Calen. Iun. Conſtantinop. Antonio & Syagrio Coſſ. 382.

10. Impp. *Honor. & Theod.* AA. Coſſ. præt. tribu. pleb. Senatui ſuis S. D.

QViſquis crimen intendit, non[e] impunitam fore nouerit licentiam mentiendi: cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo[f] ſupplicij. Dat. 8. Id. Aug. Rauennæ, Aſclepiodoto & Mariano Coſſ. 423.

DE POENIS,[g]

Tit. XLVII.

1. Imp. *Tit. Aelius Antoninus* A. Lucio.

ETiam in opus perpetuum[h] damnati, non diſſimilis cõditionis ſunt ab his, qui deportantur in inſulam. PP. ſine die & Coſ.

2. Imp. *Antoninus* A. Valerio.

PRocurator[i] meus, qui vice præſidis non fungebatur, exilij tibi pœnam non potuit irrogare: ac propterea fruſtra vereris ſententiam, quæ nulla iuris ratione ſubnixa eſt.

3. Idem A. Senatui.

DEcurionem[k] in opus publicum dari non oportere manifeſtum eſt.

4. Idem A. Marinæ.

SIantè[l] conceptus eſt puer, de quo libellos dediſti, quàm mater eius in metallum condemnaretur: natus conditionis eius eſt, cuius ante condemnationẽ mater eius fuit.

5. Idem A. Senatui.

HOnor veteranis etiã in eo habitus eſt, vt liberi[m] eorum vſque[n] ad primum duntaxat gradum pœna metalli[o] vel operis publici non afficiantur, ſed in inſulam relegentur.

6. Idem A. Alphio.

INcredibile eſt, quod allegas, liberum hominem vt vinculis[p] perpetuis contineretur, eſſe damnatum. Hoc enim vix in ſola ſeruili conditione procedere poteſt. PP. 3. Id. Feb. Maſſala & Sabino Conſſ. 215.

7. Imp. *Alexand.* A. Iſidoro.

IMpunitas delicti propter ætatem[q] non datur, ſi modo in ea quis ſit, in quam crimen quod intenditur, cadere poteſt.[r]

8. Idem A. Victori.

DEportatorum[ſ] in inſulam ab eo, cui id faciendi ius erat, bona fiſco vindicantur: relegatorum autẽ non[t], niſi[u] ſententia ſpecialiter adempta fuerint.

[a] *l. 2. C. Th. eo. V. Cuiac. 4. obſ. 29.* [b] ſic apud Iuſtinum 18. Auſuſne es, nefandiſſimum caput. *d. l. 2. d. c. 36.* [c] *l. 3. C. Theo. de abolit. l. 3. s. de abolit.* [d] *l. 15. ff. de iure fiſci.* [e] *l. Vlt. Verſic. nec impunitã s. de accuſationibus. l. Vlt. Verſ. nec impunitam Cod. The. de accuſ.* [f] de pœna talionis ſæpius dixi. [g] *dixi ad 48. ff. 19.* [h] *l. 34. ff. eod.* [i] *adde l. 4. s. ad l. Fab. de plagiar. l. 1. s. de pedaneis. V. l. 3 ſupr. Vbi cauſæ fiſcales.* [k] *adde l. 9. j. eod. l. 9. §. 11. l. 15 ff. eod. adde l. 16. s. de quæſtionib.* [l] *V. l. 5. l. 18. ff. de ſtatu hom. l. Vl. ff. de ſen. paſſ.* ſecus ſi poſt damnationem *l. 24. §. 6. ff. de fidei comm. libert.* [m] *l. 9. j. eo. l. 8. in fi. pr. ſup. de quæſtionib. l. 1. ff. de Veteranis.* [n] ea reſtrictio non eſt in liberis decurionum *l. 9. §. 13. ff. eod.* [o] vel opere metalli *l. 3. §. 1. ff. de re militari.* damnatione ad beſtias, fuſtigatione *l. 1. ff. de Veteranis*: oneribus vel muneribus perſonalibus *l. 9. s. quando prior.* tormẽtis *l. 8. ſupr. de quæſtionib.* [p] *V. l. 35. ff. eo. V. l. 10. in fi. j. eod.* [q] *60. Eclog. 51. c. 44. l. 6. ſupr. de ſicariis. 6. Harmenop. 9.* doli capacem ſc. [r] id eſt, ſi modo ſit proximus pubertati, & ea ſentiat in quibus delinquit *d. c. 44. l. 16. §. 3. in fi. eo. l. 23. §. 2. in fi. ff. de adilitio. l. 23. ff. de furtis. l. 111. ff. de regul.* [ſ] Bona deportati confiſcantur non relegati *l. 97. ff. de regul. iur.* [t] *l. 1. l. 14. §. 1. ff. de interdict. & relegat. V. quæ notaui ad l. 8. §. 3. ff. de bon. damnat. V. Cuiac. obſ. 23.* Inde colligunt, non omnes confiſcatos eſſe deportatos, licet omnes confiſcati ſint deportati *V. Cuiac. ad l. 5. j. de conueniend. fiſci.* [u] *V. l. 5. s. eo. l. 5. ſup. ex quib. cauſ. inf.*

9. Idem A. Demetrio.

SI matrem tuam decurionis filiam[n] fuiſſe probatum fuerit, apparebit eam non oportuiſſe in miniſterium metallicorum, nec in opus metalli dari.

10. Idem A. Catulo.

SEruus ſub pœna vinculorum ſine[a] temporis præfinitione domino[b] reddi iuſſus ſententia præſidis prouinciæ, perpetuò[c] vinctus eſſe debet.

11. Imp. *Gordianus* A. Titiano.

MEtalli ſupplicium tam ad perſonas liberas[d] quàm etiam ad ſeruiles[e] pertinet conditiones.

12. Impp. *Dioclet. & Maxim.* AA. in conſiſtorio dixerunt.

DEcuriorum[f] filij nõ debent beſtijs ſubijci. 1 ¶ Cũque à populo exclamatum eſſet, iterum dixerunt: Vanæ[g] voces populi non ſunt audiendæ[h]. nec enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine abſolui, aut innocentem condemnari deſiderant.

13. Iidem AA. Viſino.

SEruo ex ſententia domnato, ſi quoquo modo ex ſententia proprietatis ius[i] amputatum non ſit, domino ſuo obſequi cum par eſt.

14. Iidem AA. & CC. Vicario.

SI operis publici temporalis pœnæ ſententia præfinitus nondum exceſſit dies, hunc expectari[k] conuenit: cùm non[l] remitti pœnam facilè, publicè interſit: ne[m] ad maleficia temere quiſquam proſiliat.

15. Iidem AA. & CC. Agatho.

POenam ſua dictam ſententia præſidi prouinciæ reuocare non[n] licet.

Ad pœnalem ſententiam non peruenitur, niſi reus fuerit confeſſus, vel probationibus clariſſimis conuictus. Salycet.

16. Imp. *Conſtantinus* A. ad Catulinum proconſulem Africæ.

QVi[o] ſententiam laturus eſt, temperamentum hoc teneat, vt non[p] priùs capitalem in quempiam promat ſeuerámque ſententiam, quàm in adulterij vel homicidij vel maleficij crimine, aut ſua[q] confeſſione, aut certe omnium[r] qui tormentis vel interrogationibus fuerint dediti, in vnum conſpirante[ſ] concordantéque[t] rei finem, conuictus[u] ſit: & ſic in obiecto flagitio deprehenſus, vt vix etiam ipſe ea, quæ commiſerit, negare ſufficiat. Dat. 3. Non. Nouemb. Treueris, Accepta 15. Cal. Maij, Hadrumeti, Voluſiano & Anniano Conſſ. 314.

Crimine liquidato non debet ſententia differri, ne detur materia ſupplicandi. Salycet.

17. Idem A. Eumelio.

SI[x] quis in metallum[y] fuerit pro criminum deprehẽſorũ qualitate damnatus, minimè in eius facie[z] ſcribatur: cùm & in manibus & in ſuris poſſit pœna damnationis vna inſcriptione comprehendi: quò facies,[a] quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis eſt cœleſtis figurata, minimè maculetur. Dat. 12. Cal. Apr. Cabilluno, Conſtantino A. 4. & Licinio 4. Conſſ. 315.

18. Imp. *Conſtantinus*, A. Theodoro V. P. præſidi Arabiæ.

CVm[b] reis manifeſta[c] probatione conuictis ſpatium temporis ante ſententiam datur, facultas

[n] *V. l. 12. j. eod.* [a] *l. 23. ff. eod.* [b] *l. 13. j. eod.* [c] *l. 6. in fi. s. eo. l. 17. §. 19. ff. de adilitio.* id eſt in decẽnium *l. 23. ff. eod. adde l. 8. in fi. l. 34. ff. eo.* [d] non tamen ad veteranos *l. 9. §. 11. ff. eo.* [e] *l. 8. §. 12. ff. eo.* [f] *adde l. 9. §. 11. 12. ff. eo. l. 11. in ff. s. de quæſtionib. l. 33. j. 9. de decurionibus.* [g] vanæ voces populi non ſunt audiendæ. [h] etiam à magiſtratu *l. 31. ff. eod. 1. Harmenop. 4. Ver.* οὐ χρὴ τὸν ἄρχοντα *l. 3. j. qui manum. l. 17. ff. qui & à quib. man.* [i] *l. 10. s. eo. l. 8. j. de ſent. paſſ. l. 8. in fi. l. 34. ff. eo. l. 13. de ſtatu.* [k] *d. l. 34.* [l] Pœnas facilè non remitti reipublicæ intereſt. [m] *l. 51. §. 2. Ver. quod ſi quis ff. ad l. Aquil.* propter exẽplum. *dixi ad l. 8. §. 3. in fi. s. de hæreticis.* [n] *l. 1. s. ſent. reſcindi non poſſe. l. 3. s. de ſent. ex periculo. l. 14. ff. de re iud. l. 27 ff. de pœn.* Auguſtinus *lib. de fato.* Iudicibus, inquit, non licet, ſuam ſententiã in reum datã reuocare aut mutare. Imò licet. vt & pœnam remittere *l. 6. ff. de off. præſidis. l. 2. ff. ſi quis in ius vocat.* [o] *l. 1. C. Th. eo.* [p] Capitalis ſententia in reum prius non fertur quàm is ſit confeſſus vel conuictus. *adde l. 11. ff. eo.* aliàs, de ſuſpicionibus non iudicatur. [q] quid ſi perire velit? non auditur *l. 3. §. 2. ff. de liberali l. 6. in fi. ff. de appellat.* [r] Teſtium conſpirante in vnum confeſſione quis cõuincitur *adde d. l. 15. ff. e. l. Vlt. s. de probationib.* [ſ] conſpirantes concordanteſque rei ſint *d. l. 1.* cõſpirantes, concordanteſque. [t] qui hoc fieri poteſt, cùm teſtes vnanimes præſumantur ſubornati? *V. l. 3. §. 1. ff. de teſtib.* [u] Nedum confeſſus ſed cõuictus punitur *l. 18. j. eo. V. Papon. 24. Areſt. 9. artic. 1. Paul. 5. ſent. 16. §. 13.* [x] *l. 2. C. The. eod. 60. Eclog. 51.* περὶ μεταλλιζομένων *cap. 52.* [y] in ludum vel metallum *d. l. 2.* [z] de inſcriptionibus frontis, manuum, ſurarum, v. quæ aliàs ſcripſi *ad l. 13. ff. de teſtib. l. 1. in fi. ff. de fugitiuis. Vlp. 1. §. 11. 1. Gai. 1. §. 4. adde Boetium libro de conſolatione. Ciceronem pro Roſcio Amerino. Senec. 3. de Ira 3. l. 3. j. de ſaltuenſib. Cuia. 7. obſ. 13.* [a] Facies ad ſimilitudinem puchritudinis cœleſtis. ſic alibi, caput id eſſe, vnde cuiuſque imago cognoſcitur *l. 44. ff. de religioſis.* Creſcit etiam iniuria ſi quis in facie aut mala percutiatur *l. 16. §. 6. ff. de pœnis.* [b] *l. 4. Cod. Theodoſ. eod.* [c] *V. l. 16. in fin. ſupr. eod.*

ſupplicandi,

ſupplicandi, ‖vel quibuſdam malignis artibus, tam præſidum, quàm officialium pœnas euitandi[a] ‖criminoſiſſimis patet: cùm & in homicidij crimine, & in alijs detectis grauioribus cauſis vltio differẽda[b] non ſit. Igitur de cætero iuxtà criminis qualitatem legem oportet ſeruari, & in ſceleroſos & noxios proferri iuris ſententiã. Dat. Idib. Octob. Conſtantio A. IIII. & Cõſtante Cæſar. Conſſ. 342.

19. Impp. *Valentinianus* & *Valens* AA. ad Olybrium P.V.

NE[c] quis pro coercitione delicti, vel piſtoribus[d], vel cuicũque alteri corpori (cùm alterius ſit corporis) addicatur[e]: ſed vnuſquiſq; pro crimine, in quo fuerit deprehenſus, motum congruæ ſeueritatis excipiat. Dat. 3. Id. April. Valentiniano & Valente AA. Conſſ. 365.

20. Imppp. *Gratian. Valent.* & *Theodoſ.* AAA. Flauiano præfecto prætorio Illyrici & Italiæ.

SI[f] vindicari in aliquos ſeueriùs contra noſtram conſuetudinem pro cauſæ intuitu iuſſerimus, nolumus ſtatim eos aut ſubire pœnam, aut excipere ſententiã: ſed[g] per dies triginta[h] ſuper ſtatu eorum ſors & fortuna ſuſpenſa ſit[i]. Reos ſanè excipiat vinciátq; cuſtodia, & excubijs ſolertibus vigilanter obſeruet. Dat. 15. Kalend. Septemb. Veronæ, Antonio & Syagrio Conſſ. 382.

21. Imppp. *Valent. Theodoſ.* & *Arcad.* AAA. ad Principium præfectum prætorio.

NE[k] diu apparitorum praua[l] admodum venalíſque perfidia impunè in publica commoda deſæuiat, cenſemus etiam in abſentes eos pro competenti vltione debere conſurgi. Dat. Kal. Iun. Arcad. A. & Bautone Conſſ. 385.

Pœna non debet egredi delinquentem, ſed ſuos tenere auctores. Salyc.

22. Impp. *Arcad.* & *Honor.* AA. Eutychiano præfecto prætorio.

SAncimus[m] ibi eſſe pœnam, vbi & noxia eſt. Propinquos[n], notos, familiares procul à calumnia ſubmouemus: quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim adfinitas vel amicitia nefarium crimen admittunt. Peccata igitur ſuos teneant auctores: nec vlterius progrediatur metus, quàm reperiatur delictum. Hoc ſingulis quibuſque iudicibus intimetur. Dat. 8. Kal. Auguſt. Conſtãtinop. Eutropio & Theodoro VV. CC. Conſſ. 399.

Tempus quo condemnatus poſtea ſtetit in carcere, computatur in exilii tempus. Salyc.

23. Impp. *Honorius* & *Theodoſius* AA. ad Anthemium præfectum prætorio.

OMnes[o] quos damnationis conditio diuerſis exilijs[p] deſtinatos, metas temporis præſtituti in carceris impleſſe[a] cuſtodia deprehenderit, ſolutos pœna, vinculiſque laxatos, cuſtodia ‖liberari‖ præcipimus, nec formidare miſerias vllas exilij. Sit[b] ſatis immenſorum cruciatuum ſemel luiſſe ſupplicia, ne ‖ hi ‖ qui diu priuati ſunt auræ communis hauſtu, & lucis aſpectu, intra breue ſpatium catenarum põderibus prægrauati, etiam exilij pœnam ſuſtinere iterum compellantur. Dat. 14. Kal. Maij. Conſtantio & Conſtante VV. CC. Conſſ. 339.

Ille qui ſtetit in exilio quantum debuit, non debet incarcerari poſtea. Bald.

24. Iidem AA. Monaxio præfecto prætorio.

REctores[c] prouinciarum conueniri præcipimus, vt hi qui ſuo crimine pœnam exilij ſub certo temporis ſpatio ſubire decreti ſunt: exacto præfinito tempore, nec clauſtris carceralibus, nec in locis quibus exules verſati ſunt, teneantur. Dat. 3. Kal. Sept. Eudoxiopoli, D.N. Theodoſio A. VII. & Palladio V.C. Conſſ. 416.

25. Iidem AA. Monaxio præfecto prætorio.

HIs, qui conficiendi naues[d] incognitam ante peritiã barbaris tradiderint, capitale ſupplicium proponi decernimus. Dat. 8. Kalend. Octob. Conſtantinop. Monaxio & Plinta Conſſ. 420.

26. *Conſtitutionis argumentum, quæ lingua Græca primum fuerat edita, ex lib. 60. Baſil. tit. 51. cap. vlt. Iacobo Cuiacio[e] interprete.*

COnſtitutio iubet, vt ne miſſi in exilium, eis locis, in quæ miſſi ſunt, degant in cuſtodia, & vt ne quis relegetur in propugnaculum Gypſi[f] vel alia præſidia. ſed ſi quidem morte dignum ſit crimen, huic pœnæ ſubijciatur. ſi exilio perpetuo vel temporario, tum in exiliũ mittatur: ita tamen vt non iubeatur eſſe in cuſtodia eis locis in quæ mittitur: ſed in prouinciam eat, quam iudex ſtatuerit, citra ciuitates & prouincias inferiùs exceptas, cum poteſtate verſandi in tota prouincia, qua tamen exire nequeat, nec manens in ea quicquam ſeditioſè & inciuiliter agere, niſi velit vltimo ſupplicio adfici à præſide prouinciæ vel à preſide illorum locorum, in quibus exulat. 1 ¶ Et coniecti in carcerem, vt in regia vrbe, in eo nõ ſint ſupra[g] conſtitutum iam tempus in ſuperiori titulo de cuſtodijs, & ſimili modo in prouincijs: vt compendio criminum cauſæ finiantur: & reus, ſi dignus exilio, damnetur, non in cuſtodiam, ſed in prouinciam, quæ non ſit ex prohibitis, ea lege vt vltimo ſupplicio adficiatur, ſi prouincia exceſſerit, vel ibi inciuiliter quid admiſerit. 2 ¶ Magiſtratus[h] autem Alexandriæ & Thebaidos ſolos iubet in Gypſum, & in Oaſin[i] mittere vel in ſex menſes vel ad ſummum in annum. Quod ſi perpetuum ſit exilium, neque in Gypſum mittere, neque in Oaſin, neque in cuſtodiam alterius prouinciæ, ſed vt dictum eſt, in prouinciam integram, ea conditione vt ſi quid deliquerint, vel ſi exceſſerint iuſſa præſidũ, qui miſerunt, vltimo ſupplicio adficiantur. 3 ¶ Iubet autem officiales cuiuſque iudicij huius legis commonefacere præſides, nec quemquam detinere vltra relegationis tempus, ſed ſtatim dimittere ſine damno & mora, & eum qui quid auſus fuerit accipere, quadruplum reddere. 4 ¶ Prohibentur vero præſides relegare in prouincias & ciuitates conſtitutioni ſubiectas.[k]

NE[l] SINE IVSSV PRINCIPIS certis iudicibus liceat confiſcare,

Tit. XLVIII.

Iudices merum imperium non habentes, non poſſunt ſuo officio præter legem exercendo bona confiſcare. Salyc.

1. Impp. *Theod.* A. & *Valent.* C. ad Hierium præfectum prætorio.

NVLLI[m] iudicum liceat (exceptis qui in ſumma[n] adminiſtrationis ſunt poſiti poteſtate) proſcriptionis tempeſtate totius[o] ſubſtantię aliquem percellere, niſi ad noſtras aures hoc ipſum referatur. Dat. X. Kal. Feb. Conſtantinop. Theod. A. XI. & Valent. Cæſ. Conſſ. 417.

DE† BONIS PROSCRIPTORVM, ſeu damnatorum,

Tit. XLIX.

Quando ſeruus capitaliter damnatur, peculium domino non aufertur. Salyc.

[a] Ratio decidendi. eſt & alia ratio in lege 15. ſ. *eo.* [b] In grauioribus cauſis vltio nõ eſt differenda *l. penult. ſuprà de cuſtodia: l.* 6. *l.* 9. ff. *de iniuſto: l.* 16. *in fin.* ff. *de ſicariis*: etiamſi reus dicat ſe habere quæ principi referat, ſalutis ipſius cauſa *l.* 6. ff. *eo.* differtur tamen in prægnante muliere. *l.* 3. ff. *eo*: & ſeruo qui rationes geſſerit domini *l.* 1. ſ. *de bon. proſcrip.* Imò, cauſa cognita ſemper differri poteſt v. *l.* 20. ſ. *eod.* Imò non ſemper, cùm d. legis 20. caſus ſit ſpecialis. [c] *l.* 3. *C. Theodoſ. eod: l.* 38. ſ. *de decurion.* [d] *d. l.* 3. *l.* 5. 6. *ib. de piſtorib.* v. *l. vlt.* ff. *de excuſ. tut.* [e] v. quæ dixi ad *Nouel* 5. Imò, negotiatione alicui interdici poteſt *l.* 9. §. 10. ff. *eod.* [f] *l.* 13. *C. Theo. eod.* [g] Huius conſtitutionis ſuaſor fuit D. Ambroſius 7. *Soz. em.* 24. A Sidonio Apollinari 1. *epiſt.* tribuitur Sc. Tiberiano. Ex vetere, inquit Sc. Tiberiano xxx. die vitam poſt ſententiam trahit. Idem refert Tacitus 3. Sueto. in Tiberio *c.* 75. in eo tamẽ diſſimiles, quod x. tãtum dierum mentionem faciunt. & haud dubiè ſanctiſſima eſt conſtitutio. nam talis dilatio poteſt Principis iram mollire atque temperare, ſicut & de ipſo Theodoſio ſcribit Aurelius Victor, quod aliquando ab eo ſeuere præcepta, modica dilatione emolliebantur. Superioribus conuenit illud Senecæ in Agamemnone, Da tempus ac ſpatium tibi, Quod ratio nequit, ſanauit mora. Hanc conſtitutionem reuocauit Nicephorus Botoniates περὶ τοῦ μὴ ἔσωθεν τῶν λ ἡμερῶν γίνεσθαι σωματικὴν ποινήν. Euſtathius μετὰ λ ἡμέρας ἡ ὀργὴ τοῦ βασιλέως ἀνύεται. ſcio multis profuiſſe ab hinc decennio noſtræ conſtitutionis rationem communicatam cuidam Principi à nobiliſſimo quodam Heroe, quem nunc, & ſi meritiſſimum, nominare tamen non velim. *adde Cuiac.* 5. *obſ.* 9. & 20. *obſeruat.* 32. [h] Damnato à Principe irato, dantur iuſti dies xxx. [i] v. *l.* 2. *ſuprà de ſent. expericulo*: Imò ſuſpendi non debet *l.* 18. *ſuprà eodem.* non eſt differenda, ſi ab ipſo iudice ſententia lata ſit. Alioquin ſententia reuocari poterit *l.* 15. ſ. *eod.* differenda eſt, ſi ab ipſo principe. quia adhibita modica dilatione ſæpiùs fit vt flectatur. [k] *l.* 14. *Cod. Theod. eod.* [l] aliàs parciſſime apparitoribus præſidum ius dicitur *l.* 16. ff. *de off. præſid.* [m] *l.* 18. *Cod. Theod. eod*: v. *l.* 2. §. 9. ff. *de decurionib. l.* 74. ff. *de reg. iur*: *c.* 12. 23. *de reg. in* 6. *l.* 24. ſ. *de donat. int. vir.* [n] Bonorum Imperatorum conſtitutio hæc eſt: alioquin ſub malis, ne quidem propinqui & familiares ſatis tuti ſunt. v. *Nouel.* 52. *Nouel.* 128. *Nouel.* 134. [o] *l.* 22. *C. Theod. eod.* [p] Tempus exilij temporalis, currit reo in carcere agenti, facit *l.* 25. ff. *eod.* Carcer pro exilio cedit.

[a] *l.* 24. ſ. *eo.* v. *l.* 8. ff. *de poſtliminio*: v. *Papõ.* 24. *Areſt.* 9. *areſt.* 1. 3. [b] humana ſententia *l.* 33. §. 2. ſ. *de epiſc: l.* 28. *in f.* ſ. *de epiſc. aud: l.* 4. §. 2. ff. *de lege Rhodia.* [c] *l.* 23. ſ. *eod: l.* 23. *C. The. eo.* [d] *l. vlt. C. T. eo.* 60. *Eclo.* 36. *ex tit.* 51. *c.* 52: 6. *Harmenop.* 8. *in f. facit l.* 2. ſ. *quæ res exportari.* [e] quem vide 6. *obſ.* 36. *inf.* 8. *obſ.* 27: 20. *obſ.* 31. [f] De Gypſo v. §. 2. ſ. *eod: Nouel.* 22. *c.* 8: *Nouel.* 142. *c.* 1. [g] *l.* 24. ſ *eod.* [h] .i. iuridicus. [i] Ea infeſta cuniculis & muſcis grãdioribus. Non fuit tamẽ inſula. v. *l.* 7. §. 5. ff. *de interd. & releg.* dicitur quaſi in inſulam relegatio à Nazianzeno dicitur ἀπάνθρωπος ἐρημία. [k] §. 1. ſ. *eod.* [l] *l.* 9. *C. Theo.* 41: 60. *Eclog.* 52. *ex tit.* 47. [m] *l. vn. C. T. e.* [n] vt ſunt præfecti Prætor. vicarij, Præfecti vrbi: nõ præſides. [o] Bonorum omnium publicatio, principe inconſulto, ſummis tantum iudicibus permiſſa. † 9. *C. T.* 42. *dixi ad* 48. ff. 20: 60. *Eclog.* 52. Hodie bonorum confiſcatio certis tantum caſibus locũ habet *Nouel.* 17. *c.* 12. *Nouell.* 134. *c. vlt.*

1. Imp. *Antoninus* Auguſt. Marco.

SERVORVM capitis crimine damnatorũ peculia dominis non auferri notũ eſt: ſed quod ſeruum dominus habuiſſe probauerit, recipiet, pretiúmque rerum ſi quæ ab eo diſtractæ ſunt. Ipſius quoque præſentiæ poteſtas ei dabitur, quoad rationes per eum adminiſtratæ reddantur ac diſponantur[a]. Sed meminiſſe dominum oportebit inſtare vt id velocius fiat, vt pœnæ ſuæ reddi poſſit.

2. Imp. *Alexander* A. Frontoni.

DEportati nec earum quidẽ rerum, quas poſt[b] pœnam irrogatam habuerint, hæredem habere poſſunt: ſed & hæ publicabuntur[c].

3. Idem A. Iuliano.

SI filius tuus, cùm eſſet in ‖tua‖ poteſtate, in inſulam deportari meruit: peculium eius nec quod in caſtris[d] acquiſiuit, vel quod ei militaturo donaſti, auferri tibi debet. PP. 6. Id. Sept. Alexand. II. & Marcello Conſſ. 227.

4. Imp. *Gordianus* A. Callimorpho.

IN metallum damnatus pœnæ† ſeruus efficitur: & ideo eiuſmodi ſententiam paſſi bona vindicantur[e] rationibus fiſci. Quare ſi[f] quid rerum habuit is, quem poſtea noſtra indulgentia liberatum eſſe proponis, ad ius fiſci potiùs quàm ad ipſius dominium pertinet.

5. Imp. *Philippus* A. Arriano.

SI (vt proponis) bona eius, qui tutelam tuam adminiſtrauit, ſententiam paſſi ad fiſcum ſunt deuoluta: procuratorem noſtrum adire[g] cura: qui ſi quid iure poſci animaduerterit, non negabit.

6. Impp. *Dioclet.* & *Maximian.* AA. Gaudentio.

DE bonis matris deportatæ filijs[h] nihil † deberi, iuris abſolutiſſimi eſt.

Docet qualiter bona deportati debẽt deſcribi, & qualiter debent ad principem referri: & punit negligentem. Bald.

7. Imppp. *Valent. Valens* & *Gratian.* AAA. ad Probum præfectum prætorio.

SI quis[i] intra prouinciam pro qualitate delicti ſtylum proſcriptionis incurrerit, per ordinarij officij ſolicitudinem bonorum eius indago[k] diligentiſſimè celebretur: ne quid rei priuatæ commodis per gratiam atq; colludium furto ſubducatur: & plena deſcriptio comprehẽdat, quod ſpatium, & quod ſit ruris ingenium[l], quid aut incultum ſit, aut colatur, quid in vineis, oliuetis, aratorijs, paſcuis, ſyluis fuerit inuentum: quæ etiam gratia & quæ amœnitas ſit locorũ, quis ‖in‖ ædificijs ac poſſeſſionibus ‖ſit‖ ornatus: quótve mancipia in prędijs occupatis, vel vrbana, vel ruſtica, vel quarum artium generibus imbuta teneantur: quot ſint cenſuarij, vel coloni: quot boũ exercitijs terrarum atque vomeribus inſtruẽtium, quot pecorum & armẽtorum greges, & in qua diuerſitate numerati ſint: quantum auri & argenti, & veſtium ac monilium, vel in ſpecie, vel in pondere, & in quibus ſpeciebus, quídve in apothecis ſit repertum, tunc demũ omnia ‖ea‖ quæ velle nos perſpicis, inquiſitione conſtricta rationalis rei priuatæ tradantur officio, aut palatinis ſuper hac cauſa miſſis, noſtro nectenda patrimonio. Mox verò ad nos ſub literis publici iudicis ſigillatim de omnibus nominatímque referatur, proculdubio negligentia multanda. Nam ſi quid poſt factam à prædicto officio inueſtigationem, rationalis rei priuatæ, cui inquiſitio ſecunda mandata eſt, amplius fortaſſis inuenerit: officium fraudulentum ea condemnatione ferietur, vt aliud tantum, quantum ‖ fuerat ‖ ſubtractum, ex proprijs facultatibus inferat. Dat. 3. Non. Maij, Treueris, Valentiniano NB. P. & Victore Conſſ. 369.

8. Imppp. *Gratian. Valent.* & *Theod.* AAA. Eutropio præfecto prætorio.

SI[m] deportatus ſuos & emancipatos filios habuerit: pars quæ ex bonis eius liberis conceſſa eſt, ad eos tãtum qui in poteſtate erant, transferatur: ſi emancipati ea quæ conſecuti erant emancipationis tempore, damno ſuo exiſtimant conferenda. Sin autem confuſionem bonorũ & donationis elegerint: ea omnia quæ fiſcus ‖ liberis damnati ‖ concedit, æquæ diuiſionis partibus ſortiãtur. Quæ regula etiam in dote filiæ, vel neptis ex filio deportati conferenda, cuſtodienda erit. Dat. 15. Kalend. Iul. Theſſal. Gratiano V. & Theo. I. AA. Conſſ. 380.

Publicatis bonis viri, res propriæ vxoris non debent occupari, & dotes ilico debent ei reſtitui. Salyc.

9. Impp. *Arcad.* & *Honor.* AA. Cæſario præfecto prætorio.

SI[n] quis poſthac ſtylum (quod abſit) proſcriptionis exceperit: vxor[o] eius res proprias ex quocunque titulo ſibi quæſitas veluti manu[a] iniecta mox vindicet, aut certè quoquo modo occupatas ſtatim recipiat. Dos[b] etiam, nõ quæ aliquoties ‖inaniter[c]‖ dotalium inſtrumentorum tenore conſcribitur, ſed quam ſe corporaliter[d] tradidiſſe docuerit, repræſentetur. Ea etiam quæ ab innoxio adhuc marito ante[e] nuptias titulo donationis acceperit, vel durante matrimonio largitione viri ad eam ante proſcriptionem peruenerint, apud eam firmiter permaneãt. 1 ¶ Si quid etiam in emãcipatos liberos ante tempus criminis ac reatus patrem contuliſſe[f] claruerit, integrum iiſdem citra inquietudinem reſeruetur. Quod[g] verò, nec vxor, nec emancipati liberi potuerint vindicare, captum à publicis perſonis ita ad me referri ſpecialiter cenſeo, vt illud quoque addatur, vtrum filios habeat qui damnatus eſt: ſimulque adijciatur vtrum ijdem apud ſe ex cauſa donationis aliquid vindicauerint. 2 ¶ Sed[h] in his qui fiſcalibus actibus nexi ſunt, & pro ratiocinijs proſcribũtur, & condemnantur: placuit, ſi quid proprium vxor habuerit, vel à marito datum ante initium actus, ex quo origo fraudis ac vitij in iudicium deducta eſt: ſi deinde in emancipatos filios donatione collatum eſt, antequam crimen oriatur, intemeratum apud accipientium iura perſiſtere: nec quicquam fiſco in qualibet cauſa teneatur obnoxium, niſi quod in dominio proprio cum obligari cœpit, habuerit: vel quod agens tam ſuo, quàm vxoris ſuæ, vel filiorum, vel cuiuſcumque præterea nomine cõparauerit, exceptis duntaxat Cæſarianis, vel Catholicianis[i], qui ab omni iuris beneficio excluduntur, niſi probata à me purgatáque[k] ratiocinia fuerint, vt quod innoxiè habuerint, tranſmittendi copiam habeant. Datum 3. Non. Auguſt. Conſtantinop. Arcadio IIII. & Honorio III. AA. Conſſ. 396.

Quando bona damnati de crimine capitali veniunt publicanda, ſi liberos habet, debetur dimidia. Salyc.

10. Impp. *Theod.* & *Valent.* AA. Hierio præfecto prætorio.

QVando[l] quis quolibet crimine damnatus capitalem pœnam deportationémve ſuſtineat: ſi quidem ſine liberis mortuus ſit, bona eius ad fiſcum perueniãt. Si verò filij, vel filiæ, vel nepotes ex defunctis filijs relicti erunt, dimidia † parte ærario vindicata, alia eis reſeruetur. Idem eſt & ſi poſthumos dereliquerit. Decurioni verò qui hoc incurrerit, ſi liberos non habeat, ſuccedat curia, bonáque vniuerſa detineat aut ipſa per ſe, aut ſuo ordinatura periculo munera ſubiturum. Sin ‖ autem ‖ erit ſoboles curiali: & ſi ea necdum procreata eſt, integris patris fortunis fulciatur. Si filia vel filiæ fuerint, pars dimidia ad eas deuoluatur facultatũ: altera dimidia ad curiã. Sin ‖ autem ‖ mares curiales fuerint intermixti, dimidia pars eis curiæ nomine deferatur: & alia quam in commune omnibus tribuit indulgentia principalis, pro virili diuidatur portione, excepta ſola maieſtatis[m] quæſtione: quã ſi quis ſacrilego animo adſumpſerit, iuſtè pœnam ad ſuos etiam poſteros tranſmittet. Dat. X. Kal. Feb. Conſtãtinop. DN. Theod. XII. & Valentiniano II. AA. Cõſſ. 426.

11. Αὐτοκράτωρ. * Græca conſtitutio.

Sententia l. vltim. Cod. de bonis proſcriptorum, lib. 9. Cod. titul. 49. Ex Euſtathio περὶ χρονικῶν διαστημάτων.

QVicunque[n] habent vel detinent bona damnati perduellionis, in regia quidem vrbe intra duos menſes, in prouincia verò intra octo menſes debent ea fiſco deferre. Alioqui enim vnà cum ipſis bonis quadruplum inſuper præſtabunt.

Eiuſdem conſtitutionis epitome integrior ex lib. 60. Eclog. titulo 52. c. 15.

SI[o] quis perduellionis crimine conuictus, publicationem bonorum ſuſtineat: ij, qui bona eius habent, ſi verſantur in regia vrbe, intra duos menſes: ſi non verſantur in vrbe regia, intra octo menſes ea deferre debent. quod ſi non fecerint, cum bonis quadruplum præſtant.

Authent. ex Nouell. 134. c. vlt.

BOna damnatorum ſeu proſcriptorum non fiunt lucro iudicibus, aut eorum officijs: neque ſecundùm veteres leges fiſco applicantur, ſed aſcendentibus & deſcendentibus & ex latere vſque ad tertium gradum, ſi ſuperſint. Vxores verò eorum dotem & ante nuptias donationem accipiant. Si verò ſine dote ſint, de ſubſtantia mariti accipiãt partem legibus definitam: ſiue filios habeant, ſiue non. Sed ſi neminem prædictorum habent qui deliquerunt, eorum bona fiſco

---

Marginal notes (p. 807):

[a] diſpungantur, à quibuſdam ita legi monet Accurſius: eaq; lectio pbatur à Cuiacio *hic* & in Baſilicis καθαροποιηθῇ.

[b] *l. 7. §. 5. ff. eo. v. Cuiac. 6. obſ. 23.*

[c] Imò non ſequitur fiſcũ *l. 22. §. 5. ff. mandati.*

[d] Caſtrenſia filiorum non confiſcantur.

† hodie pœnæ ſeruus nemo efficitur *Nouel. 22. c. 8.*

[e] *l. 1. ff. de bon. damnat: l. 3. ff de interdict.*

[f] *l. 3. ff. de ſentent. paſſis.*

[g] & ita fiſcus hæredis loco habetur *dixi ad l. 128. ff. de reg. iur.*

[h] *l. vlt. j. eod.*

† *v. Nou. 17. c. 12. Nou. 134. c. vlt.*

[i] *l. 7. C. Theo. hoc tit.*

[k] De inuentario bonorũ damnati faciendo *l. 3. j. de bon. vacã.* & de incorporatione *l. 2. j. de aquaductu* huic cõſtitutioni cõfer legem 4. *ff. de cenſibus*

[l] Ruris ingenium, eſt natura & conditio.

[m] *l. 8. C. T. eo.*

[n] Interpolata eſt hæc conſtitutio ex lege 1. *C. Th. eo.*

[o] Publicatis bonis viri, res vxoris nõ occupantur *vt hic: 60. Eclog. 52. c. 14: Nou. 134. c. 13. in fi.*

Marginal notes (p. 808):

[a] Manu iniecta vindicare.

[b] de dote.

[c] *v. l. 1. j. de dote cauta.*

[d] Corporaliter tradere, i. reipſa. Cõfeſſio dotis receptæ fiſco non nocet, ſi tamen fiſcus intra tempora propoſuerit exceptiones non numeratæ pecuniæ. *Tiraqu. de retractu genti. §. 1. gloſ. 18. num. 91. ad de Roland. à Valle 1. conſil. 31. num. 43.*

[e] De donatione ante nuptias *d. leg. 1. verſ. & donatio l. 31. inf. ff. de donationi.*

[f] De donatione facta emãcipatis liberis *d. l. 1. verſ. ſi quid etiam in emancipatos.*

[g] *d. l. 1. verſ. quod verò.*

[h] *d. l. 1. verſ. ſed in his: l. 1. j. de iure fiſci. l. 4. j. de priuil. fiſci.*

[i] officiales ſunt procuratoris Cæſaris

[k] putata *vt in l. 31. §. 3. ff. de negotijs: v. Cuiac. 1. obſ. 9*

[l] *l. vlt. C. T. eo.* † *l. 7. ff. eo.* Hodie id immutatũ *d. Nouel. 17. c. 2 & 134. c. vlt.* niſi ſit crimẽ maieſtatis *j. eod.*

[m] *l. 5. j. ad l. Iul. maieſtat.*

[n] Interpretatio Cuiacij.

[o] Interpretatio Leũclaij.

na fiſco ſociantur. In maieſtatis verò crimine condemnatis veteres leges ſeruari iubemus.

DE BONIS EORVM, QVI MORtem[a] ſibi conſciuerunt,

Tit. L.

Vbi quis mortem ſibi conſciuit ob criminis publici conſcientiam, bona eius publicantur.

1. Imp. *Antoninus* A. Aquiliæ.

EORVM demum bona fiſco vindicantur, qui conſcientia delati admiſſique criminis, metúque futuræ ſententiæ, manus ſibi intulerunt. Ea propter fratrem vel patrem tuum, ſi nullo delato crimine, dolore[b] aliquo corporis, aut tædio vitæ, aut furore, vel inſania, aut aliquo caſu ſuſpendio vitam finiſſe conſtiterit: bona eorum tam ex teſtamento, quam ab inteſtato ad ſucceſſores pertinebunt. PP. 12. Kalen. Iun. Duobus & Aſpris Coſſ. 213.

2. Impp. *Alexander* A. Ruſtico.

EOrum q in[c] reatu diem ſuum functi ſunt, ſi non perduellionis cauſam ſuſtinuerunt, nec ob metū criminis mortē ſibi conſciuerūt, bona ad ſucceſſores trāſmittūtur. Da. Idi. Maij, Alex. A. Iter. & Martia. A. Coſſ. 227.

DE[d] SENTENTIAM PASSIS, & reſtitutis,

Tit. LI.

1. Imp. *Antoninus* A.

CVM[e] ſalutatus eſſet à Gentiano[f] & Aduēto & Opilio Macrino[g] præfectis prætorio clariſſimis viris, itē amicis & principalib[9][h] officiorum, & vtriuſque ordinis viris, & proceſſiſſet, oblatus[i] eſt ei Iulianus Licinianus ab Opilio[k] Vlpiano tūc legato, in inſulā deportatus: tunc Antoninus Auguſtus dixit: Reſtituo[l] te in integrum prouinciæ tuæ. & adiecit: Vt autē ſcias quid[m] ſit in integrum reſtituere: honoribus, & ordini tuo, & omnibus cæteris[n] te reſtituo.

2. Idem A. Quieto.

CVm patrē tuum in metallū damnatum fuiſſe ꝓponas, eius quidē bona meritò à fiſco occupata ſunt: nec ideo quòd ex indulgentiâ[o] meâ pœna tantummodo metalli liberatus eſſet, etiam bonorum reſtitutionem impetrauit, niſi ſpeciale beneficium ſuper hoc fuerit impetratum.

Recuperans bona per viam quota, tenetur creditoribus pro rata, non ſi recuperet aliquid in ſingulari. Salyc.

3. Imp. *Alexander* A. Stratonico.

SI debitor pœnā ſententiæ paſſus eſt, quā bonorū adēptio ſecuta eſt: quāuis poſtea ciuitati Romanę reſtitutus, non totā ſubſtantiā, ſed aliqd[p] ex indulgētia principis vt haberet, impetrauit: æris tamen alieni ex p̄cedēte tempore pœna liberatus eſt. Si verò partem bonorū accepit, pro rata portione eius tenetur. Quòd ſi ob pecuniā debitam fiſco bona eius occupata ſunt, manſit vnà cum ‖ſuis‖ fideiuſſoribus proprijs creditoribus obligatus.

4. Idem A. Valentinæ.

TVtor filiorum ‖tuorum‖ quorum te bonorum poſſeſſionem accepiſſe dicis, in metallum damnatus, & poſtea ex indulgentia generali regreſſus, quāquàm locupletior[r] ſit, actione tutelæ adminiſtratæ tibi non tenetur, ſi non ex gratia ſententiæ facta, ſpecialiter ſtatum priſtinum cum bonis omnibus recuperauerit.

5. Idem A. Iuliano.

SI ademptis bonis in inſulam deportatus ſis, quamuis ex indulgentia cōmuni redijſti, actiones[ſ] tamen, quaſcunque habuiſti remanent in cauſa bonorum publicatorum: nec ex ordine eſt, quod petis, vt contra hæredes tutorum actiones tibi præſtentur.

6. Imp. *Gordianus* A. Fabiano præfecto prætorio.

IN inſulam deportato filio[t] hácque ratione vinculo paternæ poteſtatis exempto: ſi poſtea ex indulgentia diui Alexandri (vt proponis) reditus in patrium ſolum, præcedénſque dignitas reſtituta ſit, poteſtas tamen patria repetita non videtur.

... 8. ff. ... 11. ... l. 12. § de accuſ. l. 2. §. qui teſtam. [b] *dixi ad l.* 3. §. 4. ff. *eod.* [c] *d. l.* 3. §. 1. *l. vlt.* Ϳ. *de iure fiſci & l.* 45. ff. *de iure fiſci.* [d] 9. *C. T.* 43. *dixi ad* 48. ff. 23 & 6. *Eclog.* 3. [e] Imperator Antoninus A. cùm ſalutat[9] eſſet &c. *Cuiac.* 15. *obſ.* 3. [f] Ecdeciano Aduento *Cuiac. ibid.* [g] Macrinio *Cuiac. ibid.* [h] principibus *Cuiac. ibid.* [i] Mox offerēdi reſtituendū principi. [k] Aelio *Cuiac. ibid.* [l] Iulius Licianus deportatus à legato Cęſaris reſtitutus honoribus, ordini, & cæteris omnibus. [m] In integrū reſtituere qd ſit hoc loco. [n] Hæc reſtitutio pleniſſima eſt. Nam & patria poteſtas ius patronatus, bona, teſtamētū & omnia quæ per deportationem amiſſa ſunt, reſtituuntur. [o] Indulgentia pœnā at non bona reſtituit, niſi & id quoque dictum fuerit. [p] fortè modicum. [q] *adde l.* 5. Ϳ. *de bon. proſcrip. & Cuiac.* 15. *obſ.* 38. [r] Reuocatus ex metallo, etiam locuples poſtea factus, non tenetur creditoribus eorū nomine quæ ante pœnam metalli debuit, niſi priſtina eius bona ſint reſtituta *l.* 12. Ϳ. *eo.* 6. *Eclog.* 5. *ex lib.* 60. *ti.* 68. *c.* 8. [ſ] Deportatis reſtitutis, non reſtituitur actio in debitores *vt hic*: niſi cum bonis reſtitutio facta ſit *l.* 11. Ϳ. *eo.* [t] Filius reſtitutus, in patriam poteſtatem non reuertitur *vt hic*: niſi ea conditione reſtitutus ſit vt ius poteſtatis redintegraretur *arg. l.* 9. Ϳ. *eod.*

Indulgentia principis non reſtituit militiam neque famam. Salyc.

7. Imp. *Philippus* A. & Philippus Cæſar Caſſio.

GEneralis indulgentia noſtra reditum exulibus ſeu deportatis tribuit: non etiam loca militiæ[a] pridem adempta conceſſit, neque integram atque illibatam exiſtimationem reſeruauit.

8. Impp. *Valer.* & *Gallien.* AA. Seleuco P.P.

FRuſtra adhuc ſeruum[b] eſſe tui iuris exiſtimas, qui in metallum damnatus, pœna eius poſtea liberatus eſt. Per huiuſmodi enim indulgentiæ occaſionem integrari dominium prius, non placuit: verùm idcirco tamen impunè tibi eum præſes prouinciæ iniurioſum eſſe[c] non patietur. Quòd ſi quid rerū tuarum tenet, procurator vobis iudex erit: fiſci enim cœpit eſſe mancipium.

9. Impp. *Dioclet.* & *Maxim.* AA. Reſtitutæ & alijs.

SI pater veſter in inſulā deportatus, generali indulgentia reſtitutus eſt, nec vt liberos in[d] poteſtatē reciperet, ſpecialiter impetrauit: in dubiū non venit, hæreditatis cō modum per vos ei acquiri, quos ſententia contra eum prolata patresfamilias effecit, nequaquam potuiſſe.

10. Iidem AA. & CC. Demetrio.

CVm indulgentia noſtra interueniente ſis reuerſus ad lares tuos, fruſtra vereris, ne ex annotatione[e] p̄ſidis, quæ iam abolita eſt, calumniam[f] patiaris.

11. Iidem AA. & CC. Philippo.

CAſus eius, qui fundi mouerat quæſtionem, & ex benignitate noſtra facta[g] in eum cum bonis reſtitutio, ſtatum priſtinum cauſæ non immutauit.

12. Iidē AA. & CC. Tryphoni pręfect. præt.

SI deportationis ſententiæ veniam indulgentia noſtra conſecuta ſuam recepit[h] ſubſtantiam, ſe protegere ſceleris pœna contra creditores, quo minùs iure debitum ſoluat, improbè conatur.

Reſtituto damnato, filij recidant in eius poteſtatem, & per conſequens teſtamentum eorum irritatur. Salyc.

13. Imp. *Conſtātin.* A. ad Maximum præfect. vrb.

IN[i] quæſtione teſtamenti, quod deportati filius remeante patre feciſſet, remotis Vlpiani atque Pauli notis, Papiniani placet valere ſententiam: vt[k] in patris ſit filius poteſtate, cui[l] dignitas ac bona reſtituta ſunt. 1 ¶ Ita[m] tamen vt geſta per filium, cuius conſilia legitima ætas firmauerat, rata ſint eodem in poteſtatē patriā redeunte, ne eorum reſciſſio efficiat (quod eſt maximè abſurdū)[n] eodē tēpore nec in patris, nec in ſua quemquā fuiſſe poteſtate. 2 ¶ Minores enim ætate iure quicquā agere prohibentur. Quibus ſi damnato patre tutor datus eſt, neceſſe eſt vt ab officio ſuo recedat, regreſſo eo, quē non ſolum nomine redire, ſed etiam officium ſuum nulla prauitate corruptum liberis præbere oportet: vt eorū bona tueatur & augeat. Nā ſi patria poteſtate ad[o] corrumpendi atque effundendi patrimonij licentiam abutatur: vt furioſo, ac dementi, itémque prodigo[p] libidinum omnium vitiorúmque ſeruo, non eſt eorum pecunia committenda: ‖quin‖ ab adminiſtratione fugiat, neque tutor eſſe deſinat, omniáq; minoris diſpendia ſuis ipſe damnis præſtet. Sententia verò deportationis nullo patrem præiudicio deminuat. 3 ¶ Quem ſi comperta integritas, vt naturæ, ita officio liberis reſtituerit, ei gubernacula[q] rerum tradenda ſunt, cuius ad imitationem publici iuris prouiſa cuſtodia eſt. Quæ niſi bonis patribus detur, luctuoſior erit ‖filijs‖ reditus, quàm diſceſſus. 4 ¶ Ideoque tātum[r] ad reſtitutionem indulgentia valeat, quantum ad correctionem ſententia valuit. vtque deportationis ipſum per ſe nomen,[ſ] rerum omnium ſpoliatio eſt: ita indulgentiæ reſtitutio,[t] bonorum ac dignitatis, vno nomine amiſſorum omnium ſit recuperatio. Et filij emancipationem à patribus officijs petant: vt libertatem non damnationis, ſed lenitatis paternæ teſtem habeant. Dat. 18. Kal. Octob. Sirmij, Criſpo II. & Conſtantino II. C. Coſſ. 321.

14.[u]

Explicitus eſt Codicis DN. Iuſtiniani PP. A. Repetitæ prelectionis liber nonus.

[a] Generalis indulgentia, neque militiam, neque famam reſtituit. 6. *Eclog.* 3. & *lib.* 62. *ti.* 68. *c.* 11. *adde l.* 3. Ϳ. *de generali abolit. l.* 10. *inf.* Ϳ. *eod.* [b] Reſtitutis à pœna, ſerui non reſtituuntur. [c] Serui dominis reſtituti iniurioſi eſſe non debent. *dixi ad l.* 13. *inf.* Ϳ. *de pœnis*: *d. l.* 9. ff. *de pœnis.* [d] Reſtitutio ius patriæ poteſtatis nō reſtituit, niſi ſpecialiter i[9] poteſtatis reſtitutum fuit *Ecl. d. loco c.* 13 *adde l.* 6. Ϳ. *eo.* aut dignitas ac bona ſint reſtituta *l.* 13. *in pr.* Ϳ. *eod.* [e] Præſes non deportat, ſed adnotat deportandum. Eamque adnotationem plerūque ſequūtur principes *l.* 6. §. 1. ff. *de interdi.* & *releg.* [f] Reſtituti aduerſus præſidis adnotationem ſtat[9], in dubiū reuocari non debet. [g] *dixi ad l.* 5. Ϳ. *eo. adde l.* 21. ff. *de ver. ſign.* [h] *dixi ad l.* 4. Ϳ. *eod.* [i] *l. vn. C. T. eo.* [k] *Regula.* [l] *dixi ad l.* 9. *ſuprà eod.* [m] Reſtrictio regulæ facit *l.* 8. *ſuprà de pact. dotalib.* [n] Abſurditas vitanda. [o] *adde l.* 50. ff. *ad Trebel.* [p] Prodigus libidinum omniúmque vitiorum ſeruus *vt hic*: neque modum, neque finem expenſarum habens, bona dilacerans atque diſſipans. *l.* 1. ff. *de curatore furioſi*: euerſor *dixi ad* 1. *Cai. vlt.* his adde elegantem prodigi deſcriptionem ex Paulo 3. *ſent.* 3. §. 7. [q] *Vide quæ ſcripſi ad l.* 11. ff. *de verbor. obligat.* [r] *l.* 6. §. 12. ff. *de muſto.* [ſ] Deportatio, rerum omnium ſpoliatio. [t] Indulgentia, bonorum, dignitatis & omnium reſtitutio. his adde quæ de verbo reſtituendi ſcripſi *ad l.* 35. *l.* 75. ff. *de verborum ſignificat l.* 173. §. 1. ff. *de regul. iur.* [u] Deeſt hîc conſtitutio, quam vide apud *Cuiacium* 20. *obſ.* 31.